

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı/ Psikoloji Programı

LEZBİYEN, GEY ve BİSEKSÜEL ÖRNEKLEMİNDE
İÇSELLEŞTİRİLMİŞ HOMOFOBİ VE CİNSİYET ROLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yüksek Lisans Tezi

Yunus Emre TANAYDIN

155101126

Danışman: Prof. Dr. Pınar TINAZ

İstanbul, 2017

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı/Psikoloji Programı

**LEZBİYEN, GEY ve BİSEKSÜEL ÖRNEKLEMİNDE
İÇSELLEŞTİRİLMİŞ HOMOFOBİ VE
CİNSİYETROLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: **Yunus Emre TANAYDIN**

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

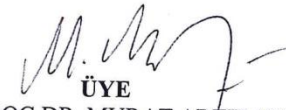
03.01.2018

Enstitümüz **Psikoloji** Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **155101126** numaralı **Yunus Emre TANAYDIN** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**LEZBİYEN GEY VE BİSEKSÜEL ÖRNEKLEMİNDE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ HOMOFOBİ VE CİNSİYET ROLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **21.12.2017** tarih ve **2017/25** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince (**45**) dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red~~ veya ~~Düzeltilme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
PROF.DR. PINAR TINAZ

ÜYE
YRD.DOÇ DR.SEZER CİHAN GÜNAYDIN

ÜYE
YARD.DOÇ.DR. MURAT ARTIRAN

BİLDİRİM

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Yunus Emre TANAYDIN

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Lezbiyen, Gey ve Biseksüel Örneklemde İçselleştirilmiş Homofobi ve Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

[Tarih ve İmza]

Yunus Emre TANAYDIN

ÖZET

LEZBİYEN, GEY VE BİSEKSÜEL ÖRNEKLEMİNDE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ HOMOFOBİ VE CİNSİYET ROLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yunus Emre TANAYDIN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Pınar TINAZ

Aralık, 2017 – 118 sayfa

Çalışmada, lezbiyen, gey ve biseksüel (LGB) bireylerde, içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Kartopu örnekleme yöntemiyle 2017 yılında Türkiye'nin farklı illerinden yaşları 18 ile 53 arasında değişen 345 (127 kadın, 218 erkek) katılımcıya ulaşılmıştır. Verilerin toplanmasında Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri, Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği, İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği (Gey Ve Biseksüel Erkekler İçin) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ANOVA, T-Testi, Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir. Kadınların eğitim düzeyleri ile “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu bağlamda kadın üniversite öğrencilerinin üniversite mezunlarına göre daha homofobik olduğu saptanmıştır. Yine kadınlarda “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutunda cinsel yönelimi kapalı olan kadınların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu saptanmıştır. Bu sonuçların reddedilme ve fark edilme korkusuyla yakından ilişkili olduğu düşünölmektedir. Bunun heteroseksist toplum yapısından ve onun cinsiyetçi rollerinden kaynaklandığı varsayılmaktadır. Ulaşılan sonuçlar ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İçselleştirilmiş homofobi, cinsiyet rolleri, homofobi, eşcinsel, biseksüel, LGBTİ.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNALIZED HOMOPHOBIA AND GENDER ROLES IN A LESBIAN GAY AND BISEXUAL SAMPLE

Yunus Emre TANAYDIN

Master Dissertation, Department of Psychology

Supervisor: Prof. Dr. Pınar TINAZ

December, 2017 – 118 pages

In this study, it was aimed to investigate the relationship between internalized homophobia and gender roles of lesbian, gay and bisexual (LGB) individuals. In 2017, 345 (127 female, 218 male) participants from 18 to 53 years of age were studied in various cities of Turkey within Snowball Sampling. Bem Gender Roles inventory, Internalized Homophobia Scale For lesbian, Internalized Homophobia Scale (For Gay and Bisexual men) and a Demographic Information Form, which has been prepared by researcher, were used to collect the data. In the analysis of the data, T-Test, ANOVA, Correlation Analysis were used. As a result, it was determined that there is no relationship between internalized homophobia and gender roles. It was established that there is an obvious difference between the education levels of women and the “link with the lesbian community” sub-dimension and that, in this context, female university students are more homophobic than university graduates. Moreover, it was found that, for females in the subdimension “link with the lesbian community”, the women with latent sexual orientation are more homophobic than those with declared sexual orientation. These results are thought to be closely related to fears of being exposed, rejected, and deprived of social support. It is assumed that this is caused by the heterosexist society and its sexist roles. This article also includes discussions about the results and suggestions in the context of the related literature.

KeyWords: internalized homophobia, gender roles, homophobia, gay, bisexual, LGBTİ.

ÖNSÖZ

Toplumsal cinsiyet, toplumların yapısının cinsiyete dayalı nasıl şekillendiğini gösteren kritik bir kavramdır. Toplumun sosyokültürel yapısını, gündelik yaşamı formüle eder, şekillendirir. Hatta toplumun tüm alanlarında cinsiyete dayalı bir ayrıma, 'iş bölümüne' gider. Bu 'iş bölümü' gücü elinde tutan erkeğin kararıyla olur. İktidar gücünün erkekte olduğu bu heteroseksist toplum yapısı her alanda söz sahibi ve kanun koyucu konumdadır. Heteroseksüellik dışında başka bir cinsel yönelimin olamayacağını söyler ve eşcinselliği-biseksüelliği reddeder, yasaklar. Bu anlayış yeni nesillere aktarılır ve çocuk heteroseksizmin kısılcığında yetişir. İşte çocukluktan itibaren dayatılan bu zihniyetle eşcinsel ve biseksüel bireyler cinsel yönelimlerinden dolayı içselleştirdikleri heteroseksizm nedeniyle kendilerine dönük olumsuz duygular beslemeye başlarlar. Bu, cinsel yönelimin keşfedilmesi, kimliğin oluşturulması ve 'açılma' sırasında zorlayıcı bir sürece dönüşebilmektedir. Bundan dolayı diğer cinsel yönelimlere nazaran eşcinsel-biseksüel bireyler öznel iyi oluş açısından sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu sıkıntıların kaynağına ulaşılması, altyapısının irdelenmesi noktasında katkı sağlamak ve yaşanan nefret suçlarına, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dikkat çekmek çalışmamın amaçları arasındadır.

Çalışmamda bana destek veren, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan çok değerli hocam, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Pınar TINAZ'a akademik ve psikolojik desteğinden dolayı teşekkür ederim.

Neredeyse elimden tutup yüksek lisans kaydımı yaptıran çok değerli arkadaşım Hatice ALLAHVERDİ'ye tez sürecinde verdiği destekten dolayı teşekkür ederim. Canım arkadaşlarım Cafer ERGAN'a ve Mine GİRİŞGEN KARATEPE'ye destek ve yardımlarından dolayı teşekkür ediyorum. Son olarak bu uzun çalışmamda yanımda olan Babama, Anneme ve Ağabeyime teşekkür ediyorum.

İstanbul, 2017

Yunus Emre TANAYDIN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

KABUL VE ONAY.....	ii
BİLDİRİM.....	iii
YEMİN METNİ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.1. Tanımlar.....	4
1.2. Eşcinsellik.....	13
1.2.1. Eşcinselliğe Yönelik Yaklaşımlar.....	14
1.2.1.1. Biyolojik Yaklaşım.....	14
1.2.1.2. Sosyolojik Yaklaşım.....	15
1.2.2. Eşcinselliğin Sınıflandırılması.....	16
1.2.3. Türkiye’de Cinsel Yönelim ve Eşcinsel Hareket.....	17
1.3. Homofobi ve İçselleştirilmiş Homofobi.....	20
1.4. İçselleştirilmiş Homofobi ve Cinsiyet Rollerini.....	31
1.5. Yurtiçi Çalışmalar.....	36
1.6. Yurtdışı Çalışmalar.....	41
1.7. Araştırmanın Amacı.....	44

1.7.1. Araştırma Hipotezleri.....	44
2. BÖLÜM YÖNTEM.....	46
2.1. Araştırma Model.....	46
2.2. Çalışma Grubu.....	46
2.3. Veri Toplama Teknikleri.....	50
2.3.1. Genel Bilgi Formu.....	50
2.3.2. Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği.....	50
2.3.3. Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği.....	51
2.3.4. Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri.....	53
2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	54
3. BÖLÜM BULGULAR.....	55
3. Gruplar Arası Farklılaşmanın Değerlendirilmesi.....	55
3.1 Kadınların Cinsiyet Rollerı İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	55
3.2. Erkeklerin Cinsiyet Rollerı İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	57
3.3. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi.....	58
3.4. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi.....	60
3.5. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi.....	62
3.6. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi.....	64

3.7. Kadınların Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	66
3.8. Erkeklerin Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	67
3.9. Kadınların Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	68
3.10. Erkeklerin Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	69
4. BÖLÜM TARTIŞMA VE YORUM.....	71
4.1 Kadınların Cinsiyet Rollerini İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	73
4.2. Erkeklerin Cinsiyet Rollerini İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	74
4.3. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	74
4.4. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	76
4.5. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	77
4.6. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	79
4.7. Kadınların Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu...80	80
4.8. Erkeklerin Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu...81	81
4.9. Kadınların Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu...81	81

4.10. Erkeklerin Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu...	83
4.11. Sonuç, Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler.....	84
KAYNAKÇA.....	87
Ek-1 Yönerge.....	97
Ek-2 Demografik Bilgi Formu.....	98
Ek-3 Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri.....	101
Ek-4 İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği (Erkekler İçin).....	102
Ek-5 İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği (Kadınlar İçin).....	103

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler.....	47
Tablo 2. Katılımcıların Yaşadıkları Şehirler.....	48
Tablo 3. Katılımcıların Meslekleri.....	49
Tablo 4. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Cinsiyet Rollerini Ölçeğinin Maskülenlik Ve Feminenlik Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 5. Erkeklerin Geylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Cinsiyet Rollerini Ölçeğinin Maskülenlik Ve Feminenlik Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 6. Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
Tablo 7. Lezbiyen Topluluğuyla Bağlantılı Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	59
Tablo 8. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	61
Tablo 9. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	61
Tablo 10. Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Grup İstatistikleri.....	62
Tablo 11. Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	63
Tablo 12. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Grup İstatistikleri....	65

Tablo 13. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	65
Tablo 14. Kadınların Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları Puanların Cinsiyet Rollerini Sınıflamasına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	66
Tablo 15. Erkeklerin Geylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlarının Cinsiyet Rollerini Sınıflamasına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	67
Tablo 16. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Düzeylerinin Cinsel Yönelimlere Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	68
Tablo 17. Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin 5 Alt Boyutundan Alınan Puanların Cinsel Yönelime Göre Grup İstatistikleri.....	68
Tablo 18. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Düzeylerinin Cinsel Yönelimlere Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	69
Tablo 19. Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsel Yönelime Göre Grup İstatistikleri.....	70

GİRİŞ

İnsan, insanların bir arada yaşamasının tek ölçütü, üzerinde sözbirliği sağlanabilecek en rasyonel ölçüt olarak ‘yasa’yı icat etmiştir ve yasaların inandırıcılığının ve hayata geçebilmelerinin ancak toplumu oluşturan kişi ve gruplara eşit olarak uygulanabilmeleriyle mümkün olabileceği açıktır. Ancak, sosyal psikolojiden hareketle baktığımızda, ‘yasa’nın çiğnenmesinden daha tehlikeli olan, toplumsal barışı bozacak ve bir toplumu oluşturan farklı insanları yasanın çiğnenmesinden daha mutsuz kılacak ve şiddeti güçlendirebilecek olan, belirli gruplara karşı yasanın çiğnenmesinin daha az “suç” oluşturduğuna dair yaygın, paylaşılan inançlardır. Eğer bir toplumda farklı oldukları ya da kendilerine keyfi bir farklılık atfedildiği için bazı kişi veya grupların ‘yasa’dan eşit yararlanma hakları ellerinden alınırsa, onlara karşı sıradan insanların ‘yasa’ya uygun davranışları nasıl beklenebilir? Heteroseksüellik dışındaki farklı cinsel yönelime sahip insanlara –ki yurttaş olmak, bireyin cinsel yöneliminden bağımsız bir yasal konumdur- yönelik ayrımcı tutumlar ve homofobi, sadece cinsel yönelim farklılıklarına dayalı ötekiler yaratma, damgalama süreçleri olarak hayata geçmiyor, aynı zamanda heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimleri olan insanların bazı yurttaşlık haklarının inkâr edilmesine neden oluyor. Çalışma, eğitim, sağlık, barınma vb. temel haklara dayalı temel günlük hayat düzenlemeleri için bile uzun yıllar süren mücadeleler vermek gerekiyor. Bu sebeple homofobik ayrımcılığa dayalı mağduriyetler üzerine düşünme ve politik hak mücadeleleri, asla sadece heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimleri olan insanların sorunu olarak görülemezler; herkes için temel soru bir toplumun, ‘nasıl bir hayat sürmek istediği’ ile ilgilidir (Göregenli, 2004).

Biyolojik olarak kadın ve erkeğin farklı genetik aktarımlarla dünyaya gelmesi zamanla belli davranış kalıplarıyla sosyal adaptasyon oluşturmaya neden olmuştur. Kültürlerin meydana getirdiği ve zamanla devamlılığın korunması için şekillendirdiği bu davranış kalıpları toplumsal cinsiyeti oluşturmuştur. Toplumun kültürlerle bezediği bu davranış kalıpları zamanla ezberleşen bir takım cinsiyet rolleri ile bir ‘kadınlık’ ve ‘erkeklik’ yaratmıştır. Aslında ‘erkekliğin’ şekillendirdiği kültür sonrasında ‘kadınlık’ davranış örüntülerinin sınırlarını çizmiştir. Aslında bir iktidar mücadelesine dönüşmüştür. Güçlü ve zayıfı yaratmış hatta erkeklik kadınlığın

sınırlarını çizdiği gibi diğer erkeklikleri de sınırlandırmış ve belli normlar içinde hareket etmeye zorlamıştır. Bu iktidar mücadelesi gücü elinde tutmak adına cinsiyete dayalı işbölümüne gitmiş ve toplumun önemli yapılarını gücü elinde tutmak için zapt etmiştir. Farklı toplumlarda ve kültürlerde toplumsal cinsiyet rolleri farklı yorumlanmıştır. Aynı toplum içinde bile zamanla farklılaşmıştır. Ama farklılaşmayan sadece erkeğin iktidarı olmuştur. Bu yapı erkeklik olarak da heteroseksüelliği öne sürmüş ve diğer cinsel yönelimleri yok saymış, yanlış bulmuş ve dışlamıştır.

Uzun yıllar birçok toplumda eşcinselliğin bir hastalık bir sapkınlık olduğu düşüncesi hâkim olmuştur. Bunun temelinde kültürler, toplumların heteroseksist düşünce yapıları, sosyal normlar ve dini kaynaklı doğrulanmamış, bilimsel olmayan örüntüler yatmaktadır. Bu katı yapı kendi içinde heteroseksist dünyasını korumak için, heteroseksüel yönelimin devamını sağlamak heteroseksüel çocuklar dünyaya getirmek için yasalar üretmiş hatta kuraldışı kabul ettiği, ‘normal’ dışı saydıkları, heteroseksüel yönelimden başka diğer yönelimleri suç saymış ve cezalandırmıştır. Heteroseksüel yönelimi esas alan bu yapı kendi yönelimini yani heteroseksüelliği koruduğu gibi eşcinselliği ve biseksüelliği yasaklamıştır. Hatta eşcinsel-biseksüel bireylerin yaşam hakkını elinden almıştır. Tüm bu katı kurallar eşcinselliğin, biseksüelliğin ve eşcinsel-biseksüel bireylerin var olduğu gerçeğini değiştirmemiştir. Fakat bu baskıcı uygulamalar nedeniyle eşcinsel-biseksüel bireyler kendilerini gizlemek zorunda kalmışlardır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, 1948 yılında yayımlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde bütün insanların hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğdukları ilk madde olarak belirlenmiştir (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 1948). İkinci maddesine ise insanlar arasında ayırım yapılmasına neden olan ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken gibi pek çok etken dâhil edilmiştir. Her ne kadar bireylerin cinsel yönelimleri açısından da özgür oldukları “cinsel yönelim” gibi belirgin kelimelerle anlatılmamış olsa da “herhangi başka bir ayırım gözetilmeksizin” ifadesi ile verilmek istenen mesaj oldukça açıktır.

Bilimin ilerlemesiyle birlikte 20. yüzyılın ortalarında nihayet eşcinselliğin 'normal' bir cinsel yönelim olduğu bilimsel çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır. Daha önce Amerikan Psikoloji Derneği'nin patolojik hastalıklar listesinde yer alan eşcinsel yönelim yapılan bu bilimsel çalışmalarla listeden çıkarılmıştır. Bu psikoloji alanında önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü toplumun ideolojik olarak, heteroseksist yapısını koruma adına ortaya attığı 'eşcinsellik hastalığı' savunma argümanını çürütmüştür. Dahası eşcinsel-biseksüel bireylerin öznel iyi oluşları, psikolojik sağlamlıkları açısından katkı sağlamıştır.

Yapılan bu çalışmalara rağmen eşcinseller, biseksüeller toplumdan dışlanmış, ayrımcılığa maruz kalmış, ötekileştirilmiş, eğitim-barınma-çalışma ve hatta yaşama hakları bile elinden alınmıştır. Önyargıyla yaklaşan heteroseksüel toplum diğer cinsel yönelimleri yok saydığı gibi şiddete, işkenceye de başvurmuştur. Halen günümüzde bile eşcinselliğin suç sayıldığı hatta ölümlerle cezalandırıldığı toplumlar, devletler vardır. Sosyal yaşamın her alanında karşılaşılan bu homofobi eşcinsellere karşı hoşgörüsüz, katı bir dayatma ve dışlamayla devam etmektedir. Buna karşın eşcinseller-biseksüeller hak mücadelesine devam etmektedirler. Bir yandan da homofobiden kaynaklı kendilerine yönelik doğrultulan hoşgörüsüzlük, şiddet, öfke ve korkudan dolayı oluşan psikolojiyle mücadele etmektedirler.

Toplumun dayattığı cinsiyet rolleri insanları belli kalıplara itmekte ve o cinsiyet rolleriyle yaşamaya zorunlu kılmaktadır. Ataerkil ve heteroseksist toplum maskülene övgü dizerken feminenliği aşağılamış ve zayıf bulmuştur. Bu nedenle kadını dışladığı, kadına şiddet uyguladığı gibi eşcinseli-biseksüeli de dışlamış ve şiddete başvurmuştur. Bu da homofobiyi doğurmuştur.

Bu çalışmayla lezbiyen, gey ve biseksüel bireylerde içsel homofobi ve cinsiyet rolleri birlikte incelenmiştir. Bu değişkenlerin homofobiden kaynaklı kendini kapayan bir topluluk olan eşcinsel ve biseksüel örneklemeyle çalışılacak olması ve ülkemizde benzer bir çalışma olmaması yönüyle mevcut çalışmanın oldukça yararlı olacağı varsayılmaktadır.

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Tanımlar

Bu bölümde, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel kimlik, eşcinsellik ve eşcinsellere yönelik tutumları ifade etmede sıklıkla kullanılan homofobi, içselleştirilmiş homofobi ile ilgili yapılan tanımlara-araştırmalara yer verilmektedir. Tanımlar alfabetik sıraya göre verilmiştir.

1.1.1. Biseksüel

Biseksüellik, cinsel obje olarak hem kadına hem de erkeğe yönelinmesi olarak ifade edilir (Dökmen, 2017). Duygusal ve/veya cinsel açıdan her iki cinse yönelebilen/ilgi duyan kadın veya erkeği ifade eder. Biseksüel bir kimse her iki cinse de aynı ölçüde ilgi duymayabilir ve bu ilginin derecesi zaman içinde değişebilir (Güner ve ark., 2011).

1.1.2. Cinsel Kimlik

Cinsel kimlik, cinselliğin biyolojik yönüdür. Kişinin biyolojik olarak cinsel özelliklerini yansıtır. Bunlar kromozomlar, cinsel hormonlar, dış ve iç cinsel organlar, üreme hücrelerinin geliştiği dokular ve ikincil cinsiyet özellikleridir (Güner ve ark., 2011).

1.1.3. Cinsel Yönelim

Bireyin cinsel dürtülerinin hangi cinsiyete yönlendirdiği ile ilgilidir. Duygusal veya cinsel ilgi de denebilir. Cinsel yönelim, kişinin cinsel anlamda kendi cinsine, bir başka cinse veya birden fazla cinse cinsel çekim hissetmesi eğilimidir. Bir diğer deyişle, cinsel yönelim bireyin diğer kişilere karşı erotik davranış eğilimidir (Eskin 2012). Tanımlanmış üç cinsel yönelim vardır; Heteroseksüellik, eşcinsellik ve biseksüellik. Farklı cinse olan cinsel yönelimde -heteroseksüellik- kişi kendi cinsiyetinden olmayan kişilere cinsel ilgi duymaktadır. Eşcinsel cinsel yönelimde

kişi kendi cinsiyetinden olan kişilere karşı cinsel ilgi duymaktadır (Eskin 2012). Biseksüel cinsel yönelimde kişi hem kendi cinsinden hem de kendi cinsinden farklı kişilere karşı cinsel ilgi duymaktadır (Eskin 2012). Eşcinsel cinsel yönelime sahip erkekler için gey terimi kullanılırken, eşcinsel cinsel yönelime sahip kadınlar için lezbiyen terimi kullanılmaktadır (Eskin 2005).

Başar'a (2010) göre, cinsel yönelim kimliği gelişimi, kişinin cinsel yöneliminin farkına varması, bunu az ya da çok zihin, duygu, davranış dünyasının, kimliğinin bir parçası haline getirmesi, yönelimini kişilerarası ilişkileri ya da genel olarak toplumsal ilişkilerinde başkalarıyla paylaşması, yönelimi doğrultusunda sosyal bağlar kurması sürecidir. Bu süreç, birey ve toplum arasında karşılıklı etkileşimlerle ilerleyen, kişinin kimliğinin diğer bileşenleri (cinsiyet, ırk, etnik köken gibi), gelişim özellikleri ile içinde yetiştiği-yaşadığı toplumun homofobik yapılanması arasında etkileşimler sürecidir. Kişinin yaftalanmayla çeşitli şekillerde baş etmeye çalıştığı, kendisine bakışı ile toplumun kendisine bakışını değerlendirmesi ile ilgili değişiklikler gösteren bir dönemdir. Bu süreç "açılma" ya da "coming out" olarak da adlandırılır.

1.1.4. Cinsiyet

Cinsiyet, bireyin sahip olduğu genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri tanımlar. Biyolojik cinsiyeti ifade eder, dişi ya da er olma hali şeklinde tanımlanır (Kaos GL, 2013). Kişinin kendisini ifade ederken kullandığı en önemli tanımlarından birisi cinsiyettir. Kişi kendisini biyolojik cinsiyetine bağlı kalarak da erkek ya da kadın olarak tanımlayabilir, biyolojik cinsiyetine bağlı kalmaksızın da kendisini erkek ya da kadın olarak tanımlayabilir (Doğan, 2016).

İnsanlarının kendini tanımlaması, kategorize etmesi, sınıflandırması kısacası dünyada, toplumda insanların kendini koydukları yer bireyin "Benkimim?" sorusuna yanıtı kimliğidir. Cinsiyet kimliği ise kişinin kendini kadın ya da erkek olarak tanımlamasıdır. Cinsiyet kimliği çok küçük yaşlardan itibariyle kazanılmaya başlanan

bir süreçtir. İnsanlar isimlerden, seçimlerden, konuşmalardan vs. yollarla bile tanımadıkları insanların cinsiyetleri konusunda fikir yürütebilirler (Çelik, 2008).

Geleneksel olarak, cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin (ve cinsel davranış ile cinsel kimliklerin) basit ve bariz yollarla birleştiği varsayılmıştır. Kadınların kadın ve kadınsı olduğu (ve geleneksel olarak erkeklerin dikkatini çektiği) kabul edilirken, erkeklerin erkek ve erkeksi (geleneksel olarak da kadınların dikkati çekilir) kabul edilir. Ancak geleneksel varsayımlar, gerçek dünyadaki gerçek insanların çoğunu tanımlamak için eksik kalır (Highleyman, 2007).

İnsan yaşamının doğumdan itibaren cinsiyet ve cinsellik çerçevesinde şekillendiği söylenebilir. Az rastlanan interseks bireyler hariç, anatomik cinsiyet doğuştan belirleniyor. Kimlik bir bütündür; birbirinden kavramsal olarak ayrılabilen bireysel ve sosyal iç içe iki parçası vardır. Sosyal kimlik kişinin toplumdaki yeri ve onun için tanımlanmış rollerden oluşur. Kişisel olanı ise, kendi iç ruhsal süreçlerini barındırır (Yüksel, 2010).

1.1.5. Eşcinsel

Kendi cinsiyetinden bireylerin cinsel obje olarak görülmesini ifade eder (Dökmen, 2017). Eşcinsel terimi, homoseksüel kelimesinin Türkçe karşılığı olarak hem kadın eşcinseller hem de erkek eşcinseller için kullanılmakla birlikte günlük hayatta daha çok erkek eşcinselleri ifade ettiğinden erkek eşcinseller için “gey”, kadın eşcinseller için “lezbiyen” isimleri de kullanılır (Kaos GL, 2013).

1.1.6. Eşcinsellik

Bir tıp terimi olarak kullanılan “Homosexuality” teriminin Türkçeye çevrilmiş halidir. Judd Marmor, eşcinsel bir kişinin özelliklerini ve dolayısıyla eşcinselliği şu şekilde tanımlamaktadır: “...yetişkin yaşantısında, benzer cinsiyetin üyelerine yönelik kesin erotik bir çekicilikle motive edilmiş ve onlarla çoğunlukla

(fakat muhakkak değil) açık bir şekilde cinsel ilişkilerde bulunan kimse.” (Marmor, 1980’den akt, Ertan, 2009).

1.1.7. Gey

Erkek eşcinsel. 1999’da Türkiyeli Eşcinseller Buluşması sonrasında “gay” kelimesi Türkçeleştirilerek “gey” olarak kullanılmaya başlanmıştır (Güner ve ark., 2011). İlk zamanlar kadın ve erkek -her iki cinsiyetteki- eşcinselleri tanımlayan bir terim olsa da şimdilerde sadece erkek eşcinselleri tanımlayan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. “Homoseksüel” terimi, tıbbi bir terim olduğu halde “gey” terimi aynı cinsten insanların birbirlerine karşı olan duygusal-cinsel davranışlarını açıklamak için, eşcinsel bireyler tarafından ortaya atılmıştır. Eylül 2006’da TDK sözlüğüne de erkek eşcinsel olarak yerleşmiştir (Kaos GL, 2013).

1.1.8. Heteronormativite

Heteroseksüelliğin normal ve tek cinsel yönelim olarak görülmesi, toplumsal değerlerin, kuralların ve yaşam biçimlerinin herkes heteroseksüelmiş gibi kabul edilmesidir. İnsanların kadın ve erkek olarak ikiye ayrılmasını; cinsel ilişkilerin/evliliklerin sadece ve sadece kendi cinsiyetinden başka cinsiyete sahip kişiler arasında olabileceğini ve her cinsiyetin kendine has rolleri olduğunu iddia eden inançlar, düşünceler, normlar bütünüdür (Kaos GL, 2012).

1.1.9. Heteroseksizm

Doğal, normal, üstün ve kabul edilir olan cinsel yönelimin heteroseksüellik olduğunu öne süren; heteroseksüel olmayan her türlü davranış, kimlik veya ilişkiyi damgalayan, reddeden ve aşağılayan ideolojik sistem anlamına gelir (Herek, 1990’dan akt; Çabuk, 2010). Heteroseksizm doğal olarak heteronormatif normlar üzerinden yükselir. Bu kural ve normlar toplumda var olan bireylerin cinselliklerini heteroseksüellik etrafında denetler ve cinsel yaşamın bu doğrultuda yürütülmesini sağlamaya çalışır ve bunu da dayatma yoluyla gerçekleştirir. Herkesin uymasının

istendiği ve uyulmadığı takdirde dışlama mekanizmalarının devreye girdiği bu normlar homofobinin oluşmasına kaynaklık etmektedir (Yıldırım, 2016).

1.1.10.Heteroseksüellik

Duygusal, cinsel olarak kendi cinsinden olmayan kişilere yönelmiş olan kadın ya da erkekleri tanımlamak için heteroseksüel terimi kullanılmaktadır. Kişinin, duygusal ve cinsel olarak kendi cinsinden olmayan kişilere yönelmiş olma halidir. Çocukluktan itibaren toplumun mecburi kıldığı bir dayatmadır. Öyle ki başka cinsel yönelimler yokmuşçasına kişi heteroseksüel olduğunu belirtmeye bile ihtiyaç duymaz (Kaos GL, 2013).

Heteroseksüellik, cinsel ilişki sonucunda üremenin herhangi bir dışsal müdahale olmaksızın gerçekleşebildiği tek cinsel yönelim türüdür ve bu sebeple heteroseksüel cinsel yönelim “doğal”, “normal” gibi sıfatlarla tanımlanmıştır. Bu durum heteroseksüellik dışındaki diğer tüm cinsel yönelimlerin “doğaya aykırı”, “anormal” ya da “sapkın” olarak nitelendirilmelerine sebep olmuştur (Tezel, 2009).

1.1.11. Homofobi

Weinberg (1972) homofobiyi, “heteroseksüeller açısından eşcinsellerle yaklaşmaktan ya da yakın çevresinde bulunmaktan korkma ve eşcinseller açısından da kendilerinden nefret etme” şeklinde tanımlamıştır. Weinberg’in kitabının yayımlanmasından yaklaşık 30 yıl sonra homofobi kavramı konuşma diline yerleşmiş ve birçok temel sözlükte de yerini almış bulunmaktadır (Weinberg, 1972’den akt. Göregenli, 2013).

Eşcinsellere yönelik korku, ön yargı ve öfke; homoerotikfobi, heteroseksizm, homoseksfobi, homoseksizm, homonegativizm, antihomoseksüellik gibi farklı bir takım kavramlarla tanımlanmıştır ve homofobi, bütün bu kavramlar arasında en yaygın olanı ve kabul görenidir (Herek, 1991’den akt; Ertan, 2010).

Homofobi böyle bir tanım çerçevesinde kişiye özgü bir patoloji olarak ortaya çıkmakta, “fobi” kavramsallaştırmasıyla kişinin psikolojik süreçlerine vurgu yapılmaktadır. Oysaki heteroseksüellik dışındakalan diğer cinsel yönelimlerin ve kimliklerin ötekileştirilmesi bireye özgü bir patoloji olmaktan öte sosyal, kültürel yönleri de olan daha geniş bir kavramsallaştırmayla tarif edilebilir. Bu bağlamda heteronormativite; sınırlarını erkek egemen söylemin çizmiş olduğu heteroseksüelliğin hâkimiyetini ve kendi dışındaki tüm kavramsallaştırmaları reddedip engellemesini tarif etmek için daha uygun bir ifade olarak ortaya çıkmaktadır (Ellis, 2011; Şah, 2012’den akt; Gürhanel ve Arkonaç, 2013).

Homofobi, daha bireysel olduğu düşünülebilecek süreçlerin de etkilediği, eşcinsellerin bir ‘dış grup’ olarak kavramsallaştırılması sonucunda oluşan ve belirli stereotiplerin eşlik ettiği bir gruplar arası ilişki ideolojisi olarak anlaşılabilir. Homofobik ideolojinin kendiliğinden kişisel bir özellik olarak değil, belirli bir sosyal-kültürel bağlam içinde oluştuğu düşünülebilir (Göregenli, 2009).

Heteroseksizm, heteroseksüelliği yüceltirken heteroseksüel olmayan davranış biçimlerini inkâr eden, karalayan ve damgalayan değerler ve inançlar sistemi olarak tanımlanmaktadır (Herek, Kimmel, Amaro ve Melton, 1991’den akt; Şah, 2012). Homofobi terimi yaygın olarak kullanılmakla birlikte, bunun yerine heteroseksizm ve daha yeni olan heteronormatiflik terimlerini önerenler de vardır. Özellikle son dönemlerde bazı feminist ve eşcinsel yazarlar tarafından üzerinde çokça durulan heteronormatiflik kavramı ise homofobi ve heteroseksizmden farklı olarak, bütünüyle durumun kültürel, sosyal kökenleri ve politik yanlarına vurgu yapmak üzere kullanılmaya başlanmıştır (Herdt ve van der Meer, 2003’den akt; Şah, 2012).

1.1.12. Homonegativizm

Eşcinsellere ve eşcinselliğe karşı rasyonel olmayan inanç ve değerlerle ilişkili olumsuz tutumları ifade eder (Kaos GL, 2013).

1.1.13. İçselleştirilmiş Homofobi

İçselleştirilmiş homofobi, lezbiyenlerin, geylerin ve biseksüellerin toplumun eşcinselliğe yönelik olumsuz yargılarını, tutumlarını içselleştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Herek ve ark., 1997'den akt. Yalçınoğlu, 2014). Bir başka tanımla içselleştirilmiş homofobi, heteroseksüel yönelim dışındaki cinsel yönelimlere toplum tarafından oluşturulan önyargı ve olumsuz tutumların eşcinsel ve biseksüel bireyler tarafından içselleştirilmesi şeklinde tanımlanabilir.

Okutan (2010), içselleştirilmiş homofobinin oluşumuyla ilgili şunları söylemiştir; "Sosyal psikolojinin üzerinde önemle durduğu önyargı ve ayrımcılık konusuyla ilgili yapılan çalışmalar, cinsel yönelimlerinden ötürü eşcinsel bireylerin önyargı ve ayrımcılığın hedefinde yer alan gruplardan biri olduğuna işaret etmektedir. Eşcinsel bireyler, toplum tarafından dışlanma, damgalanma (Herek, 2007), sözel ve fiziksel olarak saldırıya maruz kalma (Herek, 1989) ve cinsel yönelimlerini açıklayamama gibi pek çok sosyal ve psikolojik sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Tüm bu tutum ve davranışlar zamanla eşcinsel bireylerin kendilerine yönelik olumsuz duygular geliştirmelerine neden olmaktadır (Herek, 1995)." Bu olumsuz duygulara içselleştirilmiş homofobi denmektedir.

1.1.14. Lezbiyen

Kadın eşcinsel. M.Ö. 6. yüzyılda Lesbos Adası'nda (Midilli) yaşayan Yunan kadın Şair Sappho'nun Afrodit'e âşık olduğu için lezbiyen olduğu iddia edilmiştir. Bu nedenle "lezbiyen" kelimesinin "Lesbos" kelimesinden geldiği varsayılır (Güner ve ark., 2011).

1.1.15. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet terimi, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade etmektedir ve biyolojik bir yapıya karşılık gelmektedir. Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir kategoridir. İnsanların nüfus cüzdanlarında yazan cinsiyet bu terimin anlamıyla uygundur. Toplumsal cinsiyet terimi ise, kadın

ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir, kültürel bir yapıyı karşılamaktadır. Ve genellikle bireyin biyolojik yapısı ile ilişkili bulunan psikolojik özellikleri de içermektedir (Dökmen, 2017).

Kadının ve erkeğin sosyal rollerini, sorumluluklarını, statülerini ve güç ilişkilerini içerir. İçinde yaşanılan toplum, zaman, kültür ve mekâna göre farklılaşan, farklı cinsiyetteki bireylerden beklenen sosyal rol ve davranışları ifade eder. Bu rollerin sürekliliği çocuklukta verilen eğitimlerle sağlanır. Çocuk içinde bulunduğu topluluğun davranışlarını model alma yoluyla taklit eder ve içselleştirir (Kaos GL, 2013).

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ikiliğine varılana dek, kadınlık ve erkeklik cinsel fark üzerinden düşünülmekte, kadın ve erkeğe dair toplumsal eşitsizlikler çoğunlukla biyolojik farklılıklarda temellendirilmekteydi. Cinsiyet farkları biyolojik doğanın gerçekleri olarak kabul ediliyorsa, bunların toplumsal sonuçlarının da normal görülmesi gerekiyor anlayışı hâkimdi. Fakat toplumsal cinsiyet kavramı, “kadın” ve “erkek” kimliklerinin biyolojik ya da doğal olmadığını söyledi ve aksine kadınlık ve erkekliğin tarihsel, kültürel ve siyasal kurulumuna işaret etti (Şenel, 2014).

Cinsiyet kavramı doğuştan edinilen ve dolayısıyla seçilemeyen bir durum iken, toplumsal cinsiyet kavramı ise toplumsal süreç içerisinde şekillenen değişken ve dinamik gruplar arası etkileşim örüntülerini ifade eder. Toplumsal cinsiyet, içinde bulunulan zamana, mekâna, toplumsal yapıya ve kültüre göre değişen, toplum tarafından şekillendirilen, sınırları çizilen, tanımlanan, aktarılan, zorunlu kılınan farklı cinsiyetlere sahip insanlardan beklenen toplumsal davranış, rol, fiziksel görünüşün tamamını kapsayan toplumsal bir inşa birimidir (Tezel, 2009).

1.1.16. Toplumsal Cinsiyet Rolü

Rol kavramı, bireyin belirli bir yapı içinde belirli kalıplara göre hareket etmesini ifade eder. Toplum bireylere farklı roller yükler ve sosyal yapı içinde çok sayıda insan bu çeşitli rollere uygun yaşar. Örneğin annelik-babalık, öğretmenlik, kardeşlik gibi pek çok rol vardır. Toplumsal cinsiyet rolleri de tıpkı diğer roller gibi toplumsallaşma sürecinde kazanılan rollerdir. Toplum kadına kadınsılık-kadınlık, erkeğe erkeklik-erkeksilik rollerini bebeklikten itibaren öğretmeye başlar (Çelik, 2008).

Toplumsal cinsiyet rolü, toplumun tanımladığı ve bireylerin yerine getirmelerini beklediği cinsiyetle ilişkili bir grup beklentidir (Dökmen, 2017).

Toplumsal cinsiyetin bireyin davranış ve söylemlerine yansıma halidir. Bireyin özünü kadın veya erkek konumunda göstermesidir. Cinsiyet rolleri kadını ve erkeği kategorize eder, eşitliği bozar ve ayrımcılık yaratır. Kadını eve hapseden, erkeğe sınırsız özgürlük sağlayan bu cinsiyet rolleri cinsiyet eşitsizliğine sebep olur. Toplumsal cinsiyet rolleri ile kadın ve erkek keskin sınırlarla birbirinden ayrılır ve bu iki cinsiyet arasındaki ilişkiler toplumun denetim mekanizmasından geçmek zorunda bırakılır.

Sosyal bilimlerde, cinsellik ve cinsiyetle ilgili birçok tartışmanın kilit noktası toplumsal cinsiyet konusudur. Toplumsal cinsiyetin neyi ifade ettiğine yönelik bu güne kadar birçok çözümlenmiş, açıklama getirilmiştir. Bütün bu açıklamalar sonucunda toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı bir kategori olarak karşımıza çıkar ve salt kadın ya da erkek olarak dünyaya gelmekten çok daha fazla şey ifade eder. Toplumsal cinsiyet, doğuştan getirdiğimiz biyolojik cinsiyetimiz üzerine inşa edilir. Bir başka deyişle, “kadın” ya da “erkek” olarak dünyaya gelmek ile “kadınlık” veya “erkeklik” arasında bir bağ vardır. Bu bağ arasında yer alan toplumsal cinsiyet, bireylerin sahip oldukları cinsiyet kimliklerini ne şekillerde sergileyeceklerini belirler (Ertan, 2009).

Butler'a (2008) göre; sadece kadın-erkek ikiliğinin olabileceğini belirleyen, heteroseksist yapıyı dayatan, böylece normal ve anormali belirleyen toplumsal normlar, düşüncemizi ve algı dünyamızı şekillendirmektedir. Cinsiyetle cinsiyet rollerinin farklı yapılar olduğunu söyleyen Butler, kadın ve erkek sınıflandırmasının bir kurgu olduğuna ve bundan dolayı değişebilen bir yapısı olduğuna dikkat çekmektedir. Buradan hareketle Butler, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanabileceğinden bahsetmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramını kültürden ayrı olarak düşünmek yanlış olacaktır. Kadınların ve erkeklerin, sahip oldukları bu cinsiyet kimliklerini nasıl yaşayacakları üzerinde, içinde buldukları, yetiştikleri toplum, söz konusu toplum içinde sahip oldukları toplumsal statüleri vb. gibi unsurların çok büyük etkisi vardır. Bu da bize toplumsal cinsiyetin kültürel bir olgu olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle farklı kültürler, hem kadın hem de erkek için ayrı ayrı geçerli olan farklı toplumsal cinsiyet kalıpları üretirler (Ertan, 2009).

1.2.Eşcinsellik

Eşcinsel, duygusal ve/veya cinsel açıdan hemcinsine yönelen/ilgi duyan kadın veya erkeği ifade eder (Güner ve ark., 2011).Eşcinsellik, cinsellik bağlamından ayrı bir şekilde ele alınamaz. Zira belli bir toplumdaki bireylerin cinsel davranışlarıyla ilgili düzenlemeler, söz konusu toplum içinde cinsellikle ilgili yapılanmayı beraberinde getirir. Başka bir deyişle, belirli cinsel davranışların kurumsallaşması ya da uygun bulunmaması, o toplumun cinsellikle ilgili düzenlemeleri ve toplumsal cinsiyet rejimleriyle yakından ilgilidir (Ertan, 2009).

Eşcinsel bir kimliğin inşası bağlamında “açılma” süreci, bir kişinin kendini eşcinsel olarak tanımlaması açısından son derece önemlidir. Açılma, cinsel kimliğin eşcinsel olarak inşa edilmesine ve toplumsal yaşam içerisinde görünür hale gelmesine işaret eder (Ertan, 2009). Bu dışı açılma süreci aslında içsel bir yolculuğun kişinin kendini keşfetmesinin bir sonucudur. Dış vurum aslında kimlik arayışının sonuçlanmasıdır. Dış açılma ile kişi kendini kabullenme sürecini

tamamlamış olmaktadır. Bu psikolojik iyi oluş açısından son derece önemlidir. Bireyin kendini olduğu gibi ifade etmesini sağlar ve de ikili davranışlara girmesini engelleyerek aynı zamanda kendine yabancılaşmasını engellemiş olur. Kendini kabullenmiş bireylerin daha az psikolojik sorunlar yaşadığı bilinmektedir. Ayrıca sosyal destek anlamında da çok önemlidir. Sosyal desteğin olmadığı olgularda bireylerin psikolojik sorunlarla mücadele etmede zorlandıkları da bilinen bir gerçektir.

1.2.1. Eşcinselliğe Yönelik Yaklaşımlar

Cinsel yönelimlerin, eşcinsellik kadar heteroseksüelliğin de, kökenleri henüz bilimsel olarak ortaya çıkarılmış değildir. Tüm cinsel yönelimlerle ilgili genel kabul cinsel yönelimin bir seçim-tercih sonucu olmadığıdır, zira bireyler hayatlarının herhangi bir döneminde hangi cinsiyetten kişilerden hoşlanacaklarına, âşık olacaklarına, cinsel olarak uyarılacaklarına karar vermezler. Böyle bir karar süreci heteroseksüel bireyler için geçerli olmadığı gibi heteroseksüellik dışında cinsel yönelimi olan kişilerde de söz konusu değildir (Başar, Nil, Kaptan, 2010).

İnsanlık tarihi boyunca eşcinsellikle ilgili birçok görüş ortaya atılmış, birçok araştırmacı üzerinde çalışmıştır. Şimdi eşcinsellikle ilgili ortaya atılan bu yaklaşımlara bakalım;

1.2.1.1. Biyolojik Yaklaşım

Ertan'ın da (2009) dediği gibi geçmişe baktığımızda eşcinselliğe yönelik olarak biyolojik açıdan eşcinselliğin doğal olup olmadığı tartışma konusu olmuştur. Doğal olup olmadığına diğer canlı türlerine bakarak karar verme düşüncesine giden bilim insanları birçok kez farklı türdeki hayvanları gözlemlemişlerdir. Bu gözlem sonucunda hayvanlarda da eşcinselliğin olduğu kanıtlanmıştır. Buradan hareketle diğer canlılarda da eşcinsellik varsa ve doğallığın bir kriteri ise bu, bilim insanları eşcinselliğin doğal kabul edilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Ancak tabii bu verilerin bu şekilde yorumlanmasının geçerliliği üzerine itiraz eden bilim insanları da

olmuştur. Aslında doğal olup olmadığı tartışmasının bile eşcinsellik bağlamında anlamsız olduğu görüşünü savunan bilim insanları da olmuştur.

Biyolojik yaklaşımda bir diğer görüş hormonlar temelinde şekillenmiştir. Geçmişte yapılan bazı bilimsel çalışmalarda eşcinsellerdeki erkeklik hormonun heteroseksüellere oranla daha az bulunduğu saptanmıştır. Tabii bilim ilerlemesiyle yapılan daha sonraki çalışmalarda bunun yanlış olduğu kanıtlanmıştır. Ancak bu, eşcinselliğin ve diğer cinsel yönelimlerin ‘hormon hastalığı’ olarak lanse edilip yanlış kalıp yargılar oluşmasına neden olmuştur. Hatta tedavi yöntemlerinin oluşturulmasına varacak kadar bilim dışı uygulamalara neden olmuştur.

1.2.1.2. Sosyolojik Yaklaşımlar

Eşcinselliğe yönelik biyolojik yaklaşımların yanı sıra, onun toplumsal yönüne işaret eden yaklaşımlara değinmek yerinde olacaktır, zira cinsiyet, cinsellik ve cinsel kategoriler, biyolojik olduğu kadar toplumsaldır da. Örneğin, bazı toplumlarda ‘eşcinsel’ davranış örüntüleri gündelik yaşamın olağan bir parçasıymış gibi yaşanırken, ‘eşcinsellik’ diye bir kategorizasyon yoktu. Bunun tersine kimi toplumlarda ise, ‘normal’ olmayan bir cinsel davranış örüntüsü olarak kategorileştirilip kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Eşcinselliğe yönelik sosyolojik yaklaşımlar bağlamında, yapısalcı ve özcü yaklaşımları açıklamak gerekirse; Yapısalcı yaklaşım, genel olarak cinsellik, toplumsal bir bağlam dışında ele alınamaz. Başka bir deyişle, cinselliği meydana getiren ve onu şekillendiren en büyük güç, toplumdur. Özcü yaklaşıma göre kategoriler gerçekliğin ayak izleridir. Yani kategoriler, insanlar onları algılamadan önce de vardır. Başka bir deyişle, kategorileri yaratanlar insanların kendisi değildir, onlar sadece kategorileri adlandırır. Bu bağlamda, heteroseksüel/eşcinsel ayrımının düşüncede ve konuşmada var olması son derece normaldir, çünkü onlar zaten gerçeklikte de vardırırlar (Ertan, 2009).

Cinsel yönelimi açıklayan kuramlar incelendiğinde, her kuramın kendi metodolojisini ve genel kavramlarını, arzu nesnesiyle kurulan ilişkiyi tanımlarken kullandığı görülmektedir. Sosyal psikolojik yaklaşımlar, eşcinselliği motivasyonel ipuçlarının tetiklediği bir durum olarak görürken, biyolojik kuramlar cinsel yönelimin genlerle ve biyolojik farklılıklarla olan ilişkisine dikkat çekmişlerdir. Etkileşimsel yaklaşımlar, eşcinselliğin sosyal bağlamından koparılmadan incelenmesi gereken bir eğilim olduğu iddiasındadırlar (Alkan, 2014).

1.2.2. Eşcinselliğin Sınıflandırılması

Yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde psikiyatrinin giderek eşcinselliğe bakışı değişmeye başlamıştır. Eşcinsellik, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından 1973 yılında hastalık sınıflamasından çıkartılmıştır. 1980 yılında, DSM-3'te “ego distonik eşcinsellik” diye bir başlık olmakla birlikte yoğun baskılar sonucunda DSM-3-R'de sadece “kişinin cinsel yönelimine bağlı yaşadığı kalıcı ve belirgin rahatsızlık” adı altında, “başka türlü adlandırılmayan cinsel bozukluklar” başlığı altında kalmıştır. Eşcinsellik DSM 4'te ise hiçbir tanı kategorisi içinde yer almamıştır. Eşcinselliğin bir hastalık olmadığı bilim dünyasında kabul edilmiş, eşcinsellik hastalık sınıflandırmalarından çıkartılmış olsa da; eşcinselliği tedavi etme iddiası halen bazı dini, tıbbi ve politik çevrelerde devam etmektedir. Türkiye’de de bazı kurumlar, merkezler ve hekimler; hala eşcinselliğin tedavi edilebilir bir hastalık olduğunu iddia etmekte, bu amaçla bir takım terapiler uygulamaktadır. Yıllar öncesinde hastalık olmaktan çıkartılmış olmasına rağmen bazı çevrelerce hâlâ tedavi edilmeye çalışıyor olması, eşcinsellik üzerinde sadece tıbbi değil; politik, dini, kültürel önyargı, öğretisi ve inanışların ne kadar çok etki ve baskısı olduğunu kanıtlamaktadır (Çabuk, 2010).

Amerikan Psikiyatri Birliği 1974’de yayınladığı bildirmede, “Eşcinsellik muhakeme, denge, güvenilebilirlik, sosyal veya mesleki yeterlilikte herhangi bir bozulma anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, APA eşcinsellere karşı işe alım, barınma, konaklama ve belge verme gibi alanlarda uygulanan her türlü kamusal veya özel ayrımcılığı kınar. APA ırk, inanç, renk ve benzeri konularda başkalarının korunmasını sağlayan ve eşcinsellere de eşit oranda garanti sağlayabilecek olan insan

hakları yasalarının yerel ve federal seviyelerde uygulanmasını destekler ve teşvik eder. Ayrıca APA, eşcinsellik konusunda ayrımcılık yapan her türlü yasanın iptalini destekler ve teşvik eder.” demiştir (Yetkin, 2009).

Dünya Sağlık Örgütü’nün, hastalıkların uluslararası sınıflandırılması sistemi olan ve 1978 yılında yayınlanan ICD-9’da eşcinsellik, ayrı bir tanı olarak sınıflandırılmıştır. 1992 yılında yayınlanan ICD-10’da ise eşcinsellik hastalık sınıflamasından çıkarılmıştır.

Zaman zaman Türkiye’de eşcinsellikle ilgili tartışmalar medyada gündeme gelmektedir. Eşcinselliğin hastalık olup olmadığı ve tedavi edilip edilemeyeceği ile ilgili konular tekrar tekrar gündemi işgal etmektedir. Böyle zamanlarda meslek derneklerinin basın açıklaması yaparak toplumu bilgilendirmeleri gerekli olmaktadır. Psikiyatrinin; psikoloji, nöroloji, sosyoloji gibi farklı disiplinlerle ortak alanlarının olması kimi zaman görüş farklılıklarına ve meslek sınır ihlallerine neden olduğu için, eşcinsellikle ilgili toplumda var olan önyargı, stereotip ve olumsuz tutumları değiştirmek zorlaşmaktadır. Bu sebeple yine tıp eğitimi önem kazanmakta, cinsellik ve eşcinsellik gibi konularla ilgili olarak hekim adaylarının daha iyi eğitilmeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Çabuk, 2010).

1.2.3. Türkiye’de Cinsel Yönelim Ve Eşcinsel Hareket

Türkiye bağlamında, eşcinsellikle ilgili yapılmış olan yeterli ve geniş kapsamlı araştırmalardan söz etmek oldukça zordur. Fakat gözlemlenebilir kurumsallaşmış toplumsal cinsiyet yapılarına, yapılan bazı araştırmaların sunduğu sonuçlara ve küresel bağlamda geçerliliğini devam ettiren hâkim, cinsiyetçi ve heteroseksüel erkek merkezli toplumsal cinsiyet ideolojisine ve bunun meydana getirdiği baskın örüntülere dayanarak, Türkiye’de eşcinsellikle ilgili önemli bilgiler elde edilebilir (Ertan, 2009). Çalışılması gereken önemli bir konu alanı olmasına ve yurt dışında birçok araştırmacı tarafından ele alınmasına rağmen, eşcinselliğe ve eşcinsellere ilişkin tutumlar konusunda Türkiye’de çok az araştırmaya rastlanmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2006).

Sakallı-Uğurlu'nun (2006) yaptığı çalışmada da belirttiği gibi cinsel yönelimlere dönük çalışmalar Türkiye'de göz ardı edilmiştir. Üzerinde çalışılması zor olan bir konu olarak değerlendirilmiştir. Cinsel yönelimler Türkiye'de araştırmacıların ilgisini pek çekmemektedir. Yapılan çalışmalar ise daha çok tutum üzerinde ilerlemiştir. Farklı meslek kollarının –öğretmenler, doktorlar- ya da üniversite öğrencilerinin eşcinsellere karşı tutumu incelenmiştir. Yapılan çalışmalara bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha fazla önyargı ve olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür. Yine Türkiye'de yapılan çalışmalarda tanışıklığı olan kişilerin olmayanlara oranla daha az önyargı ve korkuya sahip olduğu görülmüştür. Türkiye'nin toplumsal yapısından kaynaklı muhafazakârlık, ataerkil kültür ve gelenekçi yapı sebebiyle kişilerin daha fazla önyargıya sahip olduğu bilinmektedir. Yapılan bu çalışmalar batı ülkeleriyle kıyaslandığında yine de sayıca az kalmaktadır.

Yine bu çalışmalar neticesinde Türkiye'de yaşayan eşcinsellerin birçok problemle karşı karşıya kaldığını görmekteyiz. Bu problemler; eğitim hakkından yoksun bırakılma, barınma konusunda zorlukla karşılaşma, iş bulmada ayrımcılığa maruz kalma, tacize, şiddete ve hatta işkenceye maruz kalma vb.

Eşcinsel Hareketi de Yeni Sosyal Hareketler çerçevesinde cinsel kimlik farklılıklarının altının çizildiği bir sosyal hareket alanıdır. Heteroseksüelliğin ötekisi olarak kurgulanan eşcinselliğin, bastırılması, marjinalize edilmesi ve hatta ayrımcılığa uğramasına karşı, gey ve lezbiyen olma iddiası bir özne olma ve bu öznellikle siyasalda yer alma iddiasına işaret etmektedir. Eşcinsel Hareketi salt bir cinsel tercihin özgürleştirilmesi çabası değildir. Daha ziyade, bir cinsel kimliğin "kendi" olarak siyasal ve sosyal alanda ifade hak savunucusu bir hareket niteliğindedir. Başka bir ifadeyle, Eşcinsel Hareketi hem cinsel kurtuluş, hem öznel varoluş hem de siyasal dönüşüme zorlayan bir toplumsal hareket olarak görülmelidir (Toktaş ve Altınok, 2003).

Her ne kadar Türkiye Eşcinsel Hareketi yerel dinamikleri içerisinde barındırsa da genel olarak Batı'daki eşcinsel hareketlerle en azından düşünsel düzlemde paralellik göstermektedir. Başka bir değişle Türkiye Eşcinsel Hareketi genelde küresel Yeni Sosyal Hareketlerden özelden de küresel eşcinsel hareketten bağımsız düşünülemeyecek bir tablo sergilemektedir. Diğer Yeni Sosyal Hareketler gibi Türkiye'deki eşcinsel hareket de farklılığa vurgu yapan bir kimlik politikası yapmakta, eşcinsellerin de din, etnisite ve sınıf kategorileri gibi farklı katmanlarının olduğunu sıklıkla ifade etmektedir. Fakat Eşcinsel Hareketin kendine özgün politikaları ve oluşturduğu s yem içerisinde bu farklılık kategorilerine ek olarak cinsel edimde aktif/pasif olma, travestilerin ve transeks ellerin de varlığı gibi konular da farklılık temaları içerisinde işlenmiştir (Toktaş ve Altınok, 2003).

Gey ve lezbiyenlere ilişkin yurt dışındaki çalışmalar incelendiğinde ele alınan konuların çok farklı başlıklar altında toplanabileceği görülmektedir. Bu başlıklar şu Şekilde verilebilir:

- a) Eşcinselliğin oluşmasını ya da eşcinselliğe nelerin neden olduğunu araştıran çalışmalar
- b) Eşcinsellerin sosyal, psikolojik ve klinik sorunlarını ele alan çalışmalar
- c) Eşcinsellere ilişkin tutumlar ve önyargılarla sosyal psikolojik ve demografik değişkenler arasındaki ilişkileri ele alan çalışmalar
- d) Eşcinsellerin nasıl algılandıklarını ve kalıp yargıları ele alan çalışmalar
- e)  zellikle eşcinsellere ilişkin olumsuz tutumların ve önyargıların değiştirilmesi konularına odaklanan çalışmalar
- f) Eşcinsellere ilişkin tutumlar ile ilgili ölçeklerin geliştirildiği  alışmalar

Yurt dışında homoseksüellere ilişkin farklı konularda yapılan çalışmaların sayısal çokluğunu ve çeşitliliğini Türkiye'de görmek mümkün değildir. Yurt dışındaki çalışmaların birçoğunda geylere ve lezbiyenlere ilişkin negatif tutumlar olduğu saptanmıştır. Araştırmalar, genel olarak bu negatif tutumların sosyal psikolojik ve demografik değişkenlerle ilişkisini ele almaktadır. Bu değişkenler;

cinsiyet farklılığı, cinsiyetçilik, sosyal ilişki kurma, otoriterlik, sosyal üstünlük yönelimi, yükleme, yaş, tutuculuk, dindarlık ve eğitim durumu şeklinde sıralanabilir. (Sakallı-Uğurlu, 2006).

Sakallı-Uğurlu'ya (2006) göre; “Türk toplumunda eşcinselliğin 1980’lerde gey hareketi olarak apolitik ve üstü kapalı bir şekilde belirginleştiği belirtilmektedir (Gül ve Kılıç, 2003). Eşcinseller grup kurarak kendi kimlikleri ile toplumda görünmeye başlamışlardır. Örneğin, 1994 yılında cinsel yönelim ayrımcılığı ve eşcinselliğe yönelik beslenen korku neden gösterilerek, eşcinsellerin seslerini ve sorunlarını duyurmak amacıyla Kaos GL dergisi çıkarılmaya başlanmıştır (Kaos GL, 2003). Bu ve buna benzer hareketlere ve Türk toplumunda yaşanan cinsel yönelim sorunsalına rağmen, sosyal psikolojik ve kültürel bir olgu olan gey ve lezbiyenlik Türkiye’de araştırmacıların ilgisini pek çekmemiştir. Türkiye’de farklı dallarında yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde, eşcinsellerin psikolojik sorunları, eşcinsel erkeklerin yaşam öyküleri ve görüşleri ile travesti ve transeksüellerin yaşadıkları mekânlardaki durumları gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Psikoloji konuları açısından bakıldığında, araştırmacıların olayın klinik boyutuyla daha çok ilgilendikleri görülmektedir.”

1.3.Homofobi ve İçselleştirilmiş Homofobi

“Fobi” kavramı, tanımını açısından gerçekçi olmayan ve yüksek düzeyli ürkme, korkma ve kaçınma tepkilerine neden olan yaşantıları ifade eder. Bir terim olarak homofobi ise, eşcinsellerden korku duyulması anlamında kullanılsa bile herhangi bir kişinin, kendisinin veya bir başkasının eşcinsel duygular hissedebilmesi durumunda yaşadığı derin korkuyu belirtir. Fobiler, nedenleri ve tedavi edilmeleri amacı ile ruh sağlığı alanında önemli bir yer tutar. Çünkü sağlıklılık tanımı uyumlu ve sürekli bir işleyişi de kapsar (Başar, Nil ve Kaptan, 2010).

Bir başka homofobi tanıma daha verecek olursak; “Toplumsal yaşamın her alanında eşcinsellere karşı genel bir korku, kaygı, hoşgörüsüzlük süregelmekte, insanlar bunu tutum ve davranışlarına çeşitli biçimlerde yansıtmaktadırlar. Bu durum

“homofobi” olarak adlandırılmaktadır.” (Griffin, 1998’den akt. Saraç ve Ebem Rahim, 2009).

Eşcinselliğe ve eşcinsellere yönelik toplumsal tutumlar söz konusu olduğunda bunlar, genellikle negatif anlam yüküldür. Bu açıdan bireyin kendini eşcinsel olarak tanımlaması çoğu zaman sancılı ve zor olmaktadır. “Sapkın”, “normal olmayan”, “hasta” vb. etiketlerle damgalanmış bir kimliğin kabul edilmesi ve kişinin/bireyin kendini bu kimlikle özdeşleştirme süreci herkes için kolay geçmemektedir.

Bir bireye cinsel yönelimi nedeniyle olumsuz tutum geliştirilmesi olarak basitçe tanımlanabilecek cinsel önyargı kavramı yerine bugün homofobi, kişisel bir korku ve irrasyonel bir inanç olmanın çok ötesinde kültür ve anlam sistemleriyle, kurumlar ve sosyal geleneklerle ilişkili olarak ele alınması gereken politik bir alanda oluşan, gruplar arası bir sürece işaret etmektedir. Bu anlamda bireysel ve kolektif davranışlar düzeyinde kişiler arası ilişkileri yapılandıran duygular ve niyetlerin oluşturduğu, geniş bir yelpazede ortaya çıkan bir sosyal psikolojik değişken olarak, ayrımcılık pratikleri ve şiddetle ilişkilidir; bilgi’nin iktidarı da dâhil bütün iktidar biçimlerinin politika üretme süreçleriyle de doğrudan bağları vardır. Eşcinselliğe yönelik tutumların dinsel arka planları, cinsiyete dayalı ötekiler yaratma süreçleri, heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimleri olan insanların bazı yurttaşlık haklarının inkâr edilmesi, konuya, toplumun politik düzenlenişiyle ilgili boyutlar eklemektedir; dolayısıyla söylenebilecek her söz kendiliğinden politiktir ve sadece eşcinsellikle ilgili olamaz. Kültürel ve bireysel koşullar ve süreçlere dayalı bütün köklerine rağmen pek çok sosyal psikolog, homofobinin ancak ırkçılık ve seksizm ile bağlantıları içinde anlaşılabilceğini düşünmektedir. Homofobi, bu anlamda seksizmin önemli bir silahıdır. Heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimlere sahip insanlara karşı şiddet, erkekliğin, bir anlamda cinsiyetçi kullanımıyla “insanlığın korunması ve kontrolü” için bir mekanizma haline gelmektedir. Homofobi kavramının kendisi üzerinde de bazı tartışmalar vardır. Bu kavramın olguyu bireysel ve patolojiyle ilişkili hale getirdiği, kültürel, sosyal ve sonuç olarak politik boyutlarına vurguyu azalttığı savunulmuştur (Göregenli, 2009).

Çabuk ve Candansayar (2010) eşcinsellere ve eşcinselliğe karşı olumsuz duygu, düşünce, tutum ve davranışları anlatmak amacıyla temel olarak üç terim kullanıldığını söylemektedir. Bunlar; homofobi, homonegativizm ve heteroseksizm. Homofobi; gey ve lezbiyenlere yönelik olumsuz, korkulu veya nefret dolu tutum ve davranışları ifade etmektedir. Homofobi yaygın şekilde kullanılan bir terim olmakla birlikte birkaç nedenden dolayı eleştirilmektedir. Her ne kadar heteroseksüellerin gey karşıtı önyargılarını ifade etse de, bu tutumun klinik anlamda fobi olmadığı ve bu kişilerin diğer fobilerdeki gibi fobiyle ilişkili fizyolojik reaksiyonları yaşamadıkları gösterilmiştir. Ayrıca terimin içindeki fobi sözcüğü nedeniyle, bireysel ve klinik bir durum akla gelmekte ve bu nedenle de eşcinsellere karşı olan önyargıların kültürel ideolojilerden köken alan sosyal bir fenomen oluşuna vurgu yapılmamaktadır.

Homofobi eşcinselliğe karşı olumsuz tutumun daha çok affektif (korku vb.) yanını vurguladığı için bunun yerine Hudson ve Ricketts tarafından homofobi yerine kullanılacak “homonegativizm” terimi önerilmiştir. Homonegativizm eşcinsel karşıtı tutum, inanç ve yargıları içeren çok yönlü bir yapıya sahipken; homofobi, kişinin eşcinsel kişilerle olan ilişkilerde yaşadığı daha çok çeşitli emosyonel yanıtlardan (korku, öfke ve nefret gibi) oluşan tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Yani homonegativizm, olumsuz tutumların daha çok inanç ve değer sistemleri ile ilgili olan kısmına işaret etmektedir (Çabuk ve Candansayar, 2010).

Homofobi ruh sağlığı alanında ilk zamanlar herhangi bir fobi gibi bireysel düzeyde ele alınmış ve herhangi bir fobi gibi üstesinden gelinmeye çalışılmıştır (Göregenli, 2003). Oysa sosyal psikologların ve konu ile ilgili çalışan bilim insanlarının çalışmaları homofobinin, sadece bireysel bir korku olmaktan öte toplumsal bileşenleri olduğunu gerçeğini ortaya koymuştur (Başar, Nil ve Kaptan, 2010). Örneğin bir toplumda etkin olan sistemler herhangi bir yaşantıyı, suç, kötü, günah, ayıp gibi değerlendirmelerle ele alıyorsa, insanların bu davranışları yaparken kendileri ile çatışmaya girmeleri, dışlanmak veya cezalandırılmaktan korkmaları ve bu korku ile başa çıkamayacaklarını anladıklarında kaçınma ve ürkme davranışları geliştirmeleri kolaylıkla gözlenebilen bir süreçtir. Homofobi, heteroseksüel yönelimli bir kişide olabileceği gibi başka cinsel yönelimi olan kişilerde de görülebilir. Kadın

veya erkek bir eşcinsel, bir biseksüel, bir travesti, transseksüel bireyler de homofobi geliştirmiş olabilirler (Set, 2016).

Homofobi, daha bireysel olduğu düşünülebilecek süreçlerin de etkilediği, eşcinsellerin bir dış grup olarak tanımlanması sonucunda oluşan ve belirli sterotiplerin eşlik ettiği bir gruplar arası ilişki ideolojisi olarak da anlaşılabilir ve homofobik ideolojinin kendiliğinden kişisel bir özellik olarak değil, belirli bir sosyokültürel bağlam içinde oluştuğu düşünülebilir. Bu sosyokültürel bağlamın açık etkilerine iyi bir örnek olarak, son yıllarda ülkemizde giderek artan LGBTİ yurttaşların, kendilerine yönelik nefret cinayetlerine varan ayrımcılık ve şiddete karşı mücadele etmek amacıyla örgütlenme çabaları önüne çıkarılan yasal engeller verilebilir (Göregenli, 2004).

Homofobi, diğer fobiler gibi gerçekçi olmayan bireysel bir korku olmaktan öte eşcinsellik hakkındaki önyargılı fikirler ve ayrımcı tutumlar nedeniyle insanların eşcinsellikten duyduğu korku olarak tanımlanabilir. Tarihsel kayıtlar, güncel araştırmalar ve farklı toplumsal yapılanmalara dair gözlemlerimizden yola çıkarak söyleyebileceğimiz; müdahale edilmesi gerekenin eşcinsel olmak değil homofobi yani bu korkunun altında yatan toplumsal zemin ile bireysel farklılık arasında kurulan ilişkinin niteliği olduğudur. Çünkü insanlar önyargı ve ayrımcılığa maruz kalmadıkları takdirde heteroseksüellik dâhil tüm cinsel yönelimleri ile işlevsel, sağlıklı, mutlu ve üretken bir şekilde yaşayabilirler (Başar, Nil ve Kaptan, 2010).

Heteroseksist ve ataerkil toplum yapısının dayattığı bir ideoloji olan homofobi, bu egemen ideoloji altındaki eşcinsel bireylerin kendileri ile çatışmaya girmeleri, dışlanmak ve cezalandırılmaktan korkmaları ve bu korku, kaygı ve suçlulukla başa çıkma stratejilerinde problemler yaşamaları kimi zaman kaçınılmaz olabilmektedir (Öztürk ve Kındap, 2011).

Heteroseksüeller gibi, eşcinsel ve biseksüel bireyler de heteronormatif önyargıların olduğu bir toplumda yetişmektedir. Eşcinsel cinsel yönelimle ilgili

olumsuz tutumlara sahip bir toplumda yetişmelerinden dolayı eşcinsel ve biseksüel bireyler de toplumun bu olumsuz tutumlarını içselleştirebilmektedirler. İçselleştirilmiş homofobi, eşcinsel ve biseksüel bireylerin eşcinsel cinsel yönelimle ilgili kültürel kalıp yargıları içselleştirmesi olarak tanımlanabilir, içselleştirilmiş homofobiyi, eşcinsel ve biseksüel bireylerin toplumdaki homoseksüellik karşıtı tutumları kendilerine yöneltmeleri olarak tanımlamaktadırlar. İçselleştirilmiş homofobi, yalnızca kişinin kendi homoseksüel duygularından ve davranışlarından hoşlanmaması değil; aynı zamanda diğer eşcinsellere karşı reddedici ve düşmanca tutumlar sergileme, eşcinselliği aşağılama, bireyin eşcinselliğini diğer insanlara açmasında isteksizlik, eşcinsel olmakla ilişkili algılanan damgalanma, eşcinsellikle ilgili sosyal kalıp yargıların kabul edilmesi olarak ifade edilebilir (Baydar, 2015).

Bireyin eşcinsel-biseksüel olduğunu çevresine açma sürecinde benlik kabulünün gelişimi, içselleştirilmiş homofobinin azalmasında önemli bir göstergedir. Eşcinsel ve biseksüel bireylerde cinsel kimlik oluşumu ve içselleştirilmiş homofobi arasındaki ilişkiyi araştıran birçok çalışmada, hem gey hem de lezbiyenlerde cinsel kimlik oluşumu ve içselleştirilmiş homofobi arasında olumsuz bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular, açılma sürecinde bireyin içselleştirilmiş homofobisinin azaldığını göstermektedir. Ancak yine de birey, kendi cinsel yönelimini kabul etse veya bunu açığa vursa da içselleştirilmiş homofobinin tamamen ortadan kalktığı söylenemez. İçselleştirilmiş homofobinin sürekliliğini açıklamaya yönelik iki etkenden bahsedilmektedir. Bu etkenlerden birincisi, heteronormatif bir toplumda büyümeye ek olarak erken çocuklukta sosyalleşme deneyimleridir. Bir diğer etken ise kişinin cinsel yönelimini açığa vurmasıdır. Eşcinsel ve biseksüel bireyler içselleştirilmiş homofobiyi en yoğun şekilde cinsel yönelimlerinin heteroseksüel olduğu varsayıldığı zaman, yani cinsel yönelimlerini açıklama sürecinde yaşamaktadırlar. Bu nedenle içselleştirilmiş homofobi özellikle cinsel yönelimi açma süreciyle yakından ilişkilidir. Bu süreç boyunca eşcinsel ve biseksüel bireyler eşcinsel cinsel yönelimi yeniden tanımlamaya ve bu “olağandışı” kimliği kendi benlik kavramlarına sığdırmaya başlamaktadırlar. Birçok çalışmada yüksek içselleştirilmiş homofobi ile cinsel yönelimi daha az açığa vurma arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan bilimsel çalışmalarda, aile bireylerine ve işyerindekilere cinsel yönelimi açma ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde olumsuz ilişki bulunmuştur.

Diğer bazı çalışmalarda ise, içselleştirilmiş homofobinin, eşcinsel ve biseksüel bir grupta yer alma, bireyin eşcinsel-biseksüel arkadaşlarının sayısı ve diğer eşcinsel-biseksüel bireyle geçirdiği vakit ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur (Baydar, 2015).

Homofobik tutum sergileyen kişilere baktığımızda eşcinsellerle veya biseksüellerle temaslarının olmadığını görürüz. “Farklı bir grup ve bu farklı gruptan uzak durmak gerekir” şeklindeki görüş sebebiyle farklılığa odaklanmaktan kaynaklanan bir uzak durma, yanaşmama, ilişki kurmama söz konusudur. Oysaki homofobik olmayan insanlara baktığımızda tam tersine eşcinsellerle bir paylaşımlarının olduğunu ve eşcinsel-biseksüel kişilerle benzerliklerinin farkında olduklarını görürüz. Benzerliği göz ardı edip farklılığa odaklanma neticesinde gruplar arasında bir kopukluk meydana gelmekte ve bu da olumsuz tutumlara sebep olmaktadır.

Güçlü homofobik tutumlar sergileyenlerin, diğerlerine göre genellikle;

- Erkek ve otoriteryen oldukları,
- Cinsiyet rollerine ilişkin olarak geleneksel tutumlara sahip oldukları,
- Daha güçlü dini inançlara sahip oldukları,
- Benzer olumsuz tutumları olan arkadaşlara sahip oldukları,
- Irkçı ve cinsiyetçi önyargılara sahip oldukları,
- LGBTİ bireylerle çok az kişisel/sosyal etkileşime ve tanışıklığa sahip oldukları,
- Daha yüksek düzeyde sosyal üstünlük yönelimine sahip oldukları,
- Görece daha düşük eğitim düzeylerine sahip oldukları söylenebilir (Franzoi, 2003'den akt; Şah, 2012)

Heteroseksüel erkeklerin, kadınlar ve diğer erkeklikler üzerindeki iktidarını devam ettirebilmeleri ve genel anlamda ataerkil düzenin, ataerkil üremenin devam etmesi konusunun gündeme gelmesi, toplumsal cinsiyet ayrılığını da beraberinde getirir ve homofobi, bunun için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu noktada homofobinin yalnızca, erkeklerin başka erkeklerden oluşan bir azınlığa karşı yönelttiği bir “şiddet” olmadığını belirtmekte fayda vardır. Aynı zamanda homofobi, erkeklerin içlerindeki ‘kadınsılığı’ zorla bastırmasının da bir neticesidir (Ertan, 2009).

Heteroseksist cinsiyetçilik, kadınlardan nefret, erkeklerden nefret ve sonuç olarak kendinden nefret yoluyla edinilir; erkek çocuklar erkek olmayı öncelikle kadın olmamayı öğrenmek aracılığıyla öğrenirler. Heteroseksüelliğin normal, doğal ve zorunlu olduğu ideolojisi heteroseksizm de, ne olduğundan çok ne olunmadığını kanıtlamaya dayanır. Cinsiyetçilik ve homofobi tam da bu yüzden, bireyin olduğunu (erkek ve heteroseksüel) onaylama anlamıyla ve bireyin olmadığını (kadın ve eşcinsel) hem kendisine ifade etmesinin, hem de topluma kanıtlanmasının en açık yolu olarak, heteroseksüel maskülenliğin temel taşıdır. Homofobi, erkeğin kendi heteroseksüel maskülenliğiyle ilişkili iç çatışmalarını engellemenin bir yolu olarak savunucu bir işleve hizmet eder. Heteroseksüel olmayan erkeklere yöneltilen düşmanlık çatışmanın dışlaştırılmasının bir yoludur. Cinsiyetçilik ve homofobi ayrıca erkekliğin kendini tanımlama süreci içinde yaygın bir sistem ideolojisi ve dolayısıyla toplumun inşasında da en önemli rolü oynar. Yaşamın bütün görünüşlerinde kadınlar ve erkekler için sert bir davranışsal rehber emreden muhafazakâr ideolojiyi meşrulaştırır (Göregenli, 2010).

Homofobi, uygun toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin sosyokültürel normların bir parçasıdır. Bu bağlamda, eşcinselliğin uygun toplumsal cinsiyet rolü davranışının dışında ve özellikle “erkek” cinsiyet kimliği için bir tehdit olduğu anlayışı yerleştirilmektedir. Eşcinsel olarak damgalanma korkusu, erkekler arası samimiyeti bile engelleyebilmektedir. Erkeklerin, toplumsal cinsiyet rollerine uyma konusunda kadınlardan daha katı oldukları öne sürülmüştür. Çünkü heteroseksüel erkeklerin, kadınsılık, güçsüzlük ve toplumsal cinsiyet rollerinden sapmayla bağdaştırılmış

eşcinsellikle anılmak istemedikleri saptanmıştır. Hegemonik erkeklik perspektifinden bakıldığında eşcinsel damgası, erkekliği küçük düşürücü, onu zayıflatan ve değersizleştiren bir etikettir. Bu nedenlerden ötürü, eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar ve şiddet, daha çok heteroseksüel erkeklerden gelmektedir (Ertan, 2009).

Başlangıçta homofobi psikoloji alanında, mantıkdışı / gerçekçi olmayan bir korku olarak ele alınırdı. Diğer fobiler gibi kabul edilirdi. Oysa bugün homofobi kişisel bir korku ve gerçekçi olmayan bir inanç olmanın çok ötesinde kültür ve anlam sistemleriyle, kurumlar ve sosyal geleneklerle ilişkili olarak ele alınması gereken politik bir alanda oluşan, gruplar arası bir sürece işaret etmektedir. Eşcinselliğe yönelik tutumların dinsel alt yapısı, cinsiyete dayalı ötekiler yaratma süreçleri, heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimleri olan insanların bazı yurttaşlık haklarının inkâr edilmesi, konuya, toplumun politik düzenlenişiyle ilgili boyutlar eklemektedir; dolayısıyla söylenebilecek her söz kendiliğinden politiktir ve sadece eşcinsellikle ilgili olamaz. Kültürel ve bireysel koşullar ve süreçlere dayalı bütün köklerine karşın birçok sosyal psikolog, homofobinin ancak ırkçılık ve seksizmle bağlantıları içinde anlaşılabilirliğini düşünmektedir. Homofobi, bu noktada seksizmin önemli bir silahıdır. Heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere sahip insanlara karşı şiddet, erkekliğin, bir anlamda cinsiyetçi kullanımıyla “insanlığın korunması ve kontrolü” için bir mekanizma haline gelmektedir. Homofobi kavramının kendisi üzerinde de bazı tartışmalar vardır. Bu kavramın olguyu bireysel ve patolojiyle ilişkili hale getirdiği, kültürel, sosyal ve sonuç olarak politik boyutlarına vurguyu azalttığı savunulmuştur. Geylere karşı şiddet konusu da genel olarak nefret veya önyargıya dayalı suçlar kapsamı içinde ele alınabilir ve homofobi, tıpkı diğer önyargıdan beslenen ayrımcılığa dayalı şiddet davranışlarında olduğu gibi hem bireysel hem kollektif düzeyde, sadece eşcinsellerin sorunu olarak görülemez. Birçok empirik çalışmanın bulguları, ön yargı ve negatif stereotiplerin, ideolojilerin kutsamasıyla, dışlanan gruplara yönelik değişen biçim ve içeriklerde ‘şiddet’le hayata geçirildiğini, ayrımlaşmayı kutsayan ideolojilerin geleneksel değerlerle beslenen yeni bir tür “muhafazakârlık” olduğunu öngörmemize neden olmaktadır. Genel olarak ‘sağcı’ olarak nitelendirilebilecek dünya görüşlerinin, ayrımcılığı besleyen değerlere daha yakın olduğunu bilsek de, bir tür maço-bireycilikle beslenen “modern” yaşama ideolojilerinin de yeni bir faşizm türünün, “sembolik faşizm”in arka planını

oluşturduğu ve bu dünya görüşünün sadece “sağ” ideolojileri kapsamadığı düşünülebilir (Göregenli, 2009).

Başar, Nil ve Kaptan (2010), hâkim ideolojinin heteroseksüelliğin tek meşru, doğru olan cinsel yönelim olduğunu kabul etmesi (heteroseksizm), kişilerin doğumundan toplumun geneli tarafından heteroseksüel yönelimli olduğunun varsayılmasına, bu yönde eğitilmesi, bu yönelimle ilişkili özellik ve becerilerin kazanılmasına yönelik öğrenme süreçlerini takip etmesi, bireylerin heteroseksüel cinsel yönelime sahip olmalarını sağlayamadığını söylemektedirler. Eşcinselliğin “sosyal öğrenme” bir yana, aşağı görüldüğü, ölüme kadar varan şekillerde nefret ve şiddete maruz kalmayla eşleştiği toplumlarda dahi, toplumun bir kısmında diğerlerinden farklı olmayan oranlarda eşcinsel yönelimin görüldüğünü belirtmektedirler. Ayrıca öğrenme ve eğitim süreçlerinin, cinsel yönelimin belirleyenleri olmaktan çok, kişinin toplumsal cinsiyet özellikleri, kendini açık etme ya da gizlemeyi seçmesi üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedirler.

İçsel homofobi kavramı 1970’lerde homofobi üzerine yapılan çalışmalar sonucunda ortaya atılmıştır. Weinberg “homofobi” terimini 1972’de “heteroseksüel eşcinselliğe karşı duydukları nedensiz korku ve hoşgörüsüzlük” olarak tanımlamıştır. İçsel homofobi, bireylerin eşcinselliğe karşı negatif davranış ve önyargıları içselleştirme durumunu ifade eder.

Cinselliğe ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin heteronormatif değerler sadece heteroseksüeller tarafından değil, eşcinseller tarafından da içselleştirilebilmektedir. Eşcinselliğin ahlaksızlık, günah ya da hastalık olarak görüldüğü bir toplumda yetişen bireyin cinsel yöneliminden bağımsız olarak homofobik tutumlara sahip olması muhtemeldir. Bir başka deyişle, eşcinsel bir birey de pekâlâ homofobik olabilir ve bu durum içselleştirilmiş homofobi olarak adlandırılmaktadır (Kabacaoğlu, 2015).

İçselleştirilmiş homofobinin oluşum süreci henüz bir kesinlik kazanmamıştır. Erken çocukluk döneminde başladığı üzerinde durulur. İçselleştirilmiş homofobi, heteroseksüel ailelerin olduğu ortamda büyüyen çocuklarda yani heteroseksüel öğretilerin sonucunda oluşmaktadır. Bu gelenekçi aileler heteroseksüelliğin diğer yönelimlerden üstün olduğu inancındadır. Bu çocukluk döneminde aileler çocukların zihnine heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere karşı öfke, nefret ve ayrımcılık yerleştirir. Toplumsal cinsiyet rollerini çok erken zamanlarda aşmaya başlarlar ve çocukların oyunlarında bile cinsiyet rollerinin etkisi görülür. Erkek çocuk oyunda eve para getiren kız çocuk ise evde çocuklara bakan kişi konumunda olur. Aileler ve toplum her çocuğun heteroseksüel olarak dünyaya geldiği varsayımıyla hareket eder. Bu da çocukların ailelerinin heteroseksüel düşünce yapılarını içselleştirmesine neden olur. Bu baskın düşünce yapıları içerisinde heteroseksüel olmayan bireyler kendilerini bir ikilik içerisinde bulabilir, heteroseksüel olmayan düşüncelerini/duygularını bastırabilir ve kendilerine yönelik olumsuz bir tutum besleyebilirler. Çocuklukta oluşan heteroseksüel şemalar onları yalnız bırakmaz ve sürekli bir baskı unsuru olarak zihinleri meşgul eder. İçselleştirilen bu heteroseksüel düşünceler sebebiyle bireyin kendisine yönelik bir öfke meydana gelmiş olur.

King ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada; lezbiyen, gey ve biseksüel insanların heteroseksüel insanlara göre mental rahatsızlıklar açısından daha yüksek risk altında oldukları bulunmuştur. Eşcinsel ve biseksüel bireylerin intihar girişimi, maddenin kötüye kullanımı gibi konularda heteroseksüellere göre daha fazla risk taşıdığı ve bu nedenle daha fazla psikolojik destek talep ettiği saptanmıştır. Bu sebeple eşcinsellere ve biseksüellere yönelik heteroseksist toplum yapısından kaynaklanan baskı ve dışlamalar neticesinde oluşan bu psikolojik durumların ortadan kaldırılması için koruyucu ruh sağlığı hizmetleri geliştirilmelidir. Bu ayrımcılık ve dışlamanın neden olduğu kaygıyı ve diğer psikolojik durumları ortadan kaldırmak için uzmanların psikolojik destek sürecinde içselleştirilmiş homofobiyi de gün yüzüne çıkartmaları ve bu yönde desteklemeleri gerekmektedir.

Öztürk ve Kındap (2011) yaptıkları çalışmada içselleştirilmiş homofobi için şunları söylemektedir; “İçselleştirilmiş homofobi yalıtım, kendini keşfetme korkusu, kendini kandırma ve lezbiyen-biseksüel değilmiş gibi davranma; kendinden-nefret etme ve utanma; eşcinselliği ahlaki ve dini açıdan onaylamama; diğer eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar ve bir çocuğun eşcinsel çift tarafından büyütülmesi fikrine karşı olma gibi yollarla kendini gösterebilmektedir (Gartrell, 1984; Neisen, 1993; Ross ve Rosser, 1996). Dolayısıyla içselleştirilmiş homofobiyi anlamının ve tespit etmenin 1- homofobik ve heteroseksist bir toplumda yaşamının sonucu olarak eşcinsel ve biseksüellerin farklı düzeylerde deneyimledikleri gelişimsel bir fenomen olması 2- depresyon, düşük benlik-saygısı, yakın ilişki kurma ve ilişkiyi sürdürmedeki zorluklar, intihar eğilimi gibi psiko-sosyal problemlerle ilişkili olması (diPlacido, 1998; Szymanski ve Chung, 2001) 3- psikolojik problemlerden kaynaklı danışma hizmeti almak isteyen eşcinsel bireyleri anlamada ve yardımcı olmada açılımlayıcı bir öge olması ve son olarak 4- içselleştirilmiş homofobiye ilişkin çalışmalarda elde edilen bilgiler, lezbiyen ve geylerin psikososyal gelişimlerini ilerletici ve eşcinselliğe ilişkin yaşadıkları psikolojik stresi önleyici müdahale olanağı sunması açısından incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Shidlo, 1994).”

Yalçınoğlu (2013) yaptığı çalışmada içselleştirilmiş homofobisi olan eşcinsellerin psikiyatrik ve psikolojik rahatsızlıklar (depresyon) açısından riskli olduğunu söylemektedir. Bu tez çalışmasına katılan bireylerin gey veya biseksüel olmaları; eğitim durumları; ebeveynlerin eğitim durumları ile içselleştirilmiş homofobileri arasında istatistiksel anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmektedir. Yalçınoğlu yinebu çalışmasında aileleri LGBTİ bireylere önyargılı olan bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyinin anlamlı olarak yüksek olduğunu ve bu noktadan hareketle ailede homofobik kültürle yetişen eşcinsel bireylerin, kendine ve diğer eşcinsel bireylere karşı homofobik duyguları olduğunu belirtmektedir. Eşcinselliği günah olarak kabul edenlerde içselleştirilmiş homofobinin yüksek olduğunu ve bu sonuçların bize bireylerin yetiştiği aile ortamının ve dini inançlarının bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyinde etkili olduğunu göstermektedir.

Özetle homofobi birçok unsurun bir araya gelerek oluşturduğu bir olgudur. Bir iki değişkenle açıklanamayacak kadar karmaşıktır. Bireysel, kültürel, dinsel ve toplumsal değişkenlerin bütüncül bir şekilde yorumlanmasıyla ifade edilebilir.

1.4.İçselleştirilmiş Homofobi Ve Cinsiyet Roller

Cinsiyet rolleri toplumdan topluma, coğrafyaya, kültürden kültüre farklılaşan, farklı cinsiyetteki bireylerden beklenen tutum, sosyal rol ve edimlerin oluşturduğu bütündür. Çocukluktan başlayan bu toplumsal cinsiyet rolleri içselleştirme modeli alma sonucu ebeveynlerden çocuğa aktarılır. Toplumsal cinsiyet rolleri modellerin ve toplumların farklı olması sebebiyle başkalaşır. Kişiden kişiye, toplumdan topluma, zamandan zamana değişir.

İlk çağlardan bu yana fiziksel gücü elinde bulunduran erkekler iktidarı da elinde tutmuş ve cinsiyetler arası bir eşitsizlik oluşturmuştur. Bu nedendir ki heteroseksüel erkek dışındaki tüm cinsiyetleri ve cinsel yönelimleri aşağılamış ve baskılamıştır. Eşcinsellere karşı oluşturulan önyargı ve ayrıcalık da buradan gelmektedir. Eşcinsellere yönelik bu olumsuz tutumların gelenekçi cinsiyet rolleriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu geleneksel heteroseksist yapı eşcinselliği ve eşcinsel yaşamı onaylamamış, heteroseksüel neslin devamı adına yasaklamıştır.

Biyolojik cinsiyetler temelinde kurgulanmış toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı erkeklik ve kadınlık örüntülerinin her birinin birer inşa olduğundan bahsettikten sonra bu örüntülerin dayattığı en temel gerçekliğin ve en temel “doğru”nun da heteroseksüellik olarak kurgulandığını belirtmemiz gerekir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerinin kadın ve erkeklere biçtiği davranış örüntülerinin temelinde de karşı cinse ilgi ve istek duyma yatmaktadır ki bu da zorunlu heteroseksüelliği dayatmakta ve tıpkı heteroseksüellik gibi bir yönelim olan eşcinselliği veya biseksüelliği tamamen yok saymaktadır çünkü “heteroseksüel olma” normundan sapılmaktadır (Alacaoğlu, 2013).

Homofobiye cinsiyet farklılığı açısından yaklaştığımızda kişilerin hemcinslerine karşı daha olumsuz düşünceler besledikleri görülmüştür. Erkeklerin, kadınlara oranla kendi cinsiyetindeki eşcinsellere ilişkin daha olumsuz tutum sergilediği bilinmektedir. Yine, erkeklerin kendi cinsiyetindeki eşcinsellerle tanışıklık olasılığının, kadınların kendi cinsiyetindeki eşcinsellerle tanışık olma olasılığından daha düşük olduğu bilinmektedir. Bu durumun altyapısını incelemeye çalıştığımızda eşcinsel kavramının erkeklere sadece geyleri hatırlatmasının neden olabileceği düşünülmektedir. Bir başka nedende toplumsal cinsiyet rolleri kaynaklı bir ‘erkekliğe’ tehdit olarak görmeleridir. Geylerin heteroseksüel erkeklerin kalıplaşmış erkeksi imgelerini yıkacağı korkusu heteroseksüel erkeklerde böyle bir tutuma neden olmuştur. Heteroseksüellerin eşcinselleri kendi cinsiyet kimliklerine bir tehdit olarak görmeleri, eşcinsellerle ilişki kurmalarını engellemektedir. Katı kuralları, kalıp yargıları olan heteroseksüel kültür kadınsılıktan, ‘kadın gibi olma’ dan hep korkmuş, uzak durmuş ve aşağılamıştır. Bu çocuklukta öğrenilen ve daha sonra çocuğa öğretilen bir döngü içerisinde daha küçük yaşlarda oluşan bir zihinsel örüntüdür. Cinsiyet rolleri kapsamında baktığımızda kendini kadınsılık boyutunda düşük, girişkenlik boyutunda yüksek olarak gören erkeklerin daha homofobik olduğu bilinmektedir.

Kadınlar erkeklere oranla toplumun onlara dayattığı cinsiyet rollerinde daha esneklerdir. Erkekler kendilerini baskı altında hissetmektedirler. Bu baskıdan dolayı geylere, cinsiyet rollerinden uzaklaşmalarından kaynaklı olumsuz tutum beslemektedirler. Toplumun dayatmalarına uymak isteyen erkekler, gruptan dışlanmamak için bu rollere harfiyen uyma eğilimi gösterdiği gibi uymayanları da dışlama eğilimi göstermektedirler. Cinsiyet rollerini aşırı benimseyen ve bu rollerden sapmayan bireylerin diğer bireylere oranla eşcinsellere yönelik daha fazla olumsuz tutum takındığı görülmüştür. Buradan hareketle cinsiyet rolleri üzerinde katı bir tutuma sahip bireylerin eşcinsellere yönelik tutumlarıyla bağlantı olduğunu söyleyebiliriz. Toplumsal cinsiyet rollerini katı sınırlarla çizen gelenekçi bireylerin daha fazla olumsuz tutuma sahip olduğu bilinmektedir. Azınlıklara karşı önyargılı olan grupların veya kişilerin, cinsiyetçi tutum sergileyenlerin yani genel olarak ırkçı ideolojiye sahip bireylerin eşcinsellere yönelik de olumsuz tutumlar gösterdikleri saptanmıştır.

Bu olumsuz tutumlara ilişkin Kosciw ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada; “LGBT kimliği başlı başına şiddete maruz kalma riskini arttırmakla birlikte, LGBT bireyler arasında da transgender bireylerin kötü muameleye maruz kalma konusunda daha çok risk altında olduğu tartışılmaktadır. Bu farkın transgender bireylerin cinsel yönelimlerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet normlarına ne kadar uyumlu davrandıklarıyla da ilişkili olduğu düşünülmektedir. Cinsel yönelimden bağımsız geleneksel cinsiyet rollerine uyuma göre çevreden alınan tutumlar da değişmektedir” sonucuna varılmıştır (Kosciw ve ark. 2008’den akt. Uluyol, 2016).

Connell’a (1998) göre, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yapılan çalışmalarda, çoğu zaman ikili cinsiyet sistemi üzerinden toplumsal cinsiyet rollerinin kurgulanışı, geleneksel-ataerkil toplum yapısı ve heteroseksist düzenin nasıl süregeldiği ele alınmaktadır. Ancak gücünü toplumsal cinsiyet ayrımcılığından alan bu iktidar yapısı sadece ikili cinsiyet sisteminin verdiği güçten değil diğer ‘erkeklikler’ üzerinden söz söyleyebilme hakkıyla da hegemonyasını devam ettirmektedir. Bu hegemonik erkeklik kadınlara çizdiği sınırlarla yetinmeyip diğer erkeklikleri de hapseden toplumsal cinsiyet rolleri sınırları belirlemiştir.

Connell (1993), cinsiyetler arasında ikili kategorizasyon sonucu oluşan bir hiyerarşiden bahsetmektedir. Kadın ve erkek şeklinde ayrıştırılan cinsiyetler içinde bir de erkeğin kendi içinde ayrıştığından, bir güç savaşından bahsetmektedir. Bu güç savaşı cinsiyetler arasından topluma, toplumsal yaşama, kültürlere, iş hayatına yani toplumun bütün katmanlarına yayılmış ve iktidar olma mücadelesinde bir ötekiler halkası yaratmıştır. Bu ‘ötekiler’in giyiminden davranışlarına kadar tüm özgürlük alanları sınırlandırılmış, belli kalıplar dâhilinde yaşama izin verilmiştir. Tıpkı herkesin heteroseksüelmişçesine kabul edilmesi gibi. Başka bir cinsel yönelime izin verilmediği gibi heteroseksüel gibi yaşanılması konusunda davranış repertuarları dahi oluşturulmuştur. Heteroseksüellik yüceltildiği gibi eşcinsellik aşağılanmıştır ve eşcinseller hiyerarşinin en alt katmanına itilmiştir. Bu denli etkin olan heteroseksüel güç kendi düşüncelerini her katmana dayatma ihtiyacı hissetmektedir. Katmanların en alt kademesinde yer alan eşcinseller iktidarın bu görüşlerini içselleştirebilmektedir.

Halperin (2010) bu alt katman için şunları söylemiştir; “Erkek eşcinsellerin, içinde yaşadıkları toplumun kültürünü kendilerine mal etmeleri ve dönüştürmeleri, bir nevi ona direnirken bir yandan da onu yeniden üretmeleri olarak ortaya çıkar. Sonuç, erkek eşcinsellere özgü, diğer baskılanmış ve tahakküm altına alınmış bireylerin de benimseyip kendi amaçlarına uygun olarak kullanabilecekleri, aynı zamanda toplumun çoğunluğundaki birçok insanın da takdir edebileceği, hatta kabul edebileceği birtakım kültürel pratikler içeren belirli ve özgün bir alt kültürdür.”

Çağdaş toplumsal cinsiyet sistemleri, her bir cinse atfedilen bir dizi görünüş ve davranış biçimlerine dayanan katı bir eril-dişil ayrımına dayanır. Bu kişisel özellik ve davranış biçimleri erkeklerde erkeksi, kadınlarda ise kadınsı biçimlere yönelme anlamına gelmektedir. Erkek-erkeksilik denklemi, genetik olarak kodlanmışçasına erkeksi varsayılan davranışlara erkeklerin doğal olarak sahip olduğu sanısını güçlendirmektedir. Erkekler, eril-erkeksi beklentilere uyum sağladığında, bedenlerinde ve sosyal performanslarında statükoyu yeniden üreterek güçlendirmektedir. Uyum göstermediklerinde ise normatif beklentileri bozarak ve insanların inançlarına karşı gelerek sosyal mübadeleyi bozmaktadır. Yaygın bir biçimde kabul gören erkek kimlikleri, kadınsı görünüşleri, davranışları ve kişilik özelliklerini dışlamaktadır. Bu sınırlamalar içinde deneyimlenen bireye ait herhangi bir kırılmayla birlikte söz konusu kişi, kadınsı ya da eşcinsel biçiminde etiketlenmektedir (Öztürk, 2011).

Ertan’a göre; Hegemonik erkeklik sadece tabi kılınmış kadınlarla değil; tabi kılınmış erkekliklerle de ilişkili olarak inşa edilmektedir. Hegemonik erkeklik örüntülerine uymayan, kültürel olarak idealleştirilmiş erkeklik kalıplarının dışında yer alan veya hegemoninin sürdürülmesi konusunda iş birliği yapmaya yanaşmayan erkekler de hegemonik erkekliğin tabi kıldığı başka bir grubu oluşturmaktadır. Çağdaş hegemonik erkekliğin en önemli ve ayırt edici özelliği heteroseksüel olmasıdır ve böylece tabi kılınmış erkekliğin en önemli şekli de eşcinsellik olur. Ayrıca, heteroseksüelliği temsil etmesi, hegemonik erkekliğin evlilik kurumuyla olan sıkı ilişkisini de ortaya koymaktadır. Böylece eşcinsellik, evlilik kurumunu tehdit eden bir erkeklik biçimi olarak inşa edilmektedir. Hegemonik erkeklik kavramının

gelişmesinde, erkekler arasındaki farklılıklar, özellikle de eşcinsel erkeklerin tabi kılınması ve ayrımcılığa uğraması, son derece merkezi bir konu olmuştur. Heteroseksüelliğin meşru kılınması, hegemonik erkeklik tartışmalarındaki en önemli temayı oluşturmaktadır. Eşcinsel erkeklerin tabi kılınmasının gerçekleştirilmesine hizmet eden bir silah olarak homofobi, hegemonik erkekliğin doğasında vardır ve onun temel taşıdır.

Homofobinin, bazen yasal ve ideolojik yollarla bazen de şiddet yoluyla kendini gösterdiğini görürüz. Eşcinsel erkekler, hegemonik erkekliğin öğretileri doğrultusunda, dışlanıp, uygun olmayan erkeklik biçimi olarak etiketlenip, ikincil konuma itilerek tabi kılınmaktadır. Fakat ilginç bir şekilde, açıkça ortadan kaldırma eğilimi de çoğu zaman söz konusu değildir. Kendini, ötekileştirdiğinin konumuna göre tanımlayan hegemonik erkekliğin, eşcinselleri tamamen ortadan kaldırma isteği aslında bir intihar olurdu. Hegemonik erkeklik örüntülerinin dışında kalan eşcinsellik, gerektiğinde başvurulan olumsuz bir referans kaynağıdır ve başvuru aracı da yine homofobidir (Ertan, 2009).

Toplumların kadın ve erkekte farklı beklentileri vardır. Bu beklentileri karşılamak için birey çocukluktan itibaren toplumun ona dayattığı cinsiyet rollerini içselleştirir. Cinsiyetin keşfedilmesiyle birlikte cinsiyet rolleri de öğrenilmeye başlar ve çocuk ergenlik döneminden itibaren artık bu rolleri edinmeye başlamış olur.

Cinsiyet rolleri kadınsılık ve erkeksilik durumlarının derecelerine bağlı olarak adlandırılmaktadır. Kadınlara ithafen sıcakkanlı, yumuşak başlı, duygusal ve bağımlı gibi özellikler kadınsı cinsiyet rolü olarak nitelendirilirken; prototipik erkeksi cinsiyet lider, kendine güvenen, rekabetçi ve baskın olarak tanımlanmaktadır. Androjenlik kavramı ise yüksek düzeylerde kadınsı ve erkeksi özelliklerle ifade edilir (Bem, 1974).

Gelinen noktada bilimsel çalışmaların katkısıyla elde edilen bulgulara bakıldığında homofobik tutumun kişiden kişiye değiştiğini görmekteyiz. Herkes'in de ifade ettiği gibi homofonin heteroseksüel maskülenitenin tamamlayıcı bir bileşeni olduğunu görüyoruz. Yapılan çalışmalarda da yine bu cinsiyet rolleri kaynaklı heteroseksüel maskülenite ile homofobi arasında ilişki bulunmuştur. Cinsiyet rollerine daha fazla bağlı olan kişilerin aynı zamanda yüksek homofobi puanına da sahip olduğunu görmekteyiz.

Eşcinsellerle ilgili yapılan çalışmalarda cinsel yönelimle cinsiyet rolü arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsel yönelimle cinsiyet rolü arasında anlamlı bir farkın çıktığı araştırmalara bakınca erkek eşcinsellerin erkek heteroseksüellerden daha kadınsı çıktığını görürüz (Dunne ve ark., 2000).

1.5.Yurtiçi Çalışmalar

Türkiye'de eşcinsellik olgusu birçok araştırmacı tarafından farklı bilim alanlarında ele alınmış; psikoloji alanında yapılan araştırmalar daha çok eşcinsel bireylerin psikolojik sorunlarıyla ilgilidir. Bu araştırmaları yapabilmek için farklı alanlarda ölçek geliştirme ya da yurtdışında yapılan ölçekleri uyarlama yoluna gidilmiştir.

Eşcinsellere yönelik tutumları ele alan ilk çalışmaların 2000 yılından sonra yapıldığı görülmektedir (Gelbal ve Duyan, 2006; Sakallı, 2002; Sakallı ve Uğurlu, 2001). Bu araştırmalarda cinsiyetçiliğe, ön yargılara, kalıp yargılara, eşcinsellikle tanışıklığa, psikolojik problemlere, cinsiyet rollerine kültürel etkilere (geleneksel yapıya, muhafazakârlığa), dinin etkisine, medyanın etkisine ve daha birçok konuya değinilmiştir.

İçselleştirilmiş homofobiyle ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda; Set (2016) tarafından yapılan lezbiyen, gey ve biseksüellerin katıldığı çalışmada, bağlanma stilleri ile depresyon arasındaki ilişkide içselleştirilmiş homofobi ve öz anlayışın aracılık etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu yaşları 18-30 arasında değişen toplam 886 eşcinsel ve biseksüel birey oluşturmuştur. Araştırma neticesinde, erkek örnekleme kaygılı bağlanma ile depresyon arasındaki ilişkide içselleştirilmiş homofobinin kısmi aracılık etkisinin olduğu; öz anlayışın ise bu ilişkide aracılık etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Kadın örnekleminde ise kaçınılmaz bağlanma ile depresyon arasında, öz anlayış ve içselleştirilmiş homofobi üzerinden bir dolaylı etkinin olduğu; kaygılı bağlanma ile depresyon arasında ise sadece içselleştirilmiş homofobi üzerinden bir dolaylı etki olduğu saptanmıştır.

Yalçınoğlu'nun (2013) yaptığı çalışmada içselleştirilmiş homofobisi olan eşcinsellerin psikiyatrik ve psikolojik rahatsızlıklar (depresyon, madde kullanımı) açısından riskli olduğu söylenmektedir. Bu tez çalışmasına katılan bireylerin gey veya biseksüel olmaları; eğitim durumları; ebeveynlerin eğitim durumları ile içselleştirilmiş homofobileri arasında istatistiksel anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmektedir. Yalçınoğlu yine bu çalışmasında aileleri LGBTİ bireylere önyargılı olan bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyinin anlamlı olarak yüksek olduğunu ve bu noktadan hareketle ailede homofobik kültürle yetişen eşcinsel bireylerin, kendine ve diğer eşcinsel bireylere karşı homofobik duyguları olduğunu belirtmektedir. Eşcinselliği günah olarak kabul edenlerde içselleştirilmiş homofobinin yüksek olduğunu ve bu sonuçların bize bireylerin yetiştiği aile ortamının ve dini inançlarının bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyinde etkili olduğunu göstermektedir.

Yüksel, Türkiye'deki erkek eşcinsellerin ruh sağlıklarını ve intihar olasılıklarını yordayan faktörleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, yüksek düzeydeki içselleştirilmiş homofobinin, daha az kendine güven duyma, daha az cinsel yönelimini açma, algılanan sosyal desteğin daha düşük düzeyde olmasıyla ve intihar olasılığının daha yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bahsi geçen çalışmada ayrıca erkeklere yönelik arzu düzeyinin, heteroseksüel arkadaşlara

açılmanın ve olumsuz duygulanımın içselleştirilmiş homofobiyi yordadığı bulunmuştur (Yüksel, 2002'den akt. Öztürk ve Kındap 2011:26).

Gençdoğan ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan araştırmada, eşcinsel ve heteroseksüel erkekler cinsiyet rolleri ve psikolojik belirtiler açısından incelenmiştir. Eşcinsel ve heteroseksüel grup arasında, ortalama kadınsı cinsiyet rolleri ve psikolojik belirti puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat ortalama erkeksi cinsiyet rolleri puanı ve Cinsiyet Rollerine durumuna göre iki grup arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Eşcinsel erkeklerin heteroseksüel erkeklere göre kadınlık puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Erkeksi cinsiyet rolünde hiçbir eşcinsel erkek çıkmamıştır. Ayrıca eşcinseller, heteroseksüel erkeklere göre anlamlı olarak daha fazla intihar girişiminde bulunmuşlardır.

Yalçınoğlu ve Önal (2014) tarafından yapılan çalışmada, cinsel yönelimleri nedeniyle eşcinsel bireyler; toplum tarafından dışlanmakta, yaftalanmakta ve ayrımcılığa uğramakta olduğunu ve toplumda eşcinsel bireylere karşı geliştirilen önyargı ve ayrımcılığın; eşcinsel bireylerde duygudurum ve anksiyete bozukluklarını, alkol-madde kötüye kullanımını ve intihar riskini artırdığı öne sürülmektedir. Bu nedenlerden dolayı eşcinsel bireylerin sorunlarının bir halk sağlığı sorunu olduğu ifade etmektedirler. Çalışmanın amacının; gey ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerini ve ruh sağlığına etkilerini saptamak olduğunu belirten Yalçınoğlu ve Önal çalışmaya kartopu örneklem yöntemi ile ulaşılan, 210 eşcinsel/biseksüel erkeğin dâhil edildiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada, katılımcıların %21.9'unda içselleştirilmiş homofobinin olduğu saptanmıştır. Ailesi homofobik olan, eşcinselliği günah kabul eden, her gün alkol kullanan bireylerin kendi cinsel yönelimlerine karşı homofobik olduğu bulunmuştur. Logistik regresyon analizinde; 25 yaş üzerinde içselleştirilmiş homofobi olma olasılığı azalırken, gey bireylerin içselleştirilmiş homofobi yönünden biseksüel bireylerden daha riskli olduğu, eğitimle içselleştirilmiş homofobi riskinin azaldığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışma neticesinde, eşcinsel erkeklerin yaklaşık beşte birinde içselleştirilmiş homofobi varlığı saptanmıştır. Toplumsal homofobinin azaltılmasına yönelik halk sağlığı çalışmalarının, eşcinsel bireylerin içselleştirilmiş homofobilerinin

azaltılmasına ve buna bağı olarak psikolojik ve fiziksel sağıklarının gelişimine faydalı olacağı bulgulardan yola çıkılarak verilen öneriler arasında yer almıştır.

Amanat (2011) tarafından yapılan araştırmada erkek eşcinsel ve heteroseksüellerde depresyon ve suçluluk-utanç düzeyleriyle cinsiyet rolleri karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 75'i erkek eşcinsel, 75'i erkek heteroseksüel olmak üzere toplam 150 katılımcı oluşmuştur. Eşcinsel grubun yaş ortalamasının 26.4, heteroseksüel grubun yaş ortalamasının ise 25.7 olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda erkek eşcinsellerin depresyon ve utanç düzeylerinin erkek heteroseksüellerden, anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsel yönelim ve cinsiyet rolünün kişilerin depresyon ve utanç düzeylerini yordamada etkisinin anlamlı olmadığı gözlenmiştir. Fakat her iki grupta androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin yüksek düzeyde suçluluk duygularına sahip olduğu saptanmıştır.

Baydar (2015) tarafından yapılan çalışmada gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyleri, psikolojik sıkıntıları ve intihar arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya araştırmacının sosyal kaynakları aracılığıyla ulaştığı ve internette belirli gey, lezbiyen ve biseksüel topluluklara üye olan 156 gey ve lezbiyen, 121 biseksüel bireyin katıldığı belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek olan katılımcıların depresyon, anksiyete düzeylerinin, psikolojik sıkıntılarının ve intihar düşüncelerinin anlamlı düzeyde daha fazla olduğu bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca travmatik yaşantı sayısı, travmadan etkilenme düzeyi ve içselleştirilmiş homofobinin psikolojik sıkıntılardaki değişimi anlamlı bir şekilde yordadığı ifade edilmiştir. Psikolojik sıkıntıların en yüksek olduğu grubun hem içselleştirilmiş homofobi düzeyi hem de travmadan etkilenme düzeyi yüksek olan katılımcılar grubu olduğu saptanmıştır. İntihar davranışının yordayıcılarına yönelik lojistik regresyon analizinde ise içselleştirilmiş homofobi ve travmatik yaşantı sayısının intihar düşüncesi ve girişimini anlamlı düzeyde yordamadığı, travmadan etkilenme düzeyinin ise intihar düşüncesi ve girişimini anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda içselleştirilmiş

homofobinin gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin psikolojik sıkıntılar yaşamasında bir risk faktörü olduğu saptanmıştır.

Set ve Altınok (2016) tarafından yapılan çalışmada lezbiyen, gey ve biseksüel bireylerde bağlanma, öz anlayış ve içsel homofobi konuları değerlendirilmiştir. Ayrıca, eşcinsellik kavramının ruh sağlığı literatüründe yer alan tarihsel süreci ve içsel homofobi kavramlarının detaylı bir şekilde açıklanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede eşcinsel ve biseksüel bireylerde bağlanma, öz anlayış ve içsel homofobi ile ilgili çalışmalar ele alınmış ve ruh sağlığı ile ilişkileri bağlamında önerilerde bulunulmuştur.

Öztürk ve Kındap (2011) tarafından Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlaması ve Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin sınanması yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin faktör yapısının orijinal çalışmadan farklı olarak dört boyutlu olduğunu göstermiştir. Orijinal ölçekten farklı olarak "Lezbiyen Olma Hakkında Kişisel Duygular" ve "Lezbiyenliğe Yönelik Ahlaki ve Dinsel Tutumlar" alt ölçeklerinde yer alan maddelerin tek bir faktör altında yük aldığı görülmüş ve faktör "Lezbiyenliğe Yönelik Kişisel Duygular ve Ahlaki-Dinsel Tutumlar" olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin, iç tutarlık katsayıları "Lezbiyen Topluluğuyla Bağlantı" alt ölçeği için .91; "Lezbiyen Olarak Kamusal Kimlik" alt ölçeği için .91; "Lezbiyenliğe Yönelik Kişisel Duygular ve Ahlaki/Dinsel Tutumlar" alt ölçeği için .88 ve "Diğer Lezbiyenlere Yönelik Tutumlar" alt ölçeği için .78'dir. Sonuç itibarıyla bulgular, ölçeğin lezbiyen ve biseksüel kadınların içselleştirilmiş homofobi düzeyinin farklı boyutlarının ölçülmesinde güvenilir bir araç olarak kullanılabilmesine işaret ettiği söylenmiştir.

1.6.Yurtdışı Çalışmalar

Brown ve Trevethan (2010) tarafından yapılan çalışmada, içselleştirilmiş homofobi ve bağlanma stili arasındaki bağlantılar araştırılmıştır. Avustralya, Sidney'deki 166 gey erkek üzerinde anket uygulanmıştır. Uygulanan anketteki değişkenler, doğum yaşı, cinsellik, akrabalık statüsü ve önceki evlilik, aile ve akranların kabulüyle bağlantılıdır. Bulgular, utanç, içselleştirilmiş homofobi ve endişeli-kaçınan bağlanma stili arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Utanç, içselleştirilmiş homofobi ve endişeli-kaçınan bağlanma stili ile öngörülmüştür. Eşcinsel erkeklerin önemli bir kısmı, ilk açıldığında kolayca kabul edilemezler. Açılma ve içselleştirilmiş homofobi arasında önemli bir ilişki vardır, ancak utanç ve bağlanma stili ile değil. Dahası, aileye ve arkadaşlarına hiç açılmayan erkeklerin daha fazla içsel homofobiye sahip olduğu saptanmıştır.

King ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada; lezbiyen, gey ve biseksüel insanların heteroseksüel insanlara göre mental rahatsızlıklar açısından daha yüksek risk altında oldukları bulunmuştur. Eşcinsel ve biseksüel bireylerin intihar girişimi, maddenin kötüye kullanımı gibi konularda heteroseksüellere göre daha fazla risk taşıdığı ve bu nedenle daha fazla psikolojik destek talep ettiği saptanmıştır.

Frost ve Meyer (2009), 396 lezbiyen, gey ve biseksüel bireyin; içselleştirilmiş homofobi, dışa bağımlılık, depresif belirtiler ve ilişki kalitesi arasındaki ilişkilerini incelemiştir. Depresif belirtilerin, içselleştirilmiş homofobi ile ilişki sorunları arasındaki ilişkiye aracılık ettiği belirtilmiştir. Bulgulardan yola çıkarak Frost ve Meyer, LGB bireylerin içselleştirilmiş homofobi ve ilişki sorunlarıyla başa çıkmasına yardımcı olmak için müdahale ve tedavi yaklaşımlarıyla ilgilenen danışmanlar için yararlı olduğunu söylemektedir.

Levine'nin (2013) yaptığı çalışmada üç soruya yanıt aranmıştır; Eşcinsel erkeklerde içsel homofobi ve cinsiyet rolü arasında anlamlı bir ilişki var mı? Bir ilişki varsa, Toplumsal Cinsiyet Rolü Çatışması onu nasıl ılımlı hale getirir? Androjen gey erkeklerin, eril, dişil veya androjen gey erkeklerden daha az

içselleştirilmiş homofobisi var mı? Bu soruları yanıtlamak için, 149 gey erkek, içselleştirilmiş homofobi, cinsiyet rolü ve toplumsal cinsiyet rolleri çatışması ölçütleriyle çevrimiçi bir araştırmaya katılmışlardır. Sonuçlar, içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ve cinsiyete dayalı rol çatışmasının bu ilişkiye aracılık etmediğini göstermektedir. Buna ek olarak, androjen gey erkeklerin içselleştirilmiş homofobisinin belirgin olarak daha düşük seviyede olmadıkları saptanmıştır.

Alden ve Parker'ın (2005) çalışmasında cinsiyet rol ideolojisi ve homofobinin tutum ölçülerini, gey ve lezbiyen nefret suçu mağduriyetini inceleyerek toplumsal cinsiyet tabakalaşma göstergeleriyle karşılaştırmaktadır. Özellikle, gey ve lezbiyenlere ve cinsiyet görüşlerine yönelik tutumların makro düzeyde göstergelerinin nefret suçları olaylarında doğrudan ve dolaylı etkileri olup olmadığını anlatmaktadır. Homofobi ve cinsiyet tabakalaşmasının, nefret suçu mağduriyetini doğrudan etkilediği bulunmuştur. Her ne kadar cinsiyet rol ideolojisiyle homofobi arasında ampirik bir ilişki bulunsa da, homofobinin cinsiyet rol ideolojisiyle nefret olayları arasındaki ilişkiye aracılık etmediği saptanmıştır.

Xu ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada Çin'deki cinsel azınlıklar, içselleştirilmiş homofobinin yüksek seviyelerde olduğunu bildirmiştir. Bu internet temelli çalışmada, 2014'ten 2015'e kadar Güneybatı Çin'de 435 gey / biseksüel erkek arasında içselleştirilmiş homofobi, zihinsel sağlık, cinsel davranışlar ve dışavurum arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu tanımlayıcı çalışma ile İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin Çin'de kullanım için uygun olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgularla, Çin'de içselleştirilmiş homofobi ile ilgili bilgiler edilmiş ve geylele ilgili psikolojik stres / sıkıntıyı azaltma ve halk sağlığı hizmetlerini iyileştirme ihtiyacı saptanmıştır.

Pereira ve Rodrigues (2015) tarafından yapılan çalışmada, genç lezbiyen, gey, biseksüel ve heteroseksüellerde içsel homofobi ile intihar düşüncesi arasındaki ilişki değerlendirilmiştir; cinsiyet, ayrımcılık deneyimleri ve cinsel yönelimin intihar

düşüncesi üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Katılımcılar yaş ortalaması 19 olan 389 katılımcıdan oluşmaktadır. %51.9'u erkek, %48.1'i kadın iken, cinsel yönelim ile ilgili olarak %36.0'i gey, %25.2'si biseksüel, %21.9'u lezbiyen ve %17.0'ında heteroseksüel olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçları, içsel homofobi ile intihar düşüncesi arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon olduğu fikrini desteklemektedir. Buna ek olarak, daha güçlü bir içsel homofobiye sahip olanların genç geyler olduğu, buna karşın genç biseksüellerin daha yüksek intihar düşüncesi seviyeleri olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde Pereira ve Rodrigues (2015), yetişkinler için intiharı önleme konusundaki güncel vurguya ek olarak, genç LGBT bireyler için intiharı önlemeye daha fazla önem verilmesi ve gelecekteki araştırmaların eşcinsel-biseksüel topluluklarını incelemeye devam etmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, lezbiyen, gey ve biseksüel bireylerde, içselleştirilmiş homofobi ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Bu amaçla ilgili değişkenler arası ilişkiler değerlendirilmiştir.

1.7.1. Araştırma Hipotezleri

1. Cinsiyet rolleri (kadınsılık ve erkeksilik alt faktörleri) ile içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında doğrudan anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

a. Kadın (lezbiyen ve biseksüel) örnekleminde cinsiyet rolleri (kadınsılık ve erkeksilik alt faktörleri) ile içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında doğrudan anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

b. Erkek (gey ve biseksüel) örnekleminde cinsiyet rolleri (kadınsılık ve erkeksilik alt faktörleri) ile içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında doğrudan anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

2. Eğitim durumu ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

a. Kadın (lezbiyen ve biseksüel) örnekleminde eğitim durumu ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

b. Erkek (gey ve biseksüel) örnekleminde eğitim ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

3. Cinsel yönelimin açık-kapalı olması ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

a. Kadın (lezbiyen ve biseksüel) örnekleminde cinsel yönelimin açık-kapalı olması ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

b. Erkek (gey ve biseksüel) örnekleminde cinsel yönelimin açık-kapalı olması ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

4. Cinsiyet rollerinin sınıflamasına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

a. Kadın (lezbiyen ve biseksüel) örnekleminde cinsiyet rolleri sınıflamasına(kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

b. Erkek (gey ve biseksüel) örnekleminde cinsiyet rolleri sınıflamasına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

5. Cinsel yönelim ile içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında doğrudan anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

a. Kadın (lezbiyen ve biseksüel) örnekleminde cinsel yönelim ile içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında doğrudan anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

b. Erkek (gey ve biseksüel) örnekleminde cinsel yönelim ile içselleştirilmiş homofobi düzeyleri arasında doğrudan anlamlı düzeyde bir ilişki vardır.

2.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplama işlemleri ve toplanan verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma betimsel bir çalışma olup, Lezbiyen, Gey, Biseksüel bireylerde, içselleştirilmiş homofobi ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak için ilişkiisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. İlişkiisel tarama modeli, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2002).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 18-53 yaş aralığında (Ort. 25.69) 345 LGB bireyden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan bireylerin biyolojik cinsiyetleri, cinsel yönelimleri, açık-kapalı olma durumları, eğitim durumları, aylık gelirleri, medeni durumları, çevrelerinde bilen birileri olup olmadığı ile ilgili bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi araştırma kapsamında verileri analiz edilen 345 kişinin 127'si (% 36.8) kadın, 218'i (% 63.2) erkektir. Kadınların yaş ortalaması 23,63, erkeklerin yaş ortalaması 25,3 ve katılımcıların tamamının yaş ortalaması 24,69'dur. Katılımcıların, 31'i (% 14.2) kendisini Biseksüel-Erkek, 92'si (% 72.4) biseksüel-kadın, 35'i (% 27.6) lezbiyen ve 187'si (% 85.8) gey olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların 150'si (% 43.5) hali hazırda üniversite öğrenimine devam etmekte, 112'sinin (% 32.5) aylık geliri 1000TL ve altındadır. Ayrıca, katılımcıların 331'ü (% 95.9) bekâr, 181'inin (% 52.5) cinsel yönelimi dışarıya karşı kapalı ve 306'sının (% 88.7) çevresinde cinsel yönelimini bilen birileri olduğu

bilinmektedir. Katılımcıların 68'i (%19.7) kadınsı, 64'ü (%18.6) erkeksi, 113'ü (%32.8) androjen ve 100'ü (%29) belirsiz cinsiyet rolüne sahiptir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	127	36,8
	Erkek	218	63,2
Cinsel yönelim	Gey	187	54,2
	Lezbiyen	35	10,1
	Biseksüel	123	35,7
Açık-kapalı olma durumu	Açık	164	47,5
	Kapalı	181	52,5
Medeni durum	Bekâr	331	95,9
	Evli	13	3,8
	Boşanmış	1	,3
Çevrenizde eşcinsel/biseksüel olduğunuzu bilen birileri var mı?	Var	306	88,7
	Yok	39	11,3
Eğitim durumu	Ortaokul	2	,6
	Lise	24	7,0
	Üniversite öğrencisi	150	43,5
	Üniversite mezunu	111	32,2
	Yüksek lisans ve ustü	58	16,8
Gelir	1000tl ve altı	112	32,5
	1000 ile 2000tl arası	65	18,8
	2000 ile 3000tl arası	68	19,7
	3000 ile 4000tl arası	44	12,8
	4000tl ve üstü	56	16,2
	Total	345	100,0
Cinsiyet Rollerı	Kadınsı	68	19,7
	Erkeksi	64	18,6
	Androjen	113	32,8
	Belirsiz	100	29

Katılımcıların yaşadıkları şehirlerle ilgili bilgi ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşadıkları Şehirler

Şehir	N	%	Şehir	N	%
İstanbul	178	51,6	Şanlıurfa	2	0,6
Bursa	8	2,3	İzmir	40	11,6
Tekirdağ	2	0,6	Rize	1	0,3
Kilis	2	0,6	Balıkesir	1	0,3
Eskişehir	4	1,2	Corum	1	0,3
Sivas	2	0,6	Samsun	1	0,3
Diyarbakır	3	0,9	Zonguldak	1	0,3
Adana	7	2	Denizli	1	0,3
Muğla	2	0,6	Trabzon	4	1,2
Amasya	2	0,6	Kocaeli	13	3,8
Konya	2	0,6	Gaziantep	6	1,7
Ankara	34	9,9	Mersin	2	0,6
Edirne	2	0,6	Manisa	4	1,2
Hatay	1	0,3	Antalya	6	1,7
Aydın	2	0,6	Malatya	1	0,3
Kayseri	4	1,2	Mardin	1	0,3
Çanakkale	4	1,2	Burdur	1	0,3

Tablo 2’ye göre 34 ilden katılımcı yer almaktadır. Katılımcı sayısına göre sıralandığında ilk üç il; İstanbul, Ankara ve İzmir’dir. Katılımcıların %51.6’sı yani yarısı (178) İstanbul’da yaşamaktadır.

Katılımcıların meslekleriyle/çalışma durumlarıyla ilgili bilgi ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Meslekleri

Meslekler	N	%
Öğrenci	145	42,0
Çevirmen	7	2,0
Polis	1	,3
Biyolog	3	,9
Hemşire	3	,9
Reklam	4	1,2
Turizm	3	,9
Müzişyen	5	1,4
Sosyolog	3	,9
Psikolog	4	1,2
Diğer	63	18,3
Öğretmen	33	9,6
Mühendis	22	6,4
Avukat	10	2,9
Doktor	8	2,3
Mimar	7	2,0
Memur	4	1,2
İşsiz	10	2,9
Bankacı	10	2,9
Total	345	100,0

Tablo 3'e göre; 18 meslekten birden fazla katılımcı yer alırken 63 meslekten birer katılımcı yer almaktadır. Katılımcı sayısına göre sıralandığında ilk üç meslek; öğrenci, öğretmen ve mühendistir. Katılımcıların %42'si yani yarıya yakını (145) öğrencidir.

2.3. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırmada katılımcıların cinsiyet rollerini belirlemek amacıyla “Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri”, erkek katılımcıların içselleştirilmiş homofobi düzeylerini belirlemek amacıyla “Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği” ve kadın katılımcıların içselleştirilmiş homofobi düzeylerini belirlemek amacıyla “Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçeklerle birlikte katılımcılarla ilgili demografik bilgileri almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu uygulanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

2.3.1. Genel Bilgi Formu

Bu bölümde, katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, meslekleri ilgili sosyodemografik sorulara ek olarak katılımcının cinsel yönelimi ve cinsel kimliğini içeren sorular yer almaktadır

2.3.2. Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği

Herek ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği, eşcinsel bireylerin kendi cinsel yönelimleriyle ilgili hissettikleri rahatsızlığın derecesini ölçen bir öz bildirim ölçeğidir. Tüm maddeler 1 ile (kesinlikle katılmıyorum) - 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 5’li Likert tipindedir. İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği maddeleri orijinal olarak DSM’de tanımlanan ego distonik eşcinsellik tanı kriterinden elde edilmiştir (Gençöz ve Yüksel, 2006). Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması 2006 yılında Gençöz ve Yüksel tarafından yapılmıştır. Ölçek orijinalinde dokuz maddeden oluşmaktadır; ancak Türkçe versiyonunda bir madde daha eklenmiştir. “Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması tamamlanmadan önce, birkaç eşcinsel bireyle yapılan görüşmede, Türk gey erkeklerin eşcinsel olarak etiketlenmek veya gey bir toplulukla ilişkilendirilmekten oldukça endişeli oldukları görülmüş; bu bilgi göz önünde bulundurularak ölçeğin Türkçe versiyonuna bu kaygıyı ölçen bir madde (Kadınsı gey erkeklerle karşılaşmaktan ya da görülmekten kaçınırım) eklenmiştir.” (Gençöz ve Yüksel 2006). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10 iken, en yüksek puan ise 50’dir. İçselleştirilmiş homofobi ölçeğinden alınan

puanın artması içselleştirilmiş homofobi düzeyinin arttığını belirtmektedir (Gençöz ve Yüksel 2006). Herek ve arkadaşlarının (1997) 150 eşcinsel bireyle yaptıkları çalışmada İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nin kadın formu için $\alpha = .71$, erkekler için $.83$ bulunmuştur. Gençöz ve Yüksel'in (2006) 132 eşcinsel erkekle yaptığı çalışmada İHÖ'nün güvenilirliği göz önüne alındığında, iç tutarlılığı hem Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hem de yarıya bölme güvenilirliği aracılığıyla incelenmiştir. İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı $.82$ olarak bulunmuş, bir yarısının Cronbach alfa katsayısı $.68$ ve diğeri $.72$ olmak üzere yarıya bölme güvenilirliği katsayısı $.82$ olarak bulunmuştur (Gençöz ve Yüksel 2006).

Herek tarafından geliştirilen orijinal ölçekte, katılımcıların yüksek veya düşük içselleştirilmiş homofobi düzeylerini belirlemek için, maddelerden en az bir tanesini 'katılıyorum' veya 'kesinlikle katılıyorum' olarak işaretleyenler, 'yüksek derecede içselleştirilmiş homofobisi var' olarak kabul edilmiştir. Bu beklentiye uygun olarak bu ölçekte yüksek puan alanların, az puan alanlara göre daha fazla psikolojik sorun beklenmektedir.

2.3.3. Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği

Szymanski ve Chung (2001) tarafından lezbiyenlerin içselleştirilmiş homofobi düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek 52 maddeden ve 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Lezbiyen Topluluğuyla Bağlantı - LTB alt ölçeği, diğer lezbiyenlerle bağlantı düzeyini, onları sosyal destek ağı olarak algılayıp algılamadığını ya da lezbiyen kültürüne özgü materyallere aşinalığını ölçmeyi amaçlayan 13 maddeden oluşmaktadır. Lezbiyen topluluklarla sosyal ilişkide olma ile olmama arasında değişen ranjı vardır (örnek madde: "kendimi diğer lezbiyenlerden/biseksüel kadınlardan yalıtılmış ve uzak hissedirim."). Lezbiyen Olarak Kamusal Kimlik - LKK alt ölçeği bir kadının kendi lezbiyen kimliğini nasıl yönettiğini/düzenlediğini ölçmeyi amaçlayan 16 maddeden oluşmaktadır. Kendini keşfetme korkusu ve lezbiyen/biseksüel değilmiş gibi davranmadan, kimliğini başkalarına açıklamaya değişen bir ranjı vardır (örnek madde: "herhangi birinin lezbiyen/biseksüel olduğumu fark etmesinden kaygı duymam"). Lezbiyen Olma Hakkında Kişisel Duygular – LKD alt ölçeği 8 maddeden oluşmaktadır ve kişinin

cinsel yönelimine ilişkin kendini reddetme ve kendilik kabul düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır (örnek madde: “kadınlardan hoşlandığım için kendimden nefret ediyorum”). Lezbiyenliğe Yönelik Ahlaki ve Dinsel Tutumlar - LYADT alt ölçeği 7 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçek kişinin suçlaması ile tolerans/kabul etmesi arasında değişen tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır (Örnek madde: “heteroseksüel çiftler gibi, lezbiyen çiftlerin de evlat edinmelerine izin verilmelidir.”). Diğer Lezbiyenlere Yönelik Tutumlar – DLYT alt ölçeği lezbiyen gruplarına yönelik kişinin kendini ait hissedip hissetmemesini ölçmeyi amaçlayan 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her bir madde yedi dereceli ölçek üzerinden değerlendirilmektedir (1 = hiç katılmıyorum, 7 = tamamen katılıyorum). Ölçekten elde edilen yüksek puan bireyin içselleştirilmiş homofobi düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Szymanski ve Chung (2001) alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını sırasıyla .87, .92, .79, .74 ve .77 olarak bulmuşlardır. Alt ölçekler arası korelasyon değerleri .37 ve .57 arasında değişmekte ve ölçeğin toplam Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .94’tür. Alt ölçek puanları ile ölçeğin toplam puanları arasındaki korelasyon değerleri .60 ile .87 arasında değişmektedir. Araştırmacılar tarafından iki hafta arayla uygulanan test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise ölçeğin toplam puanı ve alt ölçekler arasında sırasıyla .93, .91, .93, .88, .75 ve .87’dir(Szymanski ve Chung, 2001’den akt; Set, 2016).

Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması ve Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin sınaması 2011 yılında Öztürk ve Kındap tarafından yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin faktör yapısının orijinal çalışmadan farklı olarak dört boyutlu olduğunu göstermiştir. Orijinal ölçekten farklı olarak “Lezbiyen Olma Hakkında Kişisel Duygular” ve “Lezbiyenliğe Yönelik Ahlaki ve Dinsel Tutumlar” alt ölçeklerinde yer alan maddelerin tek bir faktör altında yük aldığı görülmüş ve faktör “Lezbiyenliğe Yönelik Kişisel Duygular ve Ahlaki-Dinsel Tutumlar” olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin, iç tutarlık katsayıları “Lezbiyen Topluluğuyla Bağlantı” alt ölçeği için .91; “Lezbiyen Olarak Kamusal Kimlik” alt ölçeği için .91; “Lezbiyenliğe Yönelik Kişisel Duygular ve Ahlaki/Dinsel Tutumlar” alt ölçeği için .88 ve “Diğer Lezbiyenlere Yönelik Tutumlar” alt ölçeği için .78’dir. Sonuç itibariyle bulgular, ölçeğin lezbiyen ve biseksüel kadınların içselleştirilmiş homofobi

düzeyinin farklı boyutlarının ölçülmesinde güvenilir bir araç olarak kullanılabilmesine işaret etmektedir.

2.3.4. Bem Cinsiyet Rollerini Envanteri (BCRE)

Bem (1974), bireylerin özümstedikleri cinsiyet rollerini sınıflamak üzere kendi adıyla anılan cinsiyet rolü envanterini geliştirmiştir. Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, orijinal olarak 20'si erkeksi-maskülen ve 20'si kadınsı-feminen olarak kabul edilen toplam 40 kişilik özelliğini ve ek olarak 20 de sosyal kabul edilirlilik özelliğini içermektedir. Böylece, orijinal Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, Kadınlık, Erkeklik ve Sosyal Kabuledilirlilik olmak üzere üç ayrı ölçekten oluşmaktadır. Sosyal Kabuledilirlilik ölçeği, cinsiyet bakımından tamamen nötr bir ölçek olup diğer iki ölçek için nötr bir bağlam sağlamak adına kullanılmaktadır. Envanter, kişiyi kendinde gördüğü maskülen ve feminen kişilik özellikleri arasındaki farklılığa göre, maskülen, feminen veya androjen olarak tanımlamaktadır (Bem, 1974; Akt, Dökmen, 1991).

Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin orijinal olarak, 20 kadınsılık, 20 erkeksilik ve 20 sosyal beğenirlilik maddelerinden oluştuğunu söylemiştik ve bu maddeler karışık sırada tek bir ölçek halinde uygulanmaktadır ve kişiler bu maddelere, kendilerini ne ölçüde tanımladığını "1=Hiç uygun değil, 7=Tamamen uygun" anlamına gelecek şekilde tepkide bulunmaktadırlar. Kadınsılık ve Erkeksilik ölçeklerinden iki ayrı puan elde edilmektedir: Kadınsılık ve Erkeksilik puanları. Bu puanların ortancalarına (medyan) göre kişinin androjen, erkeksi, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rollerinden hangisine sahip olduğu belirlenmektedir. Kadınsılık puanı kadınsılık ortancasının üstünde, erkeksilik puanı erkeksilik ortancasının üstünde olanlar androjen; kadınsılık puanı ortancanın altında, erkeksilik puanı ortancanın üstünde olanlar erkeksi; kadınsılık puanı ortancanın üstünde, erkeksilik puanı ortancanın altında olanlar kadınsı ve iki puanı iki ortancanın altında olanlar da belirsiz cinsiyet rolüne sahip olarak kabul edilmektedir (Bem, 1974; Akt, Dökmen, 1991).

Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin orijinalinin psikometrik özellikleri şöyledir (Bem, 1974): İç tutarlılık alfa katsayıları iki farklı örneklemede, Kadınsılık için .80, .82, Erkeksilik için .86, .86 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliği de, dört haftalık bir arayla, K için $r=.90$, E için $r=.90$ 'dır. Bem (1981), kadınlar ve erkekler beraber olmak üzere, Kadınsılık medyanını 4.90 ve Erkeksilik medyanını da 4.95; sadece kadınlar için K medyanını 5.10 ve E medyanını 4.80; sadece erkekler için K medyanını 4.60 ve E medyanını 5.10 olarak vermektedir. BCRE'nin Türk toplumuna uyarlaması Kavuncu (1987) tarafından yapılmıştır.

Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dökmen (1991) tarafından tekrarlanmıştır. Dökmen, geçerlik çalışmasında, ölçek olarak Kandiyoti tarafından geliştirilen 'Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargı Ölçeği'ni kullanmıştır. Bu ölçeğin kadınlık ve erkeklik alt ölçekleri ile BCRE'nin Kadınsılık ve Erkeksilik ölçekleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (K için, $r=.51$, $e<.05$; E için $r=.63$, $p<.05$; $n=100$). Bu sonuçlar, ölçeklerin geçerliği için kanıt olarak değerlendirilmiştir. BCRE'nin iki yarı güvenilirlik katsayısı da ($n=100$) K için .77 ve E için .71 bulunmuştur. Sonuç itibariyle bulgular, ölçeğin cinsiyet rollerinin farklı boyutlarının ölçülmesinde güvenilir bir araç olarak kullanılabileceğine işaret etmektedir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma grubundaki bireylere 2017 yılı içerisinde, Eğitim-Sen LGBTİ Komisyonu aracılığıyla kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Veri toplama formunun doldurulmasının yaklaşık 10 dakika sürdüğü gözlenmiştir.

Araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde IBM SPSS Statistic 21 paket programı kullanılmıştır. Gruplar arası farklılaşmanın belirlenmesi için Bağımsız Örneklem t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

3.BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgulara ve bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir. Öncelikle betimsel istatistikler verildikten sonra gruplar arası farklılaşmalar test edilmiştir.

3.Gruplar Arası Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin (cinsiyet rolleri ve içselleştirilmiş homofobi) demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadıkları test edilmiştir.

3.1.Kadınların Cinsiyet Rollerini İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Maskülen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olma hakkında”, “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. ($p>0,05$)

Maskülen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen olarak kamusal kimlik” alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır. ($p=0,020<0,05$)

Tablo 4. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Cinsiyet Rollerini Ölçeğinin Maskülenlik Ve Feminelik Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

		Feminenlik	Maskülenlik	1.	2.	3.	4.
Feminenlik	R						
	P						
	N						
Maskülenlik	R	,284**					
	P	0,001					
	N	127					
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	R	-0,004	-0,134				
	P	0,965	0,133				
	N	127	127				
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	R	0,067	-,207*	,496**			
	P	0,451	0,020	0,000			
	N	127	127	127			
Lezbiyen olma hakkında	R	0,047	-0,082	,470**	,647**		
	P	0,598	0,359	0,000	0,000		
	N	127	127	127	127		
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	R	,201*	0,143	,356**	,222*	,508**	
	P	0,023	0,110	0,000	0,012	0,000	
	N	127	127	127	127	127	
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	R	0,152	0,085	,228*	,314**	,419**	,232**
	P	0,088	0,342	0,010	0,000	0,000	0,009
	N	127	127	127	127	127	127

Tabloda görüldüğü gibi "maskülenlik" ve "lezbiyen olarak kamusal kimlik" değişkenlerinin arasında negatif yönlü, düşük seviye (neredeyse zayıf) bir korelasyon ($r=-0,207$) vardır. Diğer ikililer arasındaki korelasyonların zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Feminen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin "lezbiyen topluluğuyla bağlantı", "lezbiyen olarak kamusal kimlik", "lezbiyen olma hakkında", "diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar" alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. ($p>0,05$) Feminen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin "lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar" alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır. ($p=0,023<0,05$)

Tabloda görüldüğü gibi "feminenlik" ve "lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar" değişkenlerinin arasında pozitif yönlü, düşük seviye(neredeyse zayıf) bir korelasyon ($r=0,201$) vardır. Diğer ikililer arasındaki korelasyonların zayıf olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu değişkenler arasında Korelasyon Analizi uygulandığı için hangi cinsiyet rolünün daha homofobik olduğuyla ilgili yorum yapılamamaktadır.

3.2. Erkeklerin Cinsiyet Rollerini İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Erkeklerin Geylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Cinsiyet Rollerini Ölçeğinin Maskülenlik Ve Feminenlik Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

		1.	Feminenlik
Geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği toplam puanı	r		
	p		
	N		
Feminenlik	r	0,003	
	p	0,964	
	N	217	
Maskülenlik	r	-0,121	,431**
	p	0,076	0,000
	N	217	218

Geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği puanları ile cinsiyet rollerini ölçeğinin maskülenlik ve feminenlik alt boyutları arasındaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği ile maskülenlik cinsiyet rolü arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemediği görülmektedir. ($p>0,05$)

Geyelerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği ile feminenlik cinsiyet rolü arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$). Söz konusu değişkenler arasında Korelasyon Analizi uygulandığı için hangi cinsiyet rolünün daha homofobik olduğuyla ilgili yorum yapılamamaktadır. Zaten ilişki tespit edilemediği için de hangisinin daha homofobik olduğu hakkında bir yorum yapılması mümkün değildir.

3.3. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler toplamı	df	Ortalama Meydan	F	p
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	Gruplar arasında	2381,348	4	595,337	2,608	0,039
	Gruplar İçinde	27845,282	122	228,240		
	Toplam	30226,630	126			
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	Gruplar arasında	2268,469	4	567,117	1,721	0,150
	Gruplar İçinde	40196,397	122	329,479		
	Toplam	42464,866	126			
Lezbiyen olma hakkında	Gruplar arasında	301,252	4	75,313	1,783	0,136
	Gruplar İçinde	5152,087	122	42,230		
	Toplam	5453,339	126			
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	Gruplar arasında	95,378	4	23,845	1,073	0,373
	Gruplar İçinde	2711,551	122	22,226		
	Toplam	2806,929	126			
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	Gruplar arasında	316,736	4	79,184	1,628	0,171
	Gruplar İçinde	5932,319	122	48,626		
	Toplam	6249,055	126			

Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için ANOVA tablosu incelendiğinde;

Kadınların eğitim düzeylerine göre “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında”, “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p>0,05$) Kadınların eğitim düzeylerine göre “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutu ile arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$). Bu farkın hangi eğitim düzeyleri arasında olduğuna detaylı bakmak için çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Lezbiyen Topluluğuyla Bağlantılı Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Eğitim düzeyleri		Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	% 95 Güven Aralığı	
					Alt sınır	Üst Sınır
Ortaokul	Lise	13,100	11,702	0,265	-10,07	36,27
	Üniversite öğrencisi	-0,722	10,851	0,947	-22,20	20,76
	Üniversite mezunu	6,773	11,002	0,539	-15,01	28,55
	Yüksek lisans ve üstü	2,447	11,231	0,828	-19,79	24,68
Lise	Ortaokul	-13,100	11,702	0,265	-36,27	10,07
	Üniversite öğrencisi	-13,822*	5,143	0,008	-24,00	-3,64
	Üniversite mezunu	-6,327	5,453	0,248	-17,12	4,47
	Yüksek lisans ve ustü	-10,653	5,902	0,074	-22,34	1,03
Üniversite öğrencisi	Ortaokul	0,722	10,851	0,947	-20,76	22,20
	Lise	13,822*	5,143	0,008	3,64	24,00
	Üniversite mezunu	7,495*	3,246	0,023	1,07	13,92
	Yüksek lisans ve ustü	3,170	3,954	0,424	-4,66	11,00
Üniversite mezunu	Ortaokul	-6,773	11,002	0,539	-28,55	15,01
	Lise	6,327	5,453	0,248	-4,47	17,12
	Üniversite öğrencisi	-7,495*	3,246	0,023	-13,92	-1,07
	Yüksek lisans ve ustü	-4,325	4,351	0,322	-12,94	4,29
Yüksek lisans ve üstü	Ortaokul	-2,447	11,231	0,828	-24,68	19,79
	Lise	10,653	5,902	0,074	-1,03	22,34
	Üniversite öğrencisi	-3,170	3,954	0,424	-11,00	4,66
	Üniversite mezunu	4,325	4,351	0,322	-4,29	12,94

Tablodan eğitim düzeylerine bakıldığında 'lezbiyen topluluğuyla bağlantı' alt boyutunda farklılık yaratan gruplar lise ve üniversite öğrencileridir. ($p=0,008<0,05$)

Tablodan eğitim düzeylerine bakıldığında 'lezbiyen topluluğuyla bağlantı' alt boyutundafarklılık yaratan diğer grup ise üniversite mezunu ve üniversite öğrencileridir. ($p=0,023<0,05$)

Üniversite ve lise ve öğrencilerinin ortalama fark (I-J) değeri pozitif yönde 13,822 olduğundan üniversite öğrencilerinin lise öğrencilerine göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

Üniversite öğrencileri ve üniversite mezunlarının ortalama fark (I-J) değeri pozitif yönde 7,495 olduğundan üniversite öğrencilerinin üniversite mezunlarına göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

Bu bulgulardan eğitim düzeylerine göre lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda en homofobik grubun üniversite öğrencileri olduğu söylenebilmektedir.

3.4. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre ANOVA Sonuçları

Geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği toplam puanı					
	Kareler toplamı	df	Ortalama Meydan	F	p
Gruplar arasında	184,939	3	61,646	0,829	0,479
Gruplar İçinde	15843,835	213	74,384		
Toplam	16028,774	216			

Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için ANOVA tablosu incelendiğinde, p değeri $0.479 > 0.05$ olduğu için; Geyler için içselleştirilmiş homofobi puanları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. ($p > 0,05$)

Tablo 9’da da görüldüğü gibi eğitim durumları arasındaki p değerlerinin hepsi 0,05 değerinden büyük olduğundan erkeklerin eğitim düzeyleri ile içsel homofobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 9. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Eğitim durumunuz?		Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p	% 95 Güven Aralığı	
					Alt sınır	Üst Sınır
Lise	Üniversite öğrencisi	-1,414	2,486	0,570	-6,31	3,49
	Üniversite mezunu	-2,965	2,503	0,238	-7,90	1,97
	Yüksek lisans ve üstü	-1,068	2,687	0,691	-6,36	4,23
Üniversite öğrencisi	Lise	1,414	2,486	0,570	-3,49	6,31
	Üniversite mezunu	-1,552	1,349	0,251	-4,21	1,11
	Yüksek lisans ve üstü	0,346	1,665	0,836	-2,94	3,63
Üniversite mezunu	Lise	2,965	2,503	0,238	-1,97	7,90
	Üniversite öğrencisi	1,552	1,349	0,251	-1,11	4,21
	Yüksek lisans ve üstü	1,897	1,691	0,263	-1,44	5,23
Yüksek lisans ve üstü	Lise	1,068	2,687	0,691	-4,23	6,36
	Üniversite öğrencisi	-0,346	1,665	0,836	-3,63	2,94
	Üniversite mezunu	-1,897	1,691	0,263	-5,23	1,44

3.5. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 10’da ve Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10. Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Grup İstatistikleri

Açık-kapalı		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalama
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	Açık	72	35,96	14,603	1,721
	Kapalı	55	49,22	13,336	1,798
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	Açık	72	33,74	11,528	1,359
	Kapalı	55	59,53	15,085	2,034
Lezbiyen olma hakkında	Açık	72	12,32	4,800	0,566
	Kapalı	55	17,04	7,606	1,026
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	Açık	72	9,68	4,318	0,509
	Kapalı	55	10,36	5,215	0,703
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	Açık	72	16,47	6,759	0,797
	Kapalı	55	16,87	7,454	1,005

Tablo 11. Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Eşitlik Anlamı için t-testi						
	t	df	p	Ortalama Fark	Std. Hata Farkı	Farkın Güven Aralıkları% 95	
						Alt	Üst
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	-5,263	125	0,000	-13,260	2,520	-18,247	-8,273
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	-10,925	125	0,000	-25,791	2,361	-30,464	-21,119
Lezbiyen olma hakkında	-4,268	125	0,000	-4,717	1,105	-6,904	-2,530
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	-0,807	125	0,421	-0,683	0,846	-2,358	0,992
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	-0,316	125	0,752	-0,401	1,266	-2,905	2,104

Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için uygulanan Bağımsız Örneklem Testi tablosundan;

Kadınların cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>0,05$)

Kadınların cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0,05$)

Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden alınan puanlar ile cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için uygulanan Grup İstatistikleri tablosundan;

Lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 49,22, açık olanların ise 35,96'dır. Lezbiyen topluluğuyla bağlantı alt boyutunda cinsel yönelimi kapalı olanların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

Lezbiyen olarak kamusal kimlikli kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 59,53, açık olanların ise 33,74'dür. Lezbiyen olarak kamusal kimlik alt boyutunda cinsel yönelimi kapalı olanların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

Lezbiyen olma hakkında kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 17,04, açık olanlarda ise 12,32'dir. Lezbiyen olma hakkında alt boyutunda cinsel yönelimi kapalı olanların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

Bu bulgulardan yola çıkarak cinsel yönelimi kapalı olan kadınların cinsel yönelimi açık olan kadınlara göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

3.6. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 12'de ve Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 12. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Grup İstatistikleri

Açık-kapalı; cinsel yöneliminizle ilgili kendinizi nasıl tanımlarsınız?		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalama
Geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği toplam puanı	Açık	92	15,29	6,986	0,728
	Kapalı	125	21,78	8,686	0,777

Tablo 13. Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Cinsel Yönelimlerinin Açık-Kapalı Olmasına Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Eşitlik Anlamı için t-testi						
	t	df	p	Ortalama Fark	Std. Hata Farkı	Farkın Güven Aralıkları% 95	
						Alt	Üst
Geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği toplam puanı	-5,898	215	0,000	-6,491	1,100	-8,659	-4,322

Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için uygulanan Bağımsız Örneklem Testi tablosundan;

Erkeklerin cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır. ($p < 0,05$)

Grup İstatistikleri tablosuna baktığımızda:

Gey erkeklerde cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 21,78, açık olanların ise 15,29'dur. Bu bulgulardan cinsel yönelimi kapalı olan erkeklerin cinsel yönelimi açık olan erkeklere göre daha homofobik olduğu söylenebilmektedir.

3.7.Kadınların Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri sınıflaması (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14. Kadınların Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları Puanların Cinsiyet Rollerini Sınıflamasına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler toplamı	df	Ortalama Meydan	F	p
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	Gruplar arasında	636,336	3	212,112	0,882	0,453
	Gruplar İçinde	29590,294	123	240,571		
	Toplam	30226,630	126			
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	Gruplar arasında	833,309	3	277,770	0,821	0,485
	Gruplar İçinde	41631,557	123	338,468		
	Toplam	42464,866	126			
Lezbiyen olma hakkında	Gruplar arasında	94,029	3	31,343	0,719	0,542
	Gruplar İçinde	5359,310	123	43,572		
	Toplam	5453,339	126			
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	Gruplar arasında	19,471	3	6,490	0,286	0,835
	Gruplar İçinde	2787,458	123	22,662		
	Toplam	2806,929	126			
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	Gruplar arasında	14,297	3	4,766	0,094	0,963
	Gruplar İçinde	6234,758	123	50,689		
	Toplam	6249,055	126			

Kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet rolleri sınıflamasına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için ANOVA tablosu incelendiğinde;

Kadınların cinsiyet rollerinin sınıflamasına göre “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında”, “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>0,05$)

Anlamalı bir farklılık tespit edilemediğinden hangi cinsiyet rolündeki kadınların daha homofobik olduğu hakkında yorum yapılamamaktadır.

3.8. Erkeklerin Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri sınıflaması (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Erkeklerin Geylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlarının Cinsiyet Rollerini Sınıflamasına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği toplam puanı	Kareler toplamı	df	Ortalama Meydan	F	p
Gruplar arasında	299,673	3	99,891	1,353	0,258
Gruplar içinde	15729,101	213	73,846		
Toplam	16028,774	216			

Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet rollerini sınıflamasına (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için ANOVA tablosu incelendiğinde;

Erkeklerin cinsiyet rollerinin sınıflaması ile geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>0,05$)

Anlamalı bir farklılık tespit edilemediğinden hangi cinsiyet rolündeki erkeklerin daha homofobik olduğu hakkında yorum yapılamamaktadır.

3.9. Kadınların Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin cinsel yönelimlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için veriye Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Düzeylerinin Cinsel Yönelimlere Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	t	df	p	Ortalama Fark	Std. Hata Farkı	Farkın Güven Aralıkları% 95	
						Alt	Üst
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	-2,521	125	0,013	-7,593	3,013	-13,556	-1,631
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	0,014	125	0,989	0,052	3,660	-7,193	7,296
Lezbiyen olma hakkında	-0,381	125	0,704	-0,500	1,311	-3,095	2,095
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	-0,091	125	0,928	-0,086	0,941	-1,948	1,777
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	0,715	125	0,476	1,002	1,401	-1,772	3,775

Tablo 17. Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin 5 Alt Boyutundan Alınan Puanların Cinsel Yönelime Göre Grup İstatistikleri

Cinsel yönelim		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalama
Lezbiyen topluluğuyla bağlantı	Lezbiyen	35	36,20	13,843	2,340
	Biseksüel	92	43,79	15,636	1,630
Lezbiyen olarak kamusal kimlik	Lezbiyen	35	44,94	20,277	3,428
	Biseksüel	92	44,89	17,692	1,845
Lezbiyen olma hakkında	Lezbiyen	35	14,00	6,412	1,084
	Biseksüel	92	14,50	6,670	0,695
Lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar	Lezbiyen	35	9,91	3,576	0,604
	Biseksüel	92	10,00	5,105	0,532
Diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar	Lezbiyen	35	17,37	7,448	1,259
	Biseksüel	92	16,37	6,904	0,720

Tablo 16’da verilen analiz sonuçları incelendiğinde, Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında” , “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar” ve“diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. (p>0,05)

Kadınların cinsel yönelimleri ile “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır. (p<0,05)

Grup İstatistikleri tablosuna bakacak olursak; lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda biseksüellerin ortalama değeri 43,79, lezbiyenlerin ise 36,20’dir. Lezbiyen topluluğuyla bağlantı alt boyutunda biseksüel kadınların lezbiyenlere göre daha homofobik olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.10. Erkeklerin Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında ele alınan içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin cinsel yönelimlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için veriye Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Düzeylerinin Cinsel Yönelimlere Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Eşitlik Anlamı için t-testi						
	t	df	p	Ortalama Fark	Std. Hata Farkı	Farkın Güven Aralıkları% 95	
						Alt	Üst
Geylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği Toplam Puanı	-3,733	215	0,000	-6,059	1,623	-9,259	-2,860

Tablo 19. Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Alınan Puanların Cinsel Yönetime Göre Grup İstatistikleri

Cinsel Yönelim		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalama
Geylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği Toplam Puanı	Gey	186	18,17	7,950	0,583
	Biseksüel	31	24,23	10,582	1,901

Tablo 18’de verilen analiz sonuçları incelendiğinde, Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden alınan puanlar ile gey ve biseksüel erkeklerin cinsel yönelimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0,05$)

Tablo 19’a bakacak olursak; biseksüel erkeklerin ortalama değeri 24,23, geylerin ise 18,17’dir. Biseksüel erkeklerin geylere göre daha homofobik olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, bir önceki bölümde yapılan analizler sonucu elde edilen bulguların, konuyla ilgili alanyazın çerçevesinde tartışma ve yorumuna yer verilmiştir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, LGB örnekleminde içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri değişkenlerinin birlikte ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular, benzer çalışmalarla ilişkilendirilerek tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada öncelikle cinsiyet ve cinsel yönelim gibi demografik değişkenlerin, araştırmanın değişkenleri ile ilişkileri incelenmiştir. Buna göre, LGB bireylerin%36.8'i kadın iken %63.2'si erkektir. Katılımcılar arasındaki bu cinsiyet farkının sebebi olarak; katılımcılara kartopu örneklem yöntemiyle ulaşıldığı için LGB bireylerin kendilerine benzer katılımcılara yöneldiği söylenebilir. Katılımcıların kendilerine benzer kişilerle ilişki kurduğu gerçeği üzerinden hareket edersek üstelik dışlanan LGB bireylerin kendi aralarında güvenli ortam yarattıklarını da hesaba katarsak bu beklenen bir sonuçtur. Cinsel yönelime bakacak olursak; katılımcıların %54.2'si gey, %10.1'i lezbiyen ve %35.7'si biseksüeldir. Cinsiyet bazında bakacak olursak; katılımcıların 31'i (%14.2) kendisini biseksüel-erkek, 92'si (% 72.4) biseksüel-kadın 35'i (% 27.6) lezbiyen ve 187'si (% 85.8) gey olarak tanımlamaktadır. Biseksüel kadın katılımcı sayısı ile lezbiyen sayısı arasındaki oranla; biseksüel erkek katılımcı sayısı ile gey sayısı arasındaki oranın birbirinden farklılaşması dikkat çekmektedir. Bu durum örneklemden kaynaklanabileceği gibi cinsiyetler arasındaki cinsiyet ayrımcılığından da kaynaklanabilir.

Katılımcıların 150'si (% 43.5) hali hazırda üniversite öğrenimine devam etmekte ve %49'u da üniversite, yüksek lisans veya doktora eğitimlerini tamamlamıştır. Bu durum katılımcıların eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, katılımcıların 331'ü (% 95.9) bekârdır. Bu durum katılımcıların yaş ortalamasının düşük olmasıyla veya ülkemizde heteroseksüel evlilik dışındaki birlikteliklerin yasaya girmemesiyle alakalı olabilir. 181'inin (% 52.5) cinsel yönelimi dışarıya karşı kapalıdır. Bu oranın yüksek olması heteroseksit toplum yapısıyla yakından ilişkilidir. Ayrımcılığın olmadığı bir toplumda LGB bireylerin cinsel yönelimlerini daha fazla açıkladıkları bilinmektedir. Ancak katılımcıların 306'sının (% 88.7) çevresinde cinsel yönelimini bilen birileri olduğu bilinmektedir. Bu da bize LGB bireylerin güvenli ortam oluştuğunda çevresinde güvenebileceği kimseler olduğunda açılabilindiklerini göstermektedir.

LGB bireylerin yaşadıkları şehirlere baktığımızda büyük çoğunluğunun büyükşehirlerde-metropollerde yaşadığını görmekteyiz. Kalabalık şehirlerde izlerini kaybettirdiklerini, güvenli ortam oluşturabildiklerini veya "gaylife" denilen LGBTİ kültür-sanat ve yaşam olanaklarına ulaşabildiklerini (cafe, gece klübü, LGBTİ dernekleri) bunun sebebi olarak gösterebiliriz. Şehirlerin kırsallara göre eğitim seviyesinin yüksek olması ve dolayısıyla daha az ayrımcılık taşıdıkları varsayımını da göz önünde bulundurabiliriz.

Demografik bilgiler kapsamında son olarak çalıştıkları işlere bakacak olursak; çalışanlar içinde eğitim seviyesinin yüksek olması sebebiyle katılımcı LGB bireylerin beyaz yakalı denilen gruba girdiklerini söyleyebiliriz. Çalışmayan öğrenci grubunun gelir olarak grubun ortalamasını düşürdüğü de verilerden anlaşılmaktadır.

4.1. Kadınların Cinsiyet Rollerine İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Korelasyon Analizi uygulandığını söylemiştik.

Maskülen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olma hakkında”, “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Maskülen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen olarak kamusal kimlik” alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır. "Maskülenlik" ve "lezbiyen olarak kamusal kimlik" değişkenlerinin arasında negatif yönlü, düşük seviye (neredeyse zayıf) bir korelasyon vardır. Diğer ikililer arasındaki korelasyonların zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Feminen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Feminen cinsiyet rolüne sahip kadınlar ile Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar” alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır. "feminenlik" ve "lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar" değişkenlerinin arasında pozitif yönlü, düşük seviye (neredeyse zayıf) bir korelasyon vardır. Diğer ikililer arasındaki korelasyonların zayıf olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu değişkenler arasında Korelasyon Analizi uygulandığı için hangi cinsiyet rolünün daha homofobik olduğuyla ilgili yorum yapılamamaktadır.

Bu verilerden yola çıkılarak lezbiyen ve biseksüel kadınlarda cinsiyet rolleriyle içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı bir ilişki yoktur sonucuna ulaşılmaktadır.

4.2. Erkeklerin Cinsiyet Rollerine İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Korelasyon Analizi uygulandığını söylemiştik.

Gey ve biseksüel erkeklerde içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Levine'nin (2013) yaptığı çalışmada da bu çalışmada olduğu gibi içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ve cinsiyete dayalı rol çatışmasının bu ilişkiye aracılık etmediğini göstermektedir. Buna ek olarak, androjen gey erkeklerin içselleştirilmiş homofobisinin belirgin olarak daha düşük seviyede olmadığı saptanmıştır. Ancak bu sonuçlar örneklemden kaynaklı genellenebilirliği düşük sonuçlardır.

Söz konusu değişkenler arasında Korelasyon Analizi kullanıldığı için hangi cinsiyet rolünün daha homofobik olduğuyla ilgili yorum yapılamamaktadır. Zaten ilişki tespit edilemediği için de hangisinin daha homofobik olduğu hakkında bir yorum yapılması mümkün değildir.

4.3. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirildiğini söylemiştik.

Kadınların eğitim düzeylerine göre “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında”, “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir fark yoktur. Kadınların eğitim düzeylerine göre “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

Eğitim düzeylerine bakıldığında lezbiyen topluluğuyla bağlantı alt boyutunda farklılık yaratan gruplar lise ve üniversite öğrencileridir. Eğitim düzeylerine bakıldığında lezbiyen topluluğuyla bağlantı alt boyutunda farklılık yaratan diğer grup ise üniversite mezunu ve üniversite öğrencileridir.

Kadınların içselleştirilmiş homofobisine baktığımızda; üniversite ve lise ve öğrencilerinin ortalama fark(I-J) değeri pozitif yönde 13,822 olduğundan üniversite öğrencilerinin lise öğrencilerine göre daha homofobik olduğunu görürüz. Üniversite öğrencileri ve üniversite mezunlarının ortalama fark(I-J) değeri pozitif yönde 7,495 olduğundan üniversite öğrencilerinin üniversite mezunlarına göre daha homofobik olduğunu görürüz.

Bu bulgulardan eğitim düzeylerine göre lezbiyen topluluğuyla bağlantı alt boyutunda en homofobik grubun üniversite öğrencileri olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Gruba aidiyetin önemli olduğu üniversite yıllarında “lezbiyen topluluğuyla bağlantılı” alt boyutunda üniversite öğrencilerinin daha homofobik çıkması bu aidiyetle alakalıdır. Dışlanmak istemeyen üniversiteli lezbiyen ve biseksüel kadınlar bu kapsamda cinsel yönelimlerini gizleme ihtiyacı duyabilmektedirler. Lezbiyenler için sosyal destek çok önemlidir. Gruptan kopmamak için grubun fikirlerini içselleştirmektedirler. Ayrıca kimlik gelişiminin henüz tamamlanmamasından dolayı lezbiyen topluluklarıyla iletişimleri de azdır. Bundan dolayı ilişki ve iletişim kurmadıkları topluluğa karşı içselleştirilmiş homofobi taşımaları doğaldır. Tanışıklıkla LGBTİ’lerle bağ kurdukça bu homofobinin azaldığı bilinmektedir. Üniversiteden mezun olduktan sonra zaten tanışıklık kurmaları sayesinde bu homofobi azalmaktadır.

4.4. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirildiğini söylemiştik.

Bu analiz sonucunda gey ve biseksüel erkeklerde eğitim düzeyleri ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Baydar (2015) yaptığı çalışmada, katılımcıların çoğunluğunun içselleştirilmiş homofobi düzeyinin düşük olduğu, bunun nedeninin ise katılımcıların % 65'inin eğitim düzeylerinin yüksek olması (önlisans ve üzeri) olabileceğinden bahsetmiştir. Nitekim bazı çalışmalarda eğitim düzeyi ile içselleştirilmiş homofobi negatif yönde ilişkili bulunmuştur (Weber 2005, Vu ve ark 2012'den akt. Baydar, 2015).

Yalçınoğlu'nun (2013) yaptığı çalışmada da; tez çalışmasına katılan bireylerin gey veya biseksüel olmaları; eğitim durumları; ebeveynlerin eğitim durumları ile içselleştirilmiş homofobileri arasında istatistiksel anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmektedir. Yine Yalçınoğlu'nun (2014) yaptığı çalışmada; gey bireylerin içselleştirilmiş homofobi yönünden biseksüel bireylerden daha riskli olduğu, eğitimle içselleştirilmiş homofobi riskinin azaldığı görülmüştür. 25 yaşından genç olanların kendilerine karşı daha homofobik olduğu üniversite eğitimi olanlarda homofobinin azaldığı ve geylerin biseksüellere göre daha homofobik olduğu görüldü. Sonuç olarak eğitimle içselleştirilmiş homofobi arasında ilişkinin olmadığını belirten çalışmalar olsa da tüm çalışmalar içselleştirilmiş homofobinin eğitimle azaldığını belirtmektedir.

4.5. Kadınların İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında LGB bireylerden elde edilen veriler doğrultusunda kadınların Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için Bağımsız Örneklem T-Testi uygulandığını söylemiştik.

Buna göre; kadınların cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Kadınların cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 49,22, açık olanların ise 35,96’dır. Lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu söylenebilir.

Herek, Cogan, Gillis ve Glunt (1997) tarafından yapılan, gey ve lezbiyenlerle çalışılan bir araştırmada, kadınların içselleştirilmiş homofobi skorlarının erkeklerinkinden düşük olduğunu; lezbiyen ve geyleerde benzer olarak, içselleştirilmiş homofobiyle heteroseksüel arkadaşlara kendini daha az açma ve gey ve lezbiyen topluluklara bağlılık düzeyinin düşük olması arasında ilişki olduğu belirtilmiştir.

Lezbiyen olarak kamusal kimlikli kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 59,53; açık olanların ise 33,74'dür. Lezbiyen olarak kamusal kimlikli kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu söylenebilir.

Lezbiyen olma hakkında kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 17,04, açık olanlarda ise 12,32'dir. Lezbiyen olma hakkında kadınlarda cinsel yönelimi kapalı olanların cinsel yönelimi açık olanlara göre daha homofobik olduğu söylenebilir. Bu sonuçtan hareketle Alacaoğlu'nun (2013) şu görüşlerine yer vermekte fayda vardır; "Toplumsal cinsiyet rolleri gereği özel alana hapsedilen kadınlar ve kamusal alanın sahibi erkekler arasındaki ikili ilişkilerde de kadınlar özel alanda, erkekler de kamusal alanda kalmaya devam etmekte ve ilişkilerden beklentiler de bu doğrultuda olmaktadır. Erkeğin kamusal alana sahip olmasının getirdiği dışa açıklık onu çalışan, üreten, dolayısıyla metaya sahip olduğu için söz hakkını ve iktidarı elinde tutan taraf yaparken, kadının özel alana hapsedilmişliğinin verdiği içe kapalılık da onu boyun eğen, itaat eden, özverili olması gereken, bekleyen ve hesap sormayan taraf haline getirmektedir."

Bu bulgulardan cinsel yönelimi kapalı olan kadınların cinsel yönelimi açık olan kadınlara göre daha homofobik olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Yüksel'in, Türkiyeli erkek eşcinsellerin ruh sağlıklarını ve intihar olasılıklarını yordayan faktörleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada yüksek düzeydeki içselleştirilmiş homofobinin daha az cinsel yönelimini açmayla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma da Yüksel'in yaptığı çalışmayla paralellik göstermektedir (Yüksel, 2002'den akt. Öztürk, 2011).

Yalçınoğlu (2014) da bu konuda çalışmasında benzer görüşlere yer vermiştir; "Cinsel yönelimini gizleyen bireylerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi, cinsel yönelimini gizlemeyen bireylerden anlamlı olarak yüksek bulundu. Toplumdaki ön yargıları içselleştirdikleri, eşcinselliklerinden utandıkları için yönelimlerini gizlemeleri şaşırtıcı değildir."

4.6. Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsel Yönelimlerinin Dışarıya Karşı Açık-Kapalı Olma Durumuna Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Erkeklerin Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden aldıkları puanların ile cinsel yönelimlerinin dışarıya karşı açık-kapalı olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için uygulanan Bağımsız Örneklem Testi tablosundan; erkeklerin cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Grup İstatistikleri tablosundan: gey erkeklerde cinsel yönelimi kapalı olanların ortalama değeri 21,78, açık olanların ise 15,29 olduğu bulunmuştur. Bu bulgulardan gey ve biseksüel erkeklerde cinsel yönelimi kapalı olan erkeklerin cinsel yönelimi açık olan erkeklere göre daha homofobik olduğunu söyleyebiliriz.

Heteroseksizm, heteroseksüelliğin normal ve ahlaki olan tek yaşam biçimi olduğuna inanmakta ısrarlıdır ve bu nedenle de lezbiyen, gey ve biseksüel bireylerin yönelimlerini olumsuz ve istenmeyen olarak değerlendirmektedirler. “Fark edilme korkusu, reddedilme veya homoseksüellikten kaynaklanan rahatsızlık, düşük öz saygı, geyliğin abartılı bir şekilde övülmesi ya da bütün heteroseksüellerin reddedilmesinin yanı sıra diğer homoseksüellere yönelik öfke” gibi olumsuz duygular içselleştirilmiş homofobiyi ortaya çıkarmaktadır (Crews, 2012’den akt. Set, 2016). Cinsel yönelimi açık olan bireyler zaten toplumun bu ayrımcılığının oluşturduğu düşünce yapısıyla mücadele edebilmiş ve yenmiştir. Ancak kapalı olan eşcinsel-biseksüel bireyler toplumun bu ayrımcılığını ve dışlamasını onaylamış tıpkı heteroseksist toplum gibi diğer LGBTİ bireylere uygulamıştır. Kapalı olmak demek toplumun bu kalıp yargılarını onaylamak demektir. Kapalı olan eşcinsel-biseksüel bireylerin daha homofobik olması da bu söylenenler kapsamında beklenen bir durumdur. Tam tersinden alacak olursak cinsel yönelimi açık olan bireyler heteroseksist topluma ve onun cinsiyetçi rollerine meydan okumuş ve açık savaş ilan etmiştir. Böylece eşcinselliğe-biseksüelliğe ilişkin oluşturulan bilim dışı, ayrımcı, olumsuz yargıları reddetmiş ve bu olumsuz düşüncelerle oluşan homofobiyi de kırmıştır.

Alacaoğlu (2013) bu konuyla ilgili şunları söylemektedir; “Eşcinsel bireylerin kendilerini kabullenmelerinin önündeki en büyük engel, kültürel olarak hemen her toplumda yüceltilen heteroseksizmdir, “erkek olmak” heteroseksüel olmak anlamına gelir. Heteroseksüel bir erkek olmanın kriterleri vardır ve bunların en önemlisi de “kadın gibi” olmamaktır.”

Brown ve Trevethan (2010) tarafından yapılan çalışmada, eşcinsel erkeklerin önemli bir kısmı, ilk açıldığında kolayca kabul edilemezler. Açılma ve içselleştirilmiş homofobi arasında önemli bir ilişki vardır, ancak utanç ve bağlanma stili ile değil. Dahası, aileye ve arkadaşlarına hiç açılmayan erkeklerin daha fazla içsel homofobiye sahip olduğu saptanmıştır. Bu sonuç bu çalışmayla benzerlik taşımaktadır.

Kimliğin kabulü ile homofobi yakından ilişkilidir. Kimlik karmaşası yaşayan bir bireyin olumsuz düşünceler içinde olması beklenen bir durumdur. Tıpkı kimliğini çevresine açmayan yani cinsel yönelimini kapalı olarak ifade eden eşcinsel ve biseksüel bireyler gibi. Bu bireyler kabul etmedikleri kimlik nedeniyle toplumun homofobisini içselleştirmektedirler. Zaten cinsel yönelimlerini kabul edememelerinin nedeni de yine heteroseksist toplum yapısıdır. Heteronormativiteden kaynaklı ikinci, üçüncü bir cinsel yönelimin varlığının kabul edilememesi sebebiyle toplumun homofobisi eşcinsel-biseksüel bireyler tarafından içselleştirilmektedir.

4.7. Kadınların Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri sınıflaması (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulandığını söylemiştik.

Kadınların cinsiyet rollerinin sınıflamasına(feminen, maskülen, androjen, belirsiz) göre “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında”, “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar”, “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Anlamlı bir farklılık tespit edilemediğinden hangi cinsiyet rolündeki kadınların daha homofobik olduğu hakkında yorum yapamayız.

4.8. Erkeklerin Cinsiyet Rollerini Sınıflaması İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında ele alınan cinsiyet rolleri sınıflaması (kadınsı, erkeksi, androjen, belirsiz) ile içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin ilişkili olup olmadığını değerlendirmek için veriye Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulandığını söylemiştik.

Erkeklerin cinsiyet rollerinin sınıflaması (feminen, maskülen, androjen, belirsiz) ile geylerde içselleştirilmiş homofobi ölçeği arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Anlamlı bir farklılık tespit edilemediğinden hangi cinsiyet rolündeki erkeklerin daha homofobik olduğu hakkında yorum yapamayız.

4.9. Kadınların Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında ele alınan içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin cinsel yönelimlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için veriye Bağımsız Örneklem T-Testi uygulandığını söylemiştik.

Analiz sonuçları incelendiğinde, Lezbiyenler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında” , “lezbiyenliğe yönelik ahlaki ve dinsel tutumlar” ve “diğer lezbiyenlere yönelik tutumlar” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Kadınların cinsel yönelimleri ile “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda biseksüellerin ortalama değeri 43,79; lezbiyenlerin ise 36,20'dir. Lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda biseksüel kadınların lezbiyenlere göre daha homofobik olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgulardan biseksüel kadınların lezbiyenlere göre daha homofobik olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum tanışıklıkla, ilişki kurmayla alakalıdır. Lezbiyenler biseksüel kadınlara göre lezbiyen topluluğuyla daha çok ilişki kurmaktadır, biseksüel kadınların lezbiyenlere göre “lezbiyen topluluğuyla bağlantılı” alt boyutundan daha yüksek homofobi puanı almaları bununla alakalıdır.

Cinsiyet rolleri kadınsılık ve erkeksilik durumlarının derecelerine bağlı olarak adlandırılmaktadır. Kadınlara ithafen sıcakkanlı, yumuşak başlı, duygusal ve bağımlı gibi özellikler kadınsı cinsiyet rolü olarak nitelendirilirken; prototipik erkeksi cinsiyet lider, kendine güvenen, rekabetçi ve baskın olarak tanımlanmaktadır. Androjenlik kavramı ise yüksek düzeylerde kadınsı ve erkeksi özelliklerle ifade edilir (Bem, 1974).

Gelinen noktada bilimsel çalışmaların katkısıyla elde edilen bulgulara bakıldığında homofobik tutumun kişiden kişiye değiştiğini görmekteyiz. Herek'in de ifade ettiği gibi homofonin heteroseksüel maskülenitenin tamamlayıcı bir bileşeni olduğunu görüyoruz. Yapılan çalışmalarda da yine bu cinsiyet rolleri kaynaklı heteroseksüel maskülenite ile homofobi arasında ilişki bulunmuştur. Cinsiyet rollerine daha fazla bağlı olan kişilerin aynı zamanda yüksek homofobi puanına da sahip olduğunu görmekteyiz.

4.10. Erkeklerin Cinsel Yönelimleri İle İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma kapsamında ele alınan içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin cinsel yönelimlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için veriye Bağımsız Örneklem T-Testi uygulandığını söylemiştik.

Analiz sonuçları incelendiğinde, Geyler İçin İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinden alınan puanlar ile gey ve biseksüel erkeklerin cinsel yönelimleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Biseksüel erkeklerin ortalama değeri 24,23; geylerin ise 18,17'dir. Biseksüel erkeklerin geylere göre daha homofobik olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgulardan biseksüel erkeklerin geylere göre daha homofobik olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum tanışıklıkla, ilişki kurmayla alakalıdır. Geyler biseksüel erkeklere göre gey topluluğuyla daha çok ilişki kurmaktadırlar, biseksüel erkeklerin geylere göre daha yüksek homofobi puanı almaları bununla alakalıdır.

Eşcinsellerle ilgili yapılan çalışmalarda cinsel yönelimle cinsiyet rolü arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsel yönelimle cinsiyet rolü arasında anlamlı bir farkın çıktığı araştırmalara bakınca erkek eşcinsellerin erkek heteroseksüellerden daha kadınsı çıktığını görürüz (Dunne ve ark., 2000).

İçselleştirilmiş homofobi eşcinsel deneyimini anlamada araştırma ve klinik pratikte önemli bir kavram haline gelmiştir, çünkü tüm eşcinsel bireylerin belirli bir derecede içselleştirilmiş homofobi yaşadığı ve bunun eşcinsel bireylerde psikolojik gerilime yol açtığı düşünülmektedir (Szymanski, Chung ve Balsam, 2001'den akt. Set, 2016). Tüm bireylerin belli ölçüde içselleştirilmiş homofobi yaşadığı görüşüyle araştırma sonuçları paralellik göstermektedir. Bu çalışmada da eşcinsel ve biseksüel kadın ve erkeklerin derecesi farklı olsa da bir homofobi taşıdığı araştırma sonuçlarına yansımıştır. Eşcinsel ve biseksüel bireylerde ister istemez heteroseksist toplumlarda yaşayan bütün insanların içselleştirdiği gibi toplumun önyargularını, olumsuz tutumlarını içselleştirmektedirler. Yalnız biseksüel erkeklerin geylere oranla daha

fazla homofobik olduğu saptansa da tüm bireylerde içselleştirilmiş homofobinin olması su götürmez bir gerçektir.

Set'in (2016) yaptığı çalışmadageyler ile biseksüel erkekler ve lezbiyenler ile biseksüel kadınlar arasında cinsel yönelim ile içselleştirilmiş homofobi arasında farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Yalçınoğlu'nun (2013) yaptığı çalışmada ise içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin cinsel yönelime göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur. Baydar (2015) ise yaptığı çalışma neticesinde şunları söylemiştir; “Biseksüel katılımcıların içselleştirilmiş homofobi puan ortalamalarının homoseksüel katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmekle birlikte, anlamlı derecede farklılaşmadıkları bulunmuştur. Biseksüel ve homoseksüel katılımcıların içselleştirilmiş homofobi düzeylerinin farklılaşmamasının nedeni, eşcinsel ve biseksüel bireylerin Türkiye’de görece yeni gelişen LGBT hareketi içinde birbirlerini ötekileştirmekten çok, birbirlerine destek olmaları ve yurt dışındaki biseksüellere oranla ülkemizdeki biseksüel bireylerin homoseksüel bireyler tarafından daha az olumsuz tutumlara maruz kalmaları olabilir. Bir diğer neden ise; iki cinsel yönelime sahip bireylerin toplumumuzda biseksüel ya da homoseksüel cinsel yönelim ayrımı yapılmaksızın eşcinsel cinsel aktivitelerde bulunabilen bireyler olarak görülmeleri sonucunda benzer homofobik tutumlara maruz kalmalarıyla ve bu tutumları içselleştirmeleriyle açıklanabilir.”

4.11. Sonuç, Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Sonuç olarak, lezbiyen ve biseksüel kadınlarda cinsiyet rolleriyle içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Gey ve biseksüel erkeklerde içselleştirilmiş homofobi ile cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Kadınlarmın eğitim düzeylerine göre “lezbiyen topluluğuyla bağlantı” alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu ve kadınlarda eğitim düzeylerine göre lezbiyen topluluğuyla bağlantılı kadınlarda en homofobik grubun üniversite

öğrencileri olduğu tespit edilmiştir. Gey ve biseksüel erkeklerde eğitim düzeyleri ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Kadınların cinsel yönelimlerinin açık-kapalı olması durumları ile “lezbiyen topluluğuyla bağlantı”, “lezbiyen olarak kamusal kimlik”, “lezbiyen olma hakkında” alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu, yani kısaca cinsel yönelimi kapalı olan kadınların cinsel yönelimi açık olan kadınlara göre daha homofobik olduğu saptanmıştır. Gey ve biseksüel erkeklerde cinsel yönelimi kapalı olan erkeklerin cinsel yönelimi açık olan erkeklere göre daha homofobik olduğu saptanmıştır. Biseksüel ve eşcinsel kadın ve erkeklerde cinsiyet rolleri sınıflaması (feminen, maskülen, androjen, belirsiz) ile içselleştirilmiş homofobi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Gençöz ve Yüksel (2006) tarafından bir grup gey ve biseksüel erkekle yapılan çalışmada içselleştirilmiş homofobinin özellikle depresyon ve anksiyete semptomları olmak üzere psikolojik problemlerle ilişkili olduğu bulunmuştur. Yalçınoğlu ve Önal (2013) tarafından yapılan çalışmada ise, içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek olan katılımcıların içselleştirilmiş homofobi düzeyi düşük olan katılımcılara göre depresyon düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu ve psikolojik sıkıntılarının anlamlı derecede daha fazla olduğu bulunmuştur. Baydar (2015) gey, lezbiyen, biseksüel bireylerde içselleştirilmiş homofobi ve psikolojik sıkıntıları incelediği çalışmasında; içselleştirilmiş homofobi düzeyi yüksek olan gey, lezbiyen ve biseksüel katılımcıların anksiyete ve depresyon düzeylerinin, psikolojik sıkıntılarının ve intihar düşüncelerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Tüm bu çalışmalar içselleştirilmiş homofobinin önemini ve yol açtığı psikolojik sıkıntıları göstermektedir. Heteroseksist toplum yapısından kaynaklanan ayrımcılık, dışlanma ve reddedilme politikaları sebebiyle oluşan bu durumun kaynaklarına ulaşılmaya çalışılmalıdır. Bu nedenle içselleştirilmiş homofobiye yol açan süreçler araştırılmalı, psikolojik sıkıntıların ortadan kaldırılması için öncelikle içselleştirilmiş homofobi üzerine odaklanılmalı ve önyargılı tutumlarla mücadelede, toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili farkındalık çalışmalarının yürütülmesi önemli görünmektedir.

Bu çalışma bazı sınırlılıklara sahiptir ve sonuçlar buna göre değerlendirilmelidir. Bu sınırlılıklardan biri, örneklemin büyük çoğunluğunun üniversite öğrencilerinden oluşuyor olmasıdır. Dolayısıyla, daha geniş bir yaş aralığında, toplum temelli bir örnekleme yapılacak olan çalışmalar, sonuçların genellenebilirliği açısından önemli görünmektedir. Araştırmanın sınırlılıklarından biri örneklem ile ilgilidir. Araştırmada çoğunlukla büyük şehirlerden örneklem toplanmıştır ve analizler bu örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Büyük şehirlerde bulunan LGB bireyler LGBTİ derneklerine veya hak savunucu sivil toplum kuruluşlarına küçük şehirlerdeki LGB bireylere göre daha kolay ulaşabilir konumdadırlar. Bu nedenle yapılacak araştırmalarda küçük şehirlerde ve ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşayan LGB bireylerden veri toplanarak çalışmalar yapılabilir.

Araştırmanın bir sınırlılığı da lezbiyen ve bisekseül kadınlarda içselleştirilmiş homofobinin ölçüldüğü ölçme aracı ile gey ve bisekseül erkeklerde içselleştirilmiş homofobinin ölçüldüğü ölçme aracının farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Farklı ölçme araçları kullanıldığından bu gruplar içselleştirilmiş homofobi düzeyleri bakımından karşılaştırılamamıştır. Araştırma lezbiyen, bisekseül kadın, gey ve bisekseül erkek örneklemini üzerinde yapılmıştır. Trans ve interseks bireyler araştırmanın örnekleminde yer almamıştır. Benzer modellerin trans ve interseks bireylerden oluşan bir örnekleme test edilmesi alanyazına katkı sağlayabilir.

Cinsel yönelim ayrımcılığı da dâhil tüm ayrımcılıklar karşısında okulöncesi eğitimden başlayıp tüm eğitim kademelerinde farkındalıkla ilgili çalışmalar yapılmalıdır. Cinsel eğitim ortaöğretim ve sonraki eğitim kademelerinde ders olarak verilmelidir. Ayrımcı dile karşı eğitim, farkındalık kampanyaları yapılmalı, daha çok ‘açılma’nın yapılacağı güvenli-özgür ortam oluşturulmalıdır. LGBTİ bireylere cinsel yönelimlerinden dolayı yapılan saldırılar ‘nefret suçları’ kapsamında ele alınmalı, caydırıcılık sağlanmalıdır. Siyasetçilerin LGBTİ’leri hedef gösteren dilden vazgeçmeleri, Anayasa’nın eşitlik maddesine ‘cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği’ ifadelerinin eklenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Alacaoğlu, İ. (2013). Eşcinsel Edebiyatta Erkeklik Kurguları. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Alden, H. L., Parker, K. F. (2005). Gender Role İdeology, Homophobia and Hate Crime: Linking Attitudes to Macro-Level Anti-Gay and Lesbian Hate Crimes. *Deviant Behavior*. 26.4, 321-343.

Alkan, E. (2014). Farklı Cinsel Yönelime Sahip Bireylerin Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Amanat, Ç. (2011). Erkek Homoseksüel Ve Heteroseksüellerde Depresyon Ve Suçluluk-Utanç Düzeylerinin Cinsiyet Rolüne Göre Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başar, K. (2010). Eşcinsel Yönelim Kimliği Gelişimi. A. Erol, & N. Öztop (Dü) içinde. *Anti-Homofobi Kitabı/2 Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*. 90-94.

Başar, K., Nil, Ş. M., Kaptan, S. (2010). Eşcinsellikle İlgili Yaygın Yanlışlar, Bilimsel Doğrular. A. Erol, & N. Öztop (Dü) içinde. *Anti-Homofobi Kitabı/2 Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*. 68-77.

Baydar, M. (2015). Gay, Lezbiyen Ve Biseksüel Bireylerde İçselleştirilmiş Homofobi Ve Psikolojik Sıkıntılar. Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.

Bem, S. L. (1974). The Measurement of Psychological Androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 42.2, 155-162.

Bem, S. L. (1981). *Bem Sex-Role Inventory*. Professional Manual. Palo Alto: Consulting Psychologists Press, Inc.

Butler, J. (2008). *Cinsiyet Belası*. 5. Baskı. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Brown, J., Trevethan, R. (2010). Shame, Internalized Homophobia, Identity Formation, Attachment Style, and the Connection to Relationship Status in Gay Men. Jac Brown and Robert Trevethan. *American Journal of Men's Health*. 4.3, 267–276.

Crews, D. A. (2012). *Exploring Self-Compassion With Lesbian, Gay, And Bisexual Persons*, DoctoralDissertation, University of Utah.

Connell, R. W. (1993). The Big Picture: Masculinities in Recent World History, *Theory and Society*. 22.5, 597 – 623.

Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çabuk, D. (2010). *Tıp Öğrencileri Ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları Ve Gey Ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.

Çabuk, F. D., Candansayar, S. (2010). Tıp ve Homofobi. A. Erol, & N. Öztop (Dü) içinde. *Anti-Homofobi Kitabı/2 Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*, 85-89.

Çelik, Ö. (2008). *Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

diPlacido, J. (1998). *Minority Stress Among Lesbians, Gay Menand Bisexual: A Consequence of Heterosexism, Homophobia and Stigmatization*. G. M. Herek, (Ed.), *Stigma and Sexual Orientation: Understanding Prejudice Against Lesbians, Gay Men, and Bisexuals* (içinde, 138-159). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Doğan, İ.T. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bakımından 1990 Sonrası Türk Sinemasında Eşcinsellik*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Dökmen, Z. (1991) Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 35.1, 81-89.

Dökmen, Z. (2017). Toplumsal Cinsiyet. 8. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dunne, M. P., Bailey, J. M., Kirk, K. M., Martin, N. G. (2000). The Subtlety of Sex-Atypicality. Archives of Sexual Behaviour.

Ellis, M.L. (2011). Hastamız Homofobi. Ş. Öztük (çev.), Cogito: Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram, 200-212.

Ertan, C. (2009). Türkiye'de Erkeklik İmgesi Ve Eşcinsel Kimliği. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ertan, C. (2010). Homofobi: İnternet Gazetelerinde Okuyucu Yorumlarındaki Eşcinsellere Yönelik Tutumlar ve Söylemler. Antalya: ETHOS Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar. 3.2, 1-17.

Eskin, M. (2012). Türk Gençlerinde Cinsel Yönelim Çalışmaları. Eskin, M, Dereboy, Ç, Harlak, H., Dereboy, F. (Dü) içinde. Türkiye'de Gençlik Ne biliyoruz? Ne bilmiyoruz? Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, 53-67.

Franzoi, S. L. (2003). Social Psychology (Third Edition). New York: McGraw Hill.

Frost D. M., Meyer, I. H. (2009). Internalized Homophobia and Relationship Quality Among Lesbians, Gay Men and Bisexuals. Journal of Counseling Psychology. 56.1, 97-109.

Gartrell, N. (1984). Combating Homophobia in The Psychotherapy of Lesbians. Women & Therapy. 3, 13-29.

Gençdoğan, B., Bağ, B., Kılıç, D., Reis, N. (2005). Erzurum'da Homoseksüel ve Heteroseksüel Erkeklerin Cinsiyet Rol Uyumu ve Psikolojik Örüntüleri. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiye'de Psikiyatri Dergisi.7.2, 54-60.

Gençöz, T., Yüksel, M. (2006). Psychometric Properties of the Turkish Version of the Internalized Homophobia Scale. Arch Sex Behav. 35, 597–602.

Griffin, P. (1998). Strong Women, Deep Closets – Lesbians and Homophobia in Sport. Champaign, IL, Human Kinetics.

Göregenli, M. (2009). Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Anti-Homofobi Kitabı. Ankara: KAOS GL Yayınları. 8-18.

Göregenli, M. (2010). Zalimin Zırt Dediği Yer. A. Erol, & N. Öztop (Dü) içinde. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Anti-Homofobi Kitabı/2. Ankara: KAOS GL Yayınları. 222-224.

Göregenli, M. (2013). Türkiye'deki LGBT'lerin Günlük Yaşamında Maruz Kaldığı Heteroseksist Ayrımcı Tutum ve Uygulamalar. Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılığına Karşı Hukuk El Kitabı. Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Gül, S. S., Kılıç, S. (2003). Cinselliğin Cinsiyetsizleştirilmesi Sürecinde Erkek Kimliğinin Yeniden İnşası: Transeksüeller-Travestiler Üzerine Bir Çalışma. Ankara: KAOS GL Sempozyumu Kitapçığı.

Güner, U., Kalkan, P., Öz, Y., Özsoy, E. C., & Söyle, F. (2011). Türkiye'de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Gürhanel, M, Arkonaç, S.A. (2013). Geylerin “Öteki” İnşası: Kadınsılık. Psikoloji Çalışmaları Dergisi. 33.2, 1-14.

Halperin, D. M. (2010). Nasıl Eşcinsel Olunur? A. Erol, & N. Öztö (Dü) içinde. Anti-Homofobi Kitabı/2 Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, 61-67.

Herd, G., van der Meer, T. (2003). Homophobia and Anti-Gay Violence: Contemporary Perspectives. *Culture, Health and Sexuality*. 5.2, 99-101.

Herek, G. M. (1989). Hate Crimes Against Lesbians and Gay Men. *American Psychologist*. 44.6, 948-955.

Herek, G. M. (1990). The Context of Anti-Gay Violence: Notes on Cultural and Psychological Heterosexism. *Journal of Interpersonal Violence*. 5, 316-333.

Herek, G. M. (1991). Stigma, Prejudice, and Violence Against Lesbians and Gay Men, *Homosexuality – Research Implications For Public Policy – içinde*, ed. J. C. Gonsiorek, J. D. Weinrich, United States of America: Sage Publication.

Herek, G. M., Kimmel, D.C., Amaro, H. ve Melton, G.B. (1991). Avoiding Heterosexist Bias in Psychological Research. *American Psychologist*. 46, 957-963.

Herek, G. M. (1995). Psychology Heterosexism in the United States. A.R. D’Augelli ve C.J. Patterson, (Eds.). *Lesbian, Gay, and Bisexual Identities Over the Lifespan: New York: Oxford University Press. Psychological Perspectives içinde*, 321- 340.

Herek, G. M., Cogan, J. C., Gillis, J. R., Glunt, E. K. (1997). Correlates of Internalized Homophobia in a Community Sample of Lesbians and Gay Men. *Journal of the Gay and Lesbian Medical Association*. 2.1, 17–25.

Herek, G. M. (2007). Confronting Sexual Stigma and Prejudice: Theory and Practice. *Journal of Social Issues*. 63.4, 905-925.

Highleyman, L. (2007). Lets Talk About Gender, Boston Bisexual Women’s Network, Ağustos-Eylül.

Kabacaoğlu, G. (2015). Gey ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaos GL. (2012). Heteronormatif Olmayan Bir Sosyal Hizmet İçin. Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Kaos GL. (2013). Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılığına Karşı Hukuk El Kitabı. Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kavuncu, N. (1987). Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nin Türk Toplumuna Uyarlama Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

King, M., Semlyen, J., Tai, S. S., Killaspy, H., Osborn, D., Popelyuk, D., Nazareth, I. (2008). A Systematic Review of Mental Disorder, Suicide and Deliberate Self Harm in Lesbian, Gay and Bisexual People. BMC Psychiatry. 8.1, 70.

Kosciw J. G., Diaz E. M., Greytak, E. A. (2008) National School Climate Survey: The Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Youth in Our Nation's Schools. New York: GLSEN.

Levine, A. (2013). The Relationship Between Internalized Homophobia and Gender Roles in Gay Men.

Marmor, J. (1980). The Multiple Roots of Homosexual Behavior, iç. Marmor, J. Homosexual Behavior -A Modern Reappraisal-, Basic Books Publishers, New York.

Neisen, J. H. (1993). Healing From Cultural Victimization: Recovery From Shame Due to Heterosexism. Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy. 2.1, 49-63.

Okutan, N. (2010). Eşcinsellere Yönelik Tutumlar: Cinsiyetçilik, Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılar ve Yetişkin Bağlanma Biçemleri Açısından Bir Değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, A. (2011). Bir Erkeklik Alt Alanı Olarak Eşcinsel Erkeklik Alanı. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, P., Kındap, Y. (2011). Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. Türk Psikoloji Yazıları.14.28, 24-35.

Pereira, H., Rodrigues, P. (2015). Internalized Homophobia and Suicidal Ideation among LGB Youth. Journal of Psychiatry. 18.2, 229.

Ross, M. W., Rosser, B. R. (1996). Measurement and Correlates of Internalized Homophobia: A Factor Analytic Study. Journal of Clinical Psychology. 52, 15-21.

Sakallı, N., Ugurlu, O. (2001). The Effects of Social Contact With Homosexuals on Heterosexual Turkish University Students' Attitudes Towards Homosexuality. Journal of Homosexuality. 42.1, 53-62.

Sakallı, N. (2002). The Relationship Between Sexism and Attitudes Toward Homosexuality in a Sample of Turkish College Students. Journal of Homosexuality. 42.3, 53-64.

Sakallı-Uğurlu, N. (2006). Eşcinsellere İlişkin Tutumlar: Türkiye'de Yapılan Görgül Çalışmalar. Türk Psikoloji Yazıları. 9.17, 53-69.

Saraç, L., Ebem Rahim, Z. (2009). Sporda Homofobi: Erkek ve Kadın Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsel Sporculara Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe. 20.3, 104–116.

Set, Z. (2016). Lezbiyen, Gey ve Biseksüel Örnekleminde Bağlanma Stilleri İle Depresyon Arasındaki İlişkide İçselleştirilmiş Homofobi ve Öz Anlayışın Aracı Rolü. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Set, Z., Altınok, A. (2016). Lezbiyen, Gey ve Biseksüel Bireylerde Bağlanma, Öz Anlayış ve İçsel Homofobi: Kuramsal Bir İnceleme. Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi. 135-144.

Shidlo, A. (1994). Internalized Homophobia: Conceptual and Empirical Issues in Measurement. B. Grene ve G. M. Herek, (Ed.), Lesbian and Gay Psychology: Theory, Research and Clinical Application içinde, 176-205. Thousand Oaks, CA: Sage.

Szymanski, D. M., Chung, Y. B. (2001). The Lesbian Internalized Homophobia Scale: A Rational/Theoretical Approach. Journal of Homosexuality. 41.2, 37-52.

Szymanski, D., Chung, Y. ve Balsam, K. (2001). Psychosocial Correlates Of Internalized Homophobia In Lesbians. Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 34, 27-38.

Şah, U. (2012). Eşcinselliğe, Biseksüelliğe ve Transseksüelliğe İlişkin Tanımlamaların Homofobi ve LGBT Bireylerle Tanışıklık Düzeyi ile İlişkisi. Psikoloji Çalışmaları Dergisi. 32.2, 23-48.

Şenel, B. (2014). Cinsel Yönelim Ayrımcılığının Gündelik Hayat Yansımaları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tezel, T. (2009). Türkiye Sinemasında Eşcinsel Cinsel ve/veya Duygusal Yönelime Sahip Birey ya da Bireylerin Temsili. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Toktaş, Ş., Altınok, G. (2004). Yeni Sosyal Hareketler Çerçevesinde Türkiye Gey-Lezbiyen Hareketi ve Siyasalın Dönüşümü. İç; Lezbiyen ve Geylelerin Sorunları, Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Uluyol, F. M. (2016). Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelime Bağlı Zorbalığa Maruz Kalma, Sosyal Destek ve Psikolojik İyilik Hali Arasındaki İlişki. Klinik Psikiyatri Dergisi. 19.2, 87-96.

Universal Declaration of Human Rights adopted by General Assembly resolution 217 A (III) of 10 December 1948.

Vu L, Tun W, Sheehy M, Nel D. (2012). Levels and Correlates of Internalized Homophobia Among Men Who Have Sex with Men in Pretoria, South Africa. AIDS and Behavior; 16.3, 717-723.

Weber, G. N. (2005). Heterosexist events, Internalized Homophobia and Substance Use and Abuse for Lesbian, Gay and Bisexual Individuals: Implications for Counseling. Doktora Tezi. Pennsylvania: The Pennsylvania State University.

Weinberg, G. H. (1972). Society and The Healthy Homosexual. Macmillan.

Xu, W., Zheng, L., Xu, Y., Zheng, Y. (2017). Internalized Homophobia, Mental Health, Sexual Behaviors and Outness of Gay/ Bisexual Men From Southwest China. International Journal for Equity in Health.

Yalçınoğlu, N. (2013). Eşcinsel ve Biseksüel Erkeklerin Psiko-sosyal Sorunları ve Bunları Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi (İstanbul 2012 çalışması). Tıpta Uzmanlık Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi.

Yalçınoğlu, N., Önal, A. E. (2014). Eşcinsel ve Biseksüel Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyi ve Sağlık Üzerine etkileri. Türk Halk Sağlığı Dergisi. 12.2, 100-112.

Yetkin, N. (2009) Psikiyatrinin Homofobisi. Anti-Homofobi Kitabı. Ankara: Kaos GL. 79-83.

Yıldırım, L. (2016). Sosyal Dışlanma Karşısında Eşcinsel Kimliğin Kurulumu. Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, M. (2002). The Predictors of Mental Health and Suicide Probability Among Homosexual Men in Turkey. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: ODTÜ.

Yüksel, Ş. (2010). Eşcinsellik, Sosyal Dışlanma ve Ruh Sağlığı Sorunlarına Yaklaşım. A. Erol, & N. Öztop (Dü) içinde. Anti-Homofobi Kitabı/2 Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma. 79-84.

Ek -1 Yönerge

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma ile cinsiyet rolleri ve içselleştirilmiş homofobi arasındaki ilişki ortaya çıkarılmak istenmekte. Çalışmanın nihai hedefi toplumda farkındalık ve duyarlılık oluşturmaktır. Aşağıda yer alan ölçekler geçerlilik-güvenirlilik çalışması yapılmış uluslararası standartta ölçeklerdir. Bu ölçeklerle size tanı koyma gibi bir durum söz konusu değildir. Vermiş olduğunuz bilgiler ve yanıtlar gizli tutulacak, bir başkasıyla paylaşılmayacak ve istatistiksel değerlendirmeye tabi tutulacaktır. İsminiz veya kimlik bilgileriniz istenmeyecektir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır, katılıp katılmamakta özgürsünüz.

Yüksek lisans tez çalışmama desteğiniz için teşekkür eder, kolaylıklar dilerim.

Yunus Emre TANAYDIN

Psikolojik Danışman

Ek- 2 Demografik Bilgi Formu

Aşağıda yer alan boşluk doldurmalı veya çoktan seçmeli soruları lütfen boş bırakmayacak şekilde cevaplayınız.

1.Yaşınız?.....

2.Cinsiyetiniz? (Kimlikte belirtilen cinsiyeti yazınız.)

• Kadın ()

• Erkek ()

3. Gerçekte hissedilen cinsiyetiniz?

• Kadın ()

• Erkek ()

• Hem kadın hem erkek ()

• Cinsiyetsiz ()

•(Diğer)

4. Cinsel yöneliminiz?

• Gey ()

• Lezbiyen ()

• Biseksüel()

5.Çevrenizde eşcinsel/biseksüel olduğunuzu bilen birileri var mı?

• Var ()

• Yok ()

6.Cinsel yöneliminizle ilgili kendinizi nasıl tanımlarsınız?

• Açık ()

• Gizli- Kapalı ()

7. Medeni durumunuz?

- Bekâr()
- Evli ()
- Boşanmış ()
- Ayrı yaşıyor ()

8. Kaç kardeşiniz?.....

9. Ailede kaçınıcı çocuksunuz?.....

10. Eğitim durumunuz?

- İlkokul mezunu ()
- Ortaokul mezunu ()
- Lise mezunu ()
- Üniversite öğrencisi ()
- Üniversite mezunu ()
- Yüksek lisans/üzeri ()

11. Kimle yaşıyorsunuz?

- Yalnız ()
- Ailemle ()
- Sevgilimle ()
- Ev arkadaşı ()
- Yurt ()
-(Diğer)

12. Mesleğiniz?.....

13. Yaşadığınız şehir?.....

14. Aylık toplam geliriniz?

- 1000TL ve altı()
- 1001-2000TL arası()
- 2001-3000TL arası()
- 3001-4000TL arası()
- 4001TL ve üstü()

15. Aşağıdaki maddelerden alışkanlık düzeyinde olanları işaretleyiniz.

- Sigara; Alışkanlık düzeyinde ()
Alışkanlık düzeyinde değil ()
- Alkol; Alışkanlık düzeyinde ()
Alışkanlık düzeyinde değil ()

16. Şimdilerde psikolojik/psikiyatrik destek alıyor musunuz?

- Evet ()
- Hayır ()

Ek -3 Bem Cinsiyet Rollerı Envanteri

Aşağıdaki 6zelliklerin her birinin sizi tanımlama bakımından ne kadar uygun olduğunu dűřününüz ve yine aşağıda cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir, her cűmlede verilen bilginin sizin için ne kadar doğru olduğunu belirtmek için o cűmlenin yanındaki boşluğu işaretleyiniz. Bu değerlendirmede aşağıdaki açıklamaları dikkate alınız:

1= Kesinlikle doğru değil

2= Genellikle doğru değil

3= Bazen doğru

4= Ara sıra doğru

5= çoğunlukla doğru

6= Genellikle doğru

7= Her zaman doğru

1. Kendine gűvenen

5. Neşeli

7. Bağımsız

10. Atletik

20. Kadınsı

23. Sempatik

25. Liderlik yeteneklerine sahip

33. Açık yűrekli

34. Kendi kendine yeten

40. Erkeksi

43. Haksızlığa karşı tavır alabilen

52. Bencil

54. Sistemsiz, plansız

60. Geleneksel

Ek -4 İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeği (Erkekler İçin)

Aşağıda 10 cümle ve her birinde cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 5'e kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlede verilen bilginin sizin için ne kadar doğru olduğunu belirtmek için o cümlenin yanındaki boşluğu işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Bu değerlendirmede aşağıdaki açıklamaları dikkate alınız:

1= Kesinlikle katılmıyorum

2= Katılmıyorum

3= Kararsızım

4= Katılıyorum

5= Kesinlikle katılıyorum

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle katılıyorum

1

2

3

4

5

1. Diğer eşcinsel / biseksüel erkeklerle kişisel ya da toplumsal beraberliklerden mümkün olduğunca kaçınıyorum.

6. Keşke kadınlara daha fazla cinsel ilgi duyabilseydim.

7. Eşcinsel olmamın benim için kişisel bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.

8. Cinsel yönelimimi eşcinselden heteroseksüele değiştirebilmek için bir uzmandan yardım almayı isterdim.

9. Kadınsı olan erkek eşcinsellerle ilişki kurmaktan ve birlikte görünmekten kaçınıyorum.

10. Kadınlara daha fazla cinsel ilgi duymak için çaba sarf ediyorum.

Ek -5 İçselleştirilmiş Homofobi leği (Kadınlar İçin)

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Her bir cümlenin yanındaki boşluğa aşağıdaki derecelendirmeyi kullanarak size uygun olan numarayı yazınız. Doğru ya da yanlış cevap yoktur; önemli olan sizin samimiyetle yanıtlanmanızdır. Aşağıda yer alan ifadelerden bazıları deneyimlemediğiniz bir durumu içeriyor olabilir. Bu gibi maddeleri kendinizi o durumdaymış gibi düşünerek yanıtlayınız. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Değerlendirmede aşağıdaki ifadeleri dikkate alınız:

1=HiKatılmıyorum 2=Kısmen Katılmıyorum 3=Biraz Katılmıyorum 4=Kararsızım
5=Biraz Katılıyorum 6=Kısmen Katılıyorum 7=Tamamen Katılıyorum

Maddeler 1 2 3 4 5 6 7

1. Arkadaşlarımın çoğu lezbiyen ya da biseksüel kadınlardır.
2. Lezbiyen/biseksüel olduğuma dair ipucu vermemeye çalışırım.
6. Kadınlardan hoşlandığım için kendimden nefret ediyorum.
7. Kadın eşcinselliğinin günah olduğuna inanıyorum.
22. Lezbiyen/gey/biseksüel topluluğunun bir parçası olmak benim için önemlidir.
43. Ailemle lezbiyenliğimi/bisekselliğimi tartışmak konusunda kendimi rahat hissedirim.
44. “ok erkeksi” görünen ya da “fazla açık” lezbiyenlerle toplum içinde görünmekten hoşlanmam; çünkü diğerleri bu nedenle lezbiyen olduğumu düşünecektir.
45. Heteroseksüel bir arkadaşım ya da tanıdığım bana homofobik ya da heteroseksist bir ifade kullanırsa sesimi ıkaramam.
46. Lezbiyen müzik festivallerine ve konferanslarına aşınayımdır.
49. Lezbiyenler aşırı saldırgandır.
50. Diğer lezbiyenler/biseksüel kadınlar hakkında sık sık olumsuz yorumlaryaparım.
52. Lezbiyenlere/biseksüel kadınlara yönelik kaynaklara aşınayımdır (rn., kitapveeri, destek grupları, barlar, vb.).